

147184

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİMİTED ŞİRKETLERDE TEMSİL VE YÖNETİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LEVENT BİÇER
147184

ANABİLİM DALI : ÖZEL HUKUK

PROGRAMI : ÖZEL HUKUK

TEZ DANIŞMANI: DOÇ. DR. MEHMET BAHTİYAR

KOCAELİ, 2004

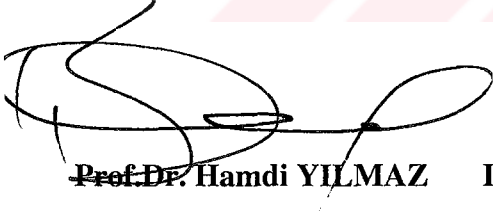
T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM VE TEMSİL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: Levent Biçer

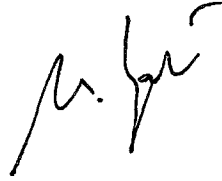
Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Tarih ve No:23.06.2004, 2004/14

Prof. Dr. Hamdi YILMAZ

Doç. Dr. Mehmet BAHTİYAR

Yrd. Doç. Dr. Pelin GÜVEN

KOCAELİ, 2004

SUNUŞ

Limited Şirketlerde yönetim ve temsil adlı konunun seçilmesinin nedeni, limited Şirketlerin uygulamada diğer Şirket türlerinden çok daha fazla sayıda olmasına rağmen çok fazla incelenmemiş olmasıdır. Anonim Şirketlerin hemen hemen bütün konuları doktora veya yüksek lisans tezleriyle inceleme konusu yapılmışken, limited Şirketler anonim Şirketlere oranla çok daha az araştırma konusu yapılmıştır.

Tezin yazılması esnasında, limited Şirketlerin temsil ve yönetiminde esas olarak anonim Şirketlere yollama yapılması nedeniyle ilk önce anonim Şirketlerin konuyla ilgili kısımları kısaca incelenmiş ve gerektiğinde karşılaştırılmalı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Limited Şirketin işleyişindeki (yönetim ve temsilindeki) aksaklıklar tesbit edilmiştir.

Akademik hayatımın baŐlangıcından itibaren hiçbir zaman desteğini eksik etmeyen, nerileri ve yardımlarıyla her zaman bana yol gösteren hocam Doç. Dr. Mehmet BAHTİYAR'a duyduğum saygı ve sevgi sınırsızdır, kendisine yürekten minnettirim.

İzmit, 25 Mayıs 2004

Levent BİÇER

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	II
ÖZET.....	VI
ABSTRACT.....	VIII
KISALTMALAR.....	X
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM HAKKI

I) GENEL OLARAK YÖNETİM KAVRAMI.....	3
II) TANIMI VE ÖNEMİ.....	4
III) LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM SİSTEMLERİ.....	6
A- Gözetim Kurulu Sistemi.....	6
B – Yönetim Kurulu Sistemi.....	6
IV) LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM YETKİSİNİN BÖLÜNMESİ ve BIRAKILMASI	7
A – Yönetim Yetkilerinin Bölünmesi.....	7
1) Birlikte Yönetim İlkesi (özden organ).....	7
2) Özden Organ İlkesinin Uygulanmasının Zorluğu ve Yönetim Yetkilerinin Bölünmesi.....	8
3) Müdürler Kurulu ve Yönetim Yetkilerinin Bölünmesi.....	9
4) Şekli.....	9
B – Yönetim Yetkilerinin Bırakılması.....	10
V) YÖNETİM YETKİSİNİN KAPS.....	11
A – Olağan - Olağanüstü İş Ayrımı.....	11
B – Limited Şirketlerin İşletme Konusuna Giren Tüm İşlemleri Yapabilmesi.....	12

II. BÖLÜM**LİMİTED ŞİRKETLERDE TEMSİL YETKİSİ**

I) GENEL OLARAK.....	14
II) TEMSİL YETKİSİNİN GENİŞLİK ve KAPSAMI.....	15
A – Tüzel Kişilerin Temsil Yetkisinin Genişlik Ve Kapsamı.....	16
B – Limited Şirketlerin Temsil Yetkisinin Genişlik Ve Kapsamı.....	19
1 – Limited Şirketin Konusu.....	20
a –Konu, Amaç, Gaye Terimleri.....	20
b –Limited Şirketin Faaliyet Gösterebileceği Konular.....	22
aa) Konunun Kanunen Yasak Olmaması.....	22
bb) Konunun İktisadi Olması.....	23
cc) Konu Ve Amaç Dışında Yapılan İşlemlerin Durumu....	25
c– Limited Şirketin Konusunun Anasözleşmede Gösterilmesi.....	28
d–2003/3 Sayılı Tebliğde Konu İle İlgili Olarak Yapılan	
Düzenleme ve Eleştiriler.....	29
2 – Limited Şirketin Temsil Yetkisinin İşletme Konusu İle	
Sınırlandırılması.....	31
3 – Karşılaştırmalı Hukukta Ehliyet.....	32
a – Alman Hukukunda.....	33
b – İsviçre Hukukunda.....	33
c – Amerikan Hukukunda.....	33
d – İngiliz Hukukunda.....	34
e – Eski Ticaret Kanununda.....	34
4 – Ultra Vires’in Öngörülüş Amacı.....	34
5 – Ultra Vires’in İstisnaları.....	37
a – Daraltıcı İstisnalar.....	37
b – Genişletici İstisnalar.....	39
aa) Hukuki İşlemler.....	39
bb) Konuyu Geniş Yorumlama Düşüncesi.....	40
cc) Kefalet ve Bağış.....	43
6 – Ultra Vires Ve Eleştirisi.....	46

C – Temsil Yetkisinin Birlikte Temsil ve Yer İtibariyle	
Sınırlandırılması.....	47
1 – Birlikte Temsil.....	51
2 – Şubenin Temsili.....	52
3 - TTK 321’ de ÖngörülmeYen Sınırlamaların 3. Kişilere Etkisi.....	52

III. BÖLÜM

LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM HAKKININ VE TEMSİL YETKİSİNİN KULLANILMASI

I) GENEL OLARAK.....	54
II) KURUCULARIN ŞİRKET ADINA HAREKET ETMESİ.....	55
III) KANUNEN BÜTÜN ORTAKLARIN MÜDÜR OLMASI.....	58
IV) BÜTÜN ORTAKLARIN VEYA BİRKAÇ ORTAĞIN MÜDÜR OLARAK SEÇİLMESİ.....	62
A – Limited Şirketlerde Tüzel Kişilerin Temsili.....	63
B – Limited Şirket ile Müdürler Arasındaki İlişkinin Hukuki Niteliği.....	64
C – Yönetim ve Temsil Hakkının Kullanılması.....	65
1 – Limited Şirketlerde ve Küçük Anonim Şirketlerde Murahhasların Gerekliliği.....	67
2 – Murahhasların Seçimi.....	70
3 – Murahhasların Yetki ve Görevleri.....	70
a – Şirketin Temsili.....	70
b – Şirketin Yönetimi.....	72
4 – Müdürler Kurulunun Murahhas Üyeye veya Murahhas Müdüre Yönetim ve Temsil Yetkisini Tamamen veya Kısmen Devretmesi.....	72
5 – Yönetim ve Temsil İşlemlerinde Özen Borcu.....	73
V) LİMİTED ŞİRKET VE TTK 342 ANLAMINDA MÜDÜRLER.....	74
VI) LİMİTED ŞİRKETLERDE TİCARİ TEMSİLCİLİK.....	81
A – Ticari Temsilcilik Kavramı.....	81
B – Ticari Temsilcilerin Gerekliliği.....	81
C – Ticari Temsilcilerin Tayini.....	82
D – Ticari Temsilcilik Yetkisinin Kapsamı.....	83

E – Ticari Temsilcilik Yetkisinin Sınırlandırılması.....	84
1 – Şube İşleri ile Sınırlandırma.....	84
2 – Birlikte Temsil Kaydıyla Sınırlandırma.....	84
F – Ticari Temsilcinin Yetkisini Kullanma Tarzı.....	87
G – Murahhas Üye, Müdür ve Ticari Temsilcinin Karşılaştırılması.....	88
VII) TİCARİ VEKİL.....	90
VIII) SEYYAR TÛCCAR MEMURU.....	92
SONUÇ.....	94
KAYNAKÇA.....	97
ÖZGEÇMİŞ.....	106

ÖZET

Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketleri düzenleyen hükümleri, İsviçre Borçlar Kanunu'ndan iktibas edilmiştir. Buna karşılık, ortakların sorumluluğunu düzenleyen kısımlar, limited şirketlerin ilk kez ortaya çıktığı Alman Kanunu'ndan alınmıştır. Yine bazı hükümler aynen alınmayarak değiştirilmiş, adaptasyon yapılmıştır. Kanunun bir taraftan şahsi unsura önem vermesi, ortaklar arası ilişkileri buna göre düzenlemesi, diğer taraftan ortakların sadece şirkete koymayı taahhüt ettikleri sermaye miktarında sorumlu olmaları limited şirketlerle ilgili hükümlerin bütünlüğünü bozmuştur.

TTK. limited şirketlerde anasözleşme veya ortakların alabileceği bir kararla aksi kararlaştırılmadığı sürece birlikte yönetim ilkesinin uygulanmasını kabul etmiştir(TTK. 540). Birlikte yönetim ilkesi, yönetim ve temsil işlemlerinin, tüm ortakların oybirliği ile yöneteceği anlamına gelmektedir.

Ortak sayısının çok olması durumunda, birlikte yönetim ilkesi yerine, yönetim hakkının bölünerek müdürler arasında paylaşılması daha pratik bir yoldur. Aksi takdirde birlikte yönetim ilkesi şirketin işleyişini engelleyebilir.

TTK. 540/II'ye göre anasözleşme ile veya genel kurulun vereceği bir kararla şirketin yönetimi ve temsili ortaklardan bir veya birkaçına bırakılabilir.

Anonim ortaklıklarda yönetim ve temsil görevini üstlenen yönetim kurulunun yerini limited şirketlerde müdürler almıştır. Müdürlerin birden fazla olması durumunda anonim ortaklıklardaki yönetim kuruluna benzer bir durum ortaya çıkabilir.

TTK. 542, limited şirketin temsil yetkisinin genişlik ve kapsamı hakkında anonim şirketlere ilişkin 321. maddeye yollama yapmıştır. TTK. 321'e göre temsil yetkisi olanlar, şirketin amaç ve konusuna dahil olan her türlü iş ve işlemleri şirket adına yapmaya yetkilidirler.

İşletme konusunun sınırları tesbit edilirken katı ve dar bir yorumdan sakınılmalı, işletme konusu geniş yorumlanmalıdır. İşletme konusunu doğrudan gerçekleştirebilecek faaliyetlerle birlikte dolaylı olarak işletme konusuna hizmet eden fiiller de konu içinde sayılmalıdır.

VII

Temsil yetkisinin sınırlandırılması iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz. Ortak imza ve şube işleriyle sınırlama bu kuralın istisnalarıdır.

Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerde yönetim ve temsil görevi bir hak ve bir yükümlülük niteliğindedir.

Limited şirketlerde müdürler yönetim ve temsil işlemleri yerine getirirken, basiretli bir tacir gibi özenle hareket etmekle yükümlüdürler.

TTK.'da anonim şirketlerde olduğu gibi (TTK. 342) ayrı bir düzenleme olmamasına rağmen, şirketin günlük işlerini yönetmek üzere yönetim yetkileri olmayan veya sınırlı şekilde bulunan müdürler atanabilir. Sadece günlük işleri yürütmekle görevli müdürlerin ticari mümessil niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

TTK. 545'te anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça ticari mümessil ve ticari vekillerin genel kurul tarafından atanabileceği düzenlemiştir. Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerin ticari mümessil atayabileceği açıkça düzenlenmiştir.

ABSTRACT

The articles related to the Limited Liability Company of Turkish Commercial Code was taken from the Swiss Code of Obligations. On the other hand, the part of the responsibility of the partners was obtained from the German Code in which the Limited Liability Company was firstly looked over. Some articles even were not completely acquired and they were adjusted as changed. On the one hand, the Code pays attention to personal element and with this, it regulates the relationships between the partners, On the other hand, the partners are only responsible in the portion of their capital. Which is because the generality of the Codes related the Limited Liability was damaged.

Turkish Commercial Code accepted that, in Limited Liability Company unless the contrary is decided, with the main contract or the partners' decision, the "Joint Administration Rule" should be fulfilled (T.C.C.540). In the Joint Administration, the whole partners rule together in the processes of representation and administration.

When the partner numbers are many, divided the ruling right and shared between the directors are more practical instead of Joint Administration Rule. In the other way, the Joint Administration Rule may prevent the function of the company.

According to T.C.C. 540/ II, with the main contract or the decision that the General Assembly will give, the administration and representation of the Company may be left to one or more than one partner.

While the Board of Directors have the administration and representation duty in the Corporations, the Directors have these rights in Limited Liability Company. A condition like the General Assembly in the Corporations may be taken place in case the Directors are more than one.

For the meaning of Limited Liability Company's representation and administration right, T.C.C. 542 attributed to T.C.C. 321 related to the Corporations. According to T.C.C. 321, the people having the representation rights have the

authority to do all the transactions and works included the company's aim and service on behalf of the Company.

When the limitations of the management subject are described, the management should be widely commented. As well as the works directly servicing to the management, the subjects indirectly servicing to the Management are looked over,

The representation authority can not be limited against the third people who are in good faith. The Joint Signature and the limitation with the branch works are the exception of this rule.

In Limited Liability Companies, the administration and representation authority is a right and responsibility contrary to Corporations.

In Limited Liability Companies, the Directors should be functioned like an experienced merchant as fulfilling their administration and representation duties.

In T.C.C, like in Corporations (T.C.C. 342) although it is not a particular regulation, the Directors having the limited authority or not any authority may be appointed to govern the Company's daily works. The Directors only ruling the daily works in the Company are named as the " Commercial Representative".

In T.C.C 545 ,unless a contrary regulation in the main Contract, Commercial Representative and Commercial Delegate may be appointed by the General Assembly.

That the Limited Liability Companies may appoint Commercial Representative contrary to the Corporations is obviously regulated in this article as well.

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
Akt.G.	: Aktiengesetz
Art.	: Artikel
AŞ.	: Anonim Şirket
BanK.	: Bankalar Kanunu
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi
BK.	: Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
dn.	: Dipnot
E.	: Esas No
ETK.	: Eski Ticaret Kanunu
HAAO.	: Halka Açık Anonim Ortaklık
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
İBD.	: İstanbul Barosu Dergisi
İHFM.	: İstanbul Hukuk Fakóltesi Mecmuası
İİD.	: İcra İflas Dairesi
İKİD	: İلمي ve Kazai İçtihatlar Dergisi
İkt. Mal.	: İktisat ve Maliye Dergisi
k.	: Karar
K.	: Karar No
karş.	: Karşılaştırınız
m.	: Madde
MK.	: Medeni Kanun
N.	: Numara, No
OR.	: Obligationenrecht
RG.	: Resmi Gazete
RKD.	: Resmi Kararlar Dergisi
S.	: Sayı
s.	: Sahife, sayfa.
SerPK.	: Sermaye Piyasası Kanunu
SPK.	: Sermaye Piyasası Kurulu
T.	: Tarih
TD.	: Yargıtay Ticaret Dairesi
Teb.	: Tebliğ
TST.	: Ticaret Sicili Tüzüğü
TTK.	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
Y.	: Yargıtay
YİBK.	: Yargıtay İçtihadı Birleştirmeye Kurulu
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

1957 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümlerinin çoğu, bazı değişikliklerle İsviçre'den alınmıştır¹. İsviçre Borçlar Kanunu limited şirketlerde miktarla sınırlı ve fakat müteselsil sorumluluk sistemini kabul etmiş ve diğer hükümlerde şahsi unsura önem vermiş, şirket ilişkilerini müteselsil sorumluluğun gerektirdiği bağlılık çerçevesi içinde düzenlemiştir².

Sorumluluğun ortakların getirdiği (veya getirmeyi taahhüt ettiği) sermayeyle sınırlı olduğu şirketlerde, ortağın kişiliği ve şirkete olan bağlılığı, sorumluluğun sınırsız olduğu şirketlere göre daha az önemlidir. Sorumluluğun sınırlı olmadığı şirketlerde, şirketin malvarlığı şirketin borçlarını ödemeye yetmezse bu borçlar ortakların malvarlığından karşılanabilir. Bunun için ortağın kişiliği, şirkete bağlılığı ortaksal ilişkilerin düzenlenmesinde özel önem kazanır. Ortakların sınırlı sorumlu olduğu şirketlerde ortaklar arasındaki bağ gevşek tutulabilir, devir serbest bırakılabilir. Yönetim ve temsil ayrı organlar tarafından kullanılır. Sorumluluğun sınırsız olduğu şirketlerde ise, ortaklar arasındaki bağ çok daha sıkı olmalı, ortaklık ortağın şahsına bağlı kalmalı, devir diğer ortakların rızasıyla mümkün olmalı, yönetim ve temsilde ortaklara daha geniş haklar tanınmalıdır.

Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketlere ilişkin hükümlerinde, sınırlı sorumluluk³ esas kabul edilmiş⁴, buna karşılık devir diğer ortakların rızasına bağlı

---

¹ Türk kanun koyucusunun özellikle sorumluluk hükümlerinde giriştiği adaptasyon denemesi, sistemin dengesini bozmuş ve alacaklılar aleyhine işleyen bir sistemin doğumuna yol açmıştır. Çamoğlu'na göre Türk Limited Ortaklığının en önemli eksikliği kişisel unsur ile sorumluluk sistemi arasındaki zorunlu dengenin kurulamamasıdır. Türk kanun koyucusu, limited ortaklıklara ilişkin hükümleri genel olarak İsviçre Borçlar Kanunu'ndan iktibas edip, sadece sorumluluk hükümlerini ETK. (Eski Ticaret Kanunu) ve Alman sisteminden almakla, İsviçre BK.'nun (Borçlar Kanunu) kurduğu sistem içi dengeyi alacaklılar aleyhine bozmuştur. Bu yönüyle TTK'nın (Türk Ticaret Kanunu) limited şirketlere ilişkin hükümleri karma nitelik taşımakta ve fakat kendi içinde bir bütünlük arz etmemektedir. Ersin Çamoğlu, "Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler", **İstanbul Üniversitesi 50. Yıl Armağanı, Cumhuriyet Döneminde Hukuk**, İstanbul 1973, s. (sayfa) 747.

² Halil Arslanlı/Hayri Domaniç, **Limited Şirketler Hukuku Ve Uygulaması**, İstanbul 1989, s. 24 vd.

³ İsviçre Borçlar Kanunu'na göre limited şirketin bir ortağı diğer ortakların ödemedikleri sermaye borçlarından da esas sermaye oranında sorumludur. Bu hüküm limited şirketin yurdumuzda gelişmesine engel olur düşüncesiyle alınmamıştır. Bu gerekçenin hatalı olduğu görüşünde, Arslanlı/Domaniç, a.g.e. (adı geçen eser), s. 25; Çamoğlu, **Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar**, s. 747.

⁴ Şirketlerin iç ve dış durumlarını düzenlemede en önemli unsurlardan biri sorumluluktur. Kural olarak şirket ilişkilerinin niteliği sorumluluğun türüne, sınırlı olup olmadığına göre belirlenir. Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 26.

kılınmış ve birlikte yönetim ilkesi kabul edilmiş, yönetim ve temsilde ortaklara geniş haklar tanınmış böylece sorumluluk sistemi ile yönetim ve temsil arasındaki uyum sağlanamamıştır. Bir taraftan sınırlı sorumluluk sisteminin benimsenmesi, diğer taraftan yönetim ve temsilde birlikte yönetim ilkesinin kabul edilmesi, limited şirketlerin yönetiminde ve temsilinde birtakım sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Saf şahıs şirketlerinde dahi yer almayan birlikte yönetim ilkesi, organizasyon ve yönetimde neden olabileceği sorunlar nedeniyle, limited şirketlerde de uygulama alanı bulamamıştır.

Limited şirketlerde yönetim ve temsil adlı konunun seçilmesinin nedeni, limited şirketlerin uygulamada diğer şirket türlerinden çok daha fazla sayıda olmasına rağmen çok fazla incelenmemiş olmasıdır. Anonim şirketlerin hemen hemen bütün konuları doktora veya yüksek lisans tezleriyle inceleme konusu yapılmışken, limited şirketler anonim şirketlere oranla çok daha az araştırma konusu yapılmıştır.

Tezin yazılması esnasında, limited şirketlerin temsil ve yönetiminde esas olarak anonim şirketlere yollama yapılması nedeniyle ilk önce anonim şirketlerin konuyla ilgili kısımları kısaca incelenmiş ve gerektiğinde karşılaştırılmalı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Limited şirketin işleyişindeki (yönetim ve temsilindeki) aksaklıklar tesbit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamın birinci bölümünde, yönetim kavramını, yönetim sistemlerini ve yönetim yetkisinin bölünmesini ve yönetim hakkının kapsamını incelendi. İkinci bölümünde temsil yetkisinin genişlik ve kapsamını özellikle temsil yetkisinin konu ve amaçla sınırlandırılmasını incelendi ve eleştirisi yapıldı. Üçüncü bölümde, yönetim yetkisinin ve temsil hakkının kullanılması anlatılmaya çalışıldı.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNETİM HAKKI

I) GENEL OLARAK YÖNETİM KAVRAMI

Limited şirketler, şahıs şirketlerinin özelliklerini taşıdığı İsviçre Borçlar Kanunu'ndan iktibas edilirken⁵, aynen alınmamış, adaptasyon yapılmıştır. Bu yönüyle limited şirketlerle ilgili hükümler, hem şahıs şirketi hem de sermaye şirketi özelliklerini taşıyan, kısmen anonim ortaklık, kısmen de kollektif ortaklık ile adi ortaklıklara yollama yapan karma bir şirket türüdür⁶. Limited şirketlerin⁷, anonim ve kollektif şirketlere has niteliklere sahip, karma tipte bir ortaklık olduğu, kendisini en çok yönetim ve temsil kurumlarının düzenlenişinde gösterir. Düzenleme yapılırken şahıs şirketlerinin ana tipi olan kollektif şirketler örnek alınmış ve temsil yetkisinin kaldırılmasında açıkça kollektif şirketlere ait TTK'nun 161 ve 162. maddelerine yollama yapılmıştır (TTK. 543). Eğer anasözleşme veya daha sonra ortakların kararı ile müdür sıfatı ortaklardan birine veya birkaçına bırakılmamışsa ortakların tümü bu sığata sahiptir. Limited şirketlerde, kollektif şirketlerin aksine, birlikte yönetim ilkesi (özden organ) yürür (TTK. 540/I)⁸.

Yönetim ve temsil işlerinin ancak, tüm ortakların oy birliğiyle yapılabileceği anlamına gelen birlikte yönetim ilkesi, paylı mülkiyet ile adi şirketler dahil, şirketlerin yönetim ve temsil usulünü düzenleyen kurallara ters ve çelişkili olduğu gibi, limited şirketleri işlemeze hale getirecek niteliktedir.

---

⁵ Ticaret Kanunu'na kaynak olarak Limited Ortaklığın anavatanı olan Alman Kanunu dururken, bu ortaklığı 1936'da Alman Kanunu'ndan iktibas etmiş olan İsviçre'den alınmış olması eleştirilmektedir. Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 26 vd. (ve devamı); Çamoğlu, **Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar**, s. 739.

⁶ POROY(Tekinalp/Çamoğlu), **Ortaklıklar**, İstanbul, 1997, s. 792.

⁷Çamoğlu, 1973 yılındaki makalesinde o yıllarda, limited ortaklıkların küçük ve orta çaptaki işletmeler için uygun bir ortaklık olduğunu, Almanya'da ve Belçika'da gösterdiği gelişmeyi Türkiye'de göstermediğini belirtmiştir. Çamoğlu, **Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklar**, s. 742. Bugün ise limited ortaklıkların, çok yaygın olduğunu, diğer ortaklıklara göre sayılarının çok fazla olduğunu görüyoruz.

⁸ Rıza Ayhan, **Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu**, İstanbul 1992, s. 88.

TTK. m. 540/I hükmü, özellikle TTK.321'e yollama yapan 542/I hükmüne de aykırı ve çelişkilidir⁹. Ayrıca, birlikte idare ilkesinin sınırlı sorumluluk hükümlerine de ters düştüğü söylenebilir.

Yönetim yetkisi genel anlamda şirketin iç ilişkilerini ve dışarıda şirketi üçüncü kişilere karşı şirketi temsil yetkisini de kapsamaktadır. Fakat, genellikle yönetim kavramı iç ilişkilerde, temsil kavramı ise dış ilişkilerde kullanılmaktadır.

Yönetim şirketin iç ilişkisini ilgilendiren bir kavram olduğu için, kanun koyucu belirli kurallar dahilinde şirketi serbest bırakmıştır. Kollektif şirket gibi limited şirket de yönetim hakları alanında geniş bir serbestiye sahiptir. Buna karşılık temsil yetkisi dış ilişkileri ilgilendiren bir husus olduğu için ancak kanunun tayin ettiği çerçeve içerisinde düzenlenebilir¹⁰.

II) TANIMI VE ÖNEMİ

Yönetim işleri, limited şirketin anasözleşmesinde yazılı işletme konusunu doğrudan veya dolayısıyla ilgilendiren ve temsil işlemleri dışında kalan iş ve işlemlerdir¹¹. Başka bir deyişle şirketler hukukunda şirket sözleşmesi hükümleri içerisinde, şirketin amaç ve konusunun gerçekleştirilmesi amacıyla yapılması gereken iş ve işlemlerin bütünü şirketin yönetimi (idaresi) olarak adlandırılır¹². Yönetim hakkı, şirket işlerinin yürütülmesi ve şirketin amacına ulaşılabilmesi için, sözleşme hükümleri çerçevesinde bütün hukuki ve ticari işlemlerin gerektirdiği hareketlerin yapılmasını ve gerekli olan kararların alınmasını kapsar. Buna yönetim

⁹ Arslanlı/Domaniç'e göre, TTK. m. (madde) 542/I'in, 321. maddeye yollama yapması nedeniyle, yönetim kurulu üyelerinden herhangi ikisinin ortaklaşa anonim şirketi temsil edebileceğini açıklayan TTK. 321/III kuralının da uygulanması ve tümü müdür sayılan limited şirket ortaklarından herhangi ikisinin ortak irade beyanı ve imzası ile, limited şirketin temsil edilebileceğinin kabul edilmesi gerekir. Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 660-661.

¹⁰ Halil Arslanlı, "Limited Şirketin Teşkilatı TTK. m. 536, 537", **Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul 1978, s. 720. Burada temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları kanun tarafından belirlenmiştir ve ancak kanunun belirlediği sınırlamalar (şube ve ortak imza) yapılabilir (TTK 542, TTK. 321).

¹¹ Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 666.

¹² Orhan Nuri Çevik, **Limited Şirketler Hukuku Uygulaması**, Ankara 2003, s. 343. Bir başka açıdan ortaklığın yönetimi şöyle tanımlanabilir "Ortaklığın kısa ve uzun vadedeki hedeflerinin tespit edilerek, mali, üretim, ve organizasyon ile ilgili uzun dönem planlarının hazırlanıp uygulanması yanında, yatırım ve kar dağıtım politikasının saptanmasıdır" Mustafa Ünal, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması", **BATİDER** (Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Dergisi), Haziran 1982, Cilt XI, Sayı 3, s. 51.

(idare) hakkı denilir¹³. Şirketlerde yönetim, öncelikli olarak şirketle ilgili karar alabilmek ve bunu dış ilişkilerde yerine getirebilmek anlamına gelmektedir.

Limited şirketlerde müdürlerin yönetim görevi, birincisi şirket işlerini yönetme, ikincisi ortaklarla şirket arasındaki ilişkileri düzenlemeye yönelik olmak üzere iki şekilde düşünülebilir.

Gerçek kişiye ait ticari işletmelerde ve şahıs şirketlerinde olduğu gibi yönetici ve temsilci sıfatları aynı kişilerde birleştiği hallerde açıkça fark edilmemekle birlikte yönetim hakkı ve temsil yetkisi hukuken ayrı kurumlardır ve ayrı kurallara tabidirler¹⁴. Böyle olmasına rağmen, yönetim ve temsil arasında yakın bir ilişki mevcuttur. Yönetim ve temsil birbirine bağlı kavramlar olup; temsil yönetimin bir parçası, onun dış aleme, üçüncü kişilere yansıtılmasıdır¹⁵. Bu yüzden aksi kararlaştırmadıkça, yönetici aynı zamanda temsilci olmalıdır¹⁶. Yöneticinin aynı zamanda temsilci olması, yönetim ve temsilde kopukluğu önleyeceği gibi, daha iyi bir organizasyon ve ticari hayatın gerektirdiği gibi daha kısa zamanda, süratle karar alınmasını sağlayabilir.

Şirketlerin en önemli sorunlarından birisinin şirketin yönetimi ve temsili olduğu açıktır. Zira şirketin varlığını devam ettirmesi, gelişmesi, onun nitelikli insanlar tarafından yönetilmesine bağlıdır¹⁷.

---

¹³ Çevik, LŞ, s. 343.

¹⁴ Çevik, LŞ, s. 344.

¹⁵ Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku**, 2. Bası, Ankara 1973, s. 149.

¹⁶ İsmail Kırca, "Adi Şirketin Temsili İle İlgili İki Sorun", **BATİDER**, Aralık 2000, Cilt XX, Sayı 4, 66-67; Çevik, LŞ, s. 344.

¹⁷ Şirketlerin varlığının devamı, iyi bir şekilde yönetilmesi ve denetlenmesi bir bütün olarak, ülke ekonomisi açısından da önem arz edebilir. Son zamanlarda banka sahiplerinin kendi bünyesindeki şirketlere krediler vasıtasıyla kaynak aktarması ve Bankacılık Düzenleme Ve Denetleme Kurulu'nun çeşitli bankalara el koymasıyla ortaya çıkan tablo, şirketlerin yönetiminin ve denetiminin ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

III) LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM SİSTEMLERİ

A) GÖZETİM KURULU SİSTEMİ

Gözetim kurulu sistemin kaynağı Alman hukukuna aittir. Bu sistemde, iç ilişkide ortaklık işlerinin yürütülmesi ve dışa karşı ortaklığın temsili ile görevli organ yönetici kuruldur. Yönetici kurul ortaklığı kendi sorumluluğu altında yönetir. Gözetici kurul, yönetici kurul tarafından yönetilen ortaklığın sevk ve idaresinin, etkili bir şekilde ve devamlı olarak gözetim altında tutulması gibi görevleri yerine getirir¹⁸.

B) YÖNETİM KURULU SİSTEMİ

Yönetim kurulu sistemi, İsviçre-Türk hukukunda uygulanmaktadır¹⁹. Gözetim kurulu sisteminde kanunen kuvvetler ayrılığı kabul edilmişken Türk kanun koyucusunun da benimsediği yönetim kurulu sisteminde kural olarak kuvvetler birliği ilkesi geçerlidir²⁰. Bu sistemde ise, Alman hukukundaki uygulamanın tersine, kuvvetler birliği diyebileceğimiz bir düzenleme söz konusudur. Yani şirketin yönetimi ve gözetimi birbirinden ayrılmamış, her iki görev de kural olarak yönetim organına bırakılmıştır. İsviçre- Türk hukuku, ortaklık organizasyonunun düzenlenmesinde yönetim fonksiyonu ile temsil yetkisini yönetim kurulunda toplamıştır.

Esas olarak anonim şirketler için kabul edilen kuvvetler birliği sistemi limited şirketler için de geçerlidir. Zira, limited şirketin yönetimi ve gözetimi birbirinden ayrılmamıştır. Limited şirketlerde, anonim şirketlerdeki gibi bir yönetim kurulu bulunmayıp, şirketin yürütme organı, bütün ortaklar, müdürler kurulu veya müdür olabilir; yönetim ve temsil fonksiyonu da bu şahıs veya şahıslar tarafından yerine getirilmektedir. Ancak bütün ortakların veya müdürler kurulunun yönetim ve temsil görevini tamamen ve kısmen başka bir şahsa devretmesi durumunda, bu şahısların

¹⁸Mustafa Ünal, "Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması", **BATİDER**, Haziran 1982, Cilt XI, Sayı 3, 51,53,66.

¹⁹Alman hukukunun tersine klasik yönetim sistemi olarak adlandırılan yönetim kurulu sistemi Anglo Sakson hukukuyla birlikte Latin ülkelerinde ve İsviçre-Türk hukukunda uygulanmaktadır. Ünal, **a.g.e.**, s. 66.

²⁰İbrahim Arslan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması**, Konya 1994, Mimoza Yayınları, s. 11.

gözetim görevini yerine getirdiği söylenebilir. Bu durumda kuvvetler birliği ve kuvvetler ayrılığı dediğimiz sistemlerin birbirine yaklaştığı görülmektedir.

IV)LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM YETKİSİNİN BÖLÜNMESİ VE BIRAKILMASI

A)YÖNETİM YETKİLERİNİN BÖLÜNMESİ

1) BİRLİKTE YÖNETİM İLKESİ (ÖZDEN ORGAN)

TTK.'nın 540. maddesine göre “Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işlerini idareye ve şirketi temsile mezun mecburdurlar.” Limited şirketler, şahıs şirketleri gibi, kanuni bir organizasyona sahiptir. Limited şirketin zorunlu organlarının faaliyetleri ve yetkileri kanunen belirlenmiş ve düzenlenmiştir. Buna göre anasözleşmede veya daha sonra kararla şirketin kim tarafından yönetileceği ve temsil edileceği kararlařtırılmamıřsa²¹ şirketin tüm ortakları şirketi yönetmeye ve temsil etmeye mecburdurlar. Yönetim ve temsil limited şirket ortakları için bir hak olduğu kadar aynı zamanda bir yükümlülüktür²².

Yönetim hakkının ve temsil yetkisinin bütün ortaklara kanunla, sadece bir hak şeklinde tanınmayıp aynı zamanda bir yüküm olarak verilmesi özden organ sistemi diye adlandırılır²³. Özden organ, yani seçime gerek olmaksızın –bu sıfatları dolayısıyla- kanunen limited ortaklığın organı olmaları limited ortaklıklarda -kollektif ortaklıklarda olduğu gibi- işletmenin sevk ve yönetimi ile sahipliğinde özdeşlik ve birlik anlayışına dayanır. Özden organ hem yönetimi hem de temsili kapsar.

TEKİNALP'e göre özden organ sisteminden vazgeçilmeli, yöneticilerin ortaklık sözleşmesi veya kararla tayin edilmesi zorunluluğu kabul edilmelidir²⁴. Yöneticilerin birden fazla olması halinde, yani müdürler kurulunun limited şirketi

²¹ Gerçi ticaret siciline verilecek dilekçede şirketin hangi şekilde temsil edileceğinin de yazılması gerekir (TTK. 510/4).

²² Şirketin kuruluşundan sonra şirkete giren ortaklara, yönetim ve temsil hakkı tanınmamıştır (TTK. 321).

²³ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e., N. 1719, s. 843.

²⁴ Ünal Tekinalp, “Limited Ortaklık”, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 218.

yönetmesi ve temsil etmesi durumunda, müdürler kurulunun, anonim şirketlerdeki yönetim kuruluna benzediği söylenebilir.

2. ÖZDEN ORGAN İLKESİNİN UYGULANMASININ ZORLUĞU VE YÖNETİM YETKİLERİNİN BÖLÜNMESİ

“İdare ve temsil” başlığını taşıyan TTK. m. 540’ın sözüne (lafzına) bakılırsa²⁵, müdürlerin yönetim yetkileri de temsil usulüne tabidir. Şayet temsil birden çok müdüre verilmişse, yönetim işlerinin de ortaklaşa yapılması gerekir. Ancak, ortak hareket etmek zorunluluğu yönetim işlerine uygulandığı takdirde, idari işler ağırlaşabileceği gibi, başarılı olmak da zorlaşabilir. Bu nedenle temsil usulü için kabul edilen ortaklaşa hareket zorunluluğunun yönetim işlerine uygulanamayacağı kabul edilmelidir. İç yönetim işlerinin tamamında veya bazılarında müdürlerden herbirinin hatta ticari vekillerin yetkili ve görevli olacağına açıkça anasözleşmede veya genel kurul yahut müdürler kurulunca belirtilmesi iyi bir organizasyon ve yönetim için gereklidir²⁶.

Bütün ortakların birlikte hareket etmesi durumunda (özden organ ilkesi), çok geniş yetki ve görevlere sahip bulunan ortakların (müdürler kurulu olarak hareket eden ortaklar kurulunun) bu görevleri kurul olarak yerine getirmesi her zaman mümkün ve kolay olmayabilir. Çünkü kurul olarak karar almak ve bu kararı uygulamak bazen gecikmelere sebep olabileceği gibi kurulu oluşturan üyelerin toplanmaları ve çok kısa süre içerisinde karar almaları mümkün olmayabilir. Ticari faaliyetlerin yürütülmesinde çabukluğa ve zamana ihtiyaç olduğu için kısa zamanda karar alınmaması birtakım sorunlara yol açabilir. Bu sakıncayı kısmen de olsa giderme yollarından biri TTK.’nın 319. maddesinin birinci fıkrasının kıyasen uygulanarak yönetim yetkilerinin bölünmesidir. Yönetim kurulunun yetkilerinin bölünmesi ile amaçlanan şey, anonim şirketlerde olduğu gibi, limited şirketlerde de şirketin işleyişi sırasında bütün konularda bizzat ortaklar kurulunun değil üyelerin bir veya bir kaçını görevli kılmaktır. Böylece üyeler arasında gerçekleştirilen işbölümü

²⁵ Çevik’e göre, şirketi idare hakkı, şirket sözleşmesinde aksine bir düzenleme bulunmuyorsa, “müdür” sıfatını alan ortakların herbirine verilmiş sayılır. Bütün ortaklar yönetim hakkını haizdir ve tek başlarına, diğerlerinin oylarını almadan kullanabilir. Şirketin işlerini, işletme konusu dahilinde olağan işlemler çerçevesinde kendi başlarına yapabilirler. Çevik, LŞ, s. 344. Bu durum TTK. 540/T’in lafzına aykırı olmasına rağmen yazar buna hiç değinmemiştir.

²⁶ Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 666-667.

ile karar alma mekanizması daha hızlı çalışacak ve şirketin işleyişinde önemli kolaylıklar sağlanacaktır. Bütün ortakların bütün işleri yapmasından farklı olarak yönetim yetkilerinin bölünmesi sonucunda, yöneticiler kendi alanlarında uzmanlaşma olanağı bulabileceklerdir.

3. MÜDÜRLER KURULU VE YÖNETİM YETKİLERİNİN BÖLÜNMESİ

Ortaklar kendi aralarından belirli kişileri müdür olarak seçebilirler. Müdür olarak seçilen kişilerin sayısının birden fazla olması durumunda bu kişilerin anonim şirketlerde olduğu gibi bir kurul şeklinde -bir müdürler kurulu şeklinde- çalışması düşünülebilir. Bu durum da yukarıda saydığımız sakıncaların ortaya çıkmasına neden olabilir. Böylece limited şirketlerde bütün ortakların yürütme organı olarak hareket ettiği durumların yanında, müdür olarak seçilen kişilerin bir kurul oluşturması hali de yine yönetim ve temsil yetkilerinin bölünmesi ihtiyacını doğurabilir.

4. ŞEKLİ

Şirket yönetimi, tamamen şirketin iç ilişkisiyle ilgili bir olaydır. Bu nedenle kanun şirket yönetimine, yönetim haklarını istedikleri gibi paylaşabilme imkanı vermiştir²⁷. Örneğin, üretim, pazarlama, reklam bölümlerinin yönetilmesi farklı kişilere verilebilir. Yapılan bu işbölümü sayesinde şirket işleyişi hızlanacak, her ortağın her konuda karar vermesi gerekmeyecektir. Bu durum aynı zamanda iktisadi hayatın gelişmesinin ve ihtiyaçların bir sonucudur.

Yönetim yetkileri ancak, limited şirketin ortakları arasında bölünebilir. Limited şirketin ortakları dışından, ortak olamayan kimselerle yetkilerin paylaşılması sözkonusu değildir. Bu durum yönetim yetkilerinin bölünmesiyle bırakılması arasındaki farkı ortaya koymaktadır²⁸. Yönetim yetkilerinin bölünmesi durumunda yetkilerin ve sorumlulukların paylaşılması sözkonusu iken, yetkilerin bırakılması durumunda ise yetki ve sorumluluk, bunların bırakıldığı (terhis edildiği) kişiye geçmektedir. Başka bir deyişle bölünme ve bırakılma arasındaki fark kendisini sorumluluk alanında da göstermektedir.

²⁷ Arslan, a.g.e., s. 57; Ersin Çamoğlu, *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, İstanbul, 1972, s. 168.

²⁸ Arslan, a.g.e., s. 57; İmregün, *Anonim Ortaklıklar*, İstanbul 1989, s. 217.

Türk Ticaret Kanunu'nda yetkilerin bölünme şekli hakkında ayrıntılı hükümler yer almamaktadır. Bunun nedeni yukarıda belirttiğimiz üzere yetkilerin bölünmesinin tamamen şirketin iç ilişkisi olmasındadır. Paylaşmanın detayları her zaman anasözleşmede ayrıntılı olarak yer almayabilir. Bu yetki anasözleşmede ortaklar kuruluna veya müdürler kuruluna verilmekle yetinilir. Daha sonra bu yetki serbestçe kullanılabilir²⁹.

İktisadi hayatın gelişmesi ve gerekleri zaman içerisinde kendi kurallarını oluşturmaktadır. Yönetim kurulunun yetkilerinin bölünmesine³⁰ ilişkin kural da ihtiyaçların bir sonucu olarak zaman içerisinde oluşmuştur³¹.

B) LİMİTED ŞİRKETLERDE YÖNETİM YETKİSİNİN BIRAKILMASI

TTK. 540/II “Şirket mukavelesi veya umumi heyet kararı ile şirketin idare ve temsili ortaklardan bir veya bir kaçına bırakılabilir.” hükmünü içermektedir. Bu maddede 319/II'den farklı olarak yönetim ve temsilin hepsinin bırakılabileceği yazılmadan, sadece “yönetim ve temsil işlerinin bırakılmasından” bahsedilmiştir. Yönetim ve temsil yetkilerinin tamamının bırakılacağından söz edilmemesine rağmen, bu yetkilerin tamamının bırakılabileceğini kabul etmek gerekir. Çünkü ticari hayat her konuda karar almaya yetkili bulunan yöneticilerin varlığını gerektirir.

Ayrıca 540/II hükmü, anonim şirketlerdeki murahhas üye ve murahhas müdür kavramlarından farklı olarak “... ortaklardan bir veya bir kaçına bırakabilir” diyerek murahhas üye veya murahhas müdür kavramlarından söz etmemiştir.

TTK. 540/II hükmü ortak olmayan şahıslara yönetim yetkisinin bırakılıp bırakılmayacağından belirtmemiştir. Fakat hemen bir sonraki TTK. m. 541'de “Şirket mukavelesi veya umumi heyet kararı ile şirketin idare ve temsili, ortak

²⁹ Arslan, a.g.e., s. 57; İmregün, AO, s. 217.

³⁰ TTK. 336. maddesine göre, anasözleşme kurallarına uygun olarak yetkilerin paylaşılması durumunda yönetim kurulu üyelerinin müteselsil sorumluluğu ortadan kalkar. Bu durumda yetkilerle birlikte sorumluluk da yönetim kurulu üyeleri arasında paylaşılmış olur ve her bir işlem de yönetim yetkisi herhangi kişi ve grupta ise sorumluluk da ona ait olur. Ancak bunun için anasözleşmede hüküm bulunmalıdır. Arslan, a.g.e., s. 58; Çamoğlu, Sorumluluk, s. 168.

³¹ Arslan, anonim şirketin işleyişi sırasında bütün konularda bizzat yönetim kuruluna değil üyelerin bir veya bir kaçına görev verilerek işbölümünün gerçekleştirileceğini, karar alma sürecinin kısıllanacağını ve şirketin işleyişinde önemli kolaylıklar sağlanacağını ifade etmiştir. Arslan, a.g.e., s. 56.

olmayan kimselere de bırakılabilir. Bu gibi kimselerin salâhiyet ve yetkileri hakkında ortak olan müdürlere ait hükümler tatbik olunur.” ortak olmayan kimselere de yönetim ve temsil yetkisinin bırakılabileceğini ifade etmiştir.

Anonim şirketlerde de, anasözleşme ile temsil yetkisinin ve yönetim işlerinin hepsi veya bazıları yönetim kurulu üyesi olan murahhaslara veya ortak olmayan müdürlere bırakılabilir (TTK. 319/II).

V) YÖNETİM HAKKININ KAPSAMI

Yönetim işleri, limited şirketin anasözleşmesinde yazılı konuları doğrudan veya dolayısıyla ilgilendiren ve temsil işlemleri dışında kalan iç yönetim iş ve işlemleridir. Örnek olarak, şirkette çalışanlara talimat verilmesi, ticari defterlerin tutulması, muhafazası, genel kurulu toplantıya davet, bu toplantılarla ilgili gündemi düzenlemek, toplantıda alınan kararları tescil ve gereğinde ilan ettirmek, aylık, yıllık hesapların hazırlanması, şirketin mali durumunun kontrolü gereğinde TTK. 546’da yazılı tedbirlerin alınması yönetim işlerinin başlıcalarıdır³².

A) OLAĞAN-OLAĞANÜSTÜ İŞ AYIRIMI

Arslanlı anonim şirketlerde olağan-olağanüstü iş ayırımı yaparak yönetim kurulunun sadece olağan işleri yapabileceğini, olağanüstü işleri ise ancak genel kurulun yapabileceğini iddia etmiştir³³. Fakat doktrinde böyle bir ayırım çeşitli nedenlerle kabul edilmemiştir.

ÇEVİK’e göre de şirket işleri olağan ve olağanüstü olmak üzere iki grupta toplanabilir. Olağanüstü işlemlerin yapılabilmesi için yönetici olan ve olmayan ortakların oylarının alınması şarttır. Şirket gayesine hizmet etseler dahi, nitelikleri, etkileri veyahut tehlikesine göre olağan işlem niteliğini aşan işlemler olağanüstü sayılır. Yönetim ile görevli olanlar olağan olamayan iş ve işlemleri kendi başlarına icra edemezler³⁴.

³² Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 666.

³³ Halil Arslanlı, *Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller*, İstanbul, 1960, s. 7, . Aynı fikirde, Çevik, LŞ., s. 344.

³⁴ Çevik, LŞ, s. 346-347.

TEKİL'e göre, Arslanlı'nın ileri sürdüğü bu ayrımı, anonim şirketlerde yorum ve kargaşa yaratacağı için kabul etmeye imkan yoktur³⁵.

İMREGÜN de daha önce olağan-olağanüstü ayrımının mevcut olduğu hakkındaki görüşünü, genel kurulun her zaman toplanmasının mümkün olmaması ve ticari yaşamın hızlı hareket edilmesini gerektirmesi nedeniyle değiştirmiştir³⁶.

B) LİMİTED ŞİRKETİN İŞLETME KONUSUNA GİREN TÜM İŞLERİ YAPABİLMESİ

Limited şirketlerde yönetim organının, olağan-olağanüstü iş ayrımı yapılmaksızın, işletme konusunun yapılmasını gerektirdiği tüm işleri yapabilmesi gerekir. Anonim şirketler için olağan-olağanüstü ayrımının reddedilmesini gerektirecek sebepler limited şirketler içinde savunulabilir. Olağanüstü işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için genel kurul kararı aranması durumunda, şirket işlerinde ticari hayatın gerektirdiği hızın sağlanması mümkün değildir. Olağan-olağanüstü iş ayrımının yapılması karma niteliğe sahip limited şirketin niteliğine de uygun düşmeyebilir. Ayrıca hangi işin olağan, hangi işin olağanüstü iş olduğunu tespit noktasında da birtakım sorunların ortaya çıkması olasıdır. Olağan olağanüstü iş ayrımı şahıs şirketleri için öngörülmüş bir ayırımdır. Bu nedenlerle yönetim müdürlerin veya müdürler kurulunun, limited şirketi yönetirken olağan olağanüstü iş ayrımına tabi olmadan her türlü işlemi yapabilmesi gerekir³⁷.

Anonim şirketlerde de yönetim kurulu, ortaklık amacının gerçekleştirilmesine yönelik ve genel kurul ile denetçilere bırakılan görevler dışında kalan tüm işleri

³⁵ Fahiman Tekil, "Anonim Şirketlerde Yetki Sorunları", **Erdoğan Moroğlu 65. Yaş Armağanı**, s. 602.

³⁶ İmregün, **AO**, s. 99 vd. Poroy da olağan işlemler- olağanüstü işlemler ayrımının yapılamayacağını savunmaktadır. Bkz. **POROY (Tekinalp/Çamoğlu)**, s. 354, N. 665.

³⁷ Nitekim Yargıtay da, olağan-olağanüstü iş ayrımı yapmadan yönetim organının şirketin konusuna dahil olan her türlü işi yapabileceğine karar vermiştir. "*Tarafların kurmuş oldukları (A-Ç.) İnşaat Ve Ticaret Limited Şirket Müdürünün, davacı Rıfki olduğu anlaşılmalıdır. Mukavelenin 7. maddesine göre, şirketin işlerinin ve muamelelerinin müdür tarafından yürütülmesi, kabul edilmiştir. TTK.'nun 542. maddesi delalet ile 521. maddesi hükmü gereğince de şirketi temsile selahiyetli olanlar, yani olayda şirketin müdürü olan davacı, şirketin gaye ve mevzuuna dahil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket unvanını kullanmak hakkını haizdir*" TD. (Yargıtay Ticaret Dairesi) 26.10.1970, E. 4504, K. 3946. Karar için bkz. **Gönen Eriş, Ticari İşletme ve Şirketler 2, 3**. Baskı, Ankara, 2004, s. 2857.

yapmak yetkisine sahiptir³⁸. Ancak uygulamada özellikle çok pay sahipli anonim ortaklıklarda, genel kurulun ne sevk ne yönetimde yönetim kurulunun yetkilerini daraltabilmesi ne de ona verebilmesi mümkün olmaktadır³⁹.

---

³⁸ İsviçre- Türk hukuk sistemi organlar arasında kesin yetki ve fonksiyon ayırımını prensip edinen Alman hukuk sistemine oranla daha yumuşak bir tavır takınmıştır. Ünal, s. 51. Bazı yazarlar, anonim şirketler hukukumuzda, yönetim kurulunun hak ve yetkilerinin sınırlarının, genel kurul kararıyla genişletilip daraltılabileceği ve hatta genel kurulun yönetim kuruluna talimat verilebileceği kabul etmektedirler. Arslanlı, **AŞ III**, s.114 vd.; Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler**, Ankara 1975, s. 89. Aksi görüşte, POROY (Tekinalp/Çamoğlu), **a.g.e.**, s. 279 vd.; E. E. Hirş, **Ticaret Hukuku Dersleri**, İstanbul 1948, s. 213.

³⁹ Ünal, **a.g.e.**, s. 67.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMSİL YETKİSİ

I) GENEL OLARAK

Temsil, bir hukuki işlemi bir kişinin başka bir kişi adına ve hesabına yapması ve işlemin hukuki sonuçlarının bu şahıs üzerinde doğmasını sağlamasıdır⁴⁰. Bir kişinin diğer bir kişi adına hukuki işlemde bulunma yetkisi ya temsil olunanın rızasına (iradesine) dayanır veya böyle bir yetki temsil olunanın iradesi dışında mevcuttur. İlkine rızai (iradi) temsil yetkisi, diğerine de kanuni temsil yetkisi denir⁴¹. İradi temsil yetkisi, temsil olunacak kimsenin tek taraflı ve temsilci olacak kimseye yönelteceği bir irade beyanı ile verilir. Temsil yetkisinin hüküm ifade etmesi için temsilcinin yetkiyi kabul etmesi gerekli değildir.⁴²

Temsil edilen kişinin temsilciye yetki vermesi üzerine, bu iki kişi arasında meydana gelen hukuki ilişkiye iç temsil ilişkisi denir. Temsil hükümlerinin doğması için bu ilişkinin, kısaca temsil yetkisinin temsilci tarafından ilgili üçüncü kişiye bildirilmesi gerekir. Eğer bu bildirim üçüncü kişiye bizzat temsil edilen tarafından yapılırsa verilen yetkiye dış yetki adı verilir. Yanlış anlaşılmaya elverişli bulunan bu deyim, temsilciye verilmiş bulunan temsil yetkisinin, üçüncü kişiye doğrudan doğruya temsil edilen tarafından bildirilmesini ifade etmek üzere kullanılır. Dış yetkinin önemi, üçüncü kişide daha kuvvetli bir güven meydana getirmesinde görülür. Temsil ilişkisi bütün kuvvetini temsil edilenin temsilciye karşı beslediği güven duygusundan alır. Dış yetki delalet edici fiillerden de çıkarılabilir. Temsil edilen, temsilci sıfatıyla hareket eden kimseye gerçekten geçerli bir temsil yetkisi vermiş olmasa bile, tavır ve hareketleri ile, üçüncü şahısta böyle bir yetkinin verildiği kanaatini uyandırırorsa temsil hükümleri işleyecektir⁴³. Aşağıda açıklanacağı üzere, güven unsuru ticari ilişkilerde de büyük önem taşımaktadır.

⁴⁰ Kemal Oğuzman,/Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, İstanbul 1995, s. 150.

⁴¹ Limited şirketlerde TTK. 540/I'e göre eğer anasözleşme ile veya ortaklar genel kurulu tarafından aksi kararlaştırılmazsa, ortaklar hep birlikte şirketi yönetim ve temsile yetkili oldukları için kanuni temsil yetkisi sözkonusu olur.

⁴² Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s.159.

⁴³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, **Tekinay Borçlar Hukuku**, 7. Bası, İstanbul, s.173-191.

Ticari ilişkilerde temsilciyle hukuki ilişkilerde bulunan üçüncü kişilerin, tereddüt duymadan bu ilişkiye girebilmeleri, temsilcinin temsil yetkisinin varlığına güven duymalarına bağlıdır. Hukuki işlemlerde temsili düzenleyen BK. 32-40'daki hükümler uyarınca, temsil yetkisinin kapsamı, müvekkilin iradesi doğrultusunda istediği gibi belirlenir. Bunun sonucunda temsilciyle hukuki ilişkiye giren üçüncü kişi, temsil yetkisinin, yapacağı hukuki işlemi kapsayıp kapsamadığı, işlemin sonuçlarının doğrudan temsil olunanın hukuk alanında doğup doğmayacağı endişesini taşır. Ticari hayatta işletmeler süreklilik arz ettiğinden, temsilci üçüncü kişiyle çok sayıda işlem yapmak durumundadır. Böylece üçüncü kişinin, temsilciye verilen temsil yetkisinin varlığını ve kapsamını her olayda araştırmak zorunda kalması, ticari hayatın gerekli ve ticari ilişkilerde bulunması gereken sürat ilkesiyle bağdaşmaz⁴⁴.

II)TEMSİL YETKİSİNİN GENİŞLİK VE KAPSAMI

BK. 32 vd.'da düzenlenen temsil yetkisinin kapsamı (derecesi) BK.'nun 33. maddesinde belirtildiği üzere temsil yetkisi veren irade beyanına göre belirlenir. Fakat güven nazariyesi⁴⁵ çerçevesinde temsilcinin yetki verme beyanına vereceği anlam esas alınır.

BK. 32-40'daki hükümler uyarınca, temsil yetkisinin kapsamı müvekkilin isteği doğrultusunda belirlenir. Müvekkil (temsili olunan), temsilcinin yetkilerini istediği gibi belirleyebilir. Öz ve miktar da dahil olmak üzere istediği şekilde temsilcinin yetkisini sınırlayabilir. Temsil yetkisinin temsili olunan tarafından istendiği gibi sınırlanması, adi işler sahasında sorun yaratmazken ticari işler sahasında, ticari hayatın işleyişine uygun olmaması ve dolayısıyla çeşitli sorunlara neden olabileceği endişesiyle kabul görmemiştir.

⁴⁴ İsmail Kırcı, *Ticari Mümessillik*, Ankara, 1996, s. 36.; Sabih Arkan, *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara 1998, s. 156.; Mehmet Bahtiyar, *Ticari İşletme Hukuku*, İstanbul 2003, s. 122.

⁴⁵ Güven teorisine göre, sözleşmenin kurulup kurulmadığını tayin için, irade beyanlarından herbirinin objektif anlamına bakılmayacak, bu beyana muhatabın iyiniyetle vereceği anlamın ne olması gerektiği araştırılacaktır. Güven teorisi, dürüstlük kuralına dayanır. Ve halin özelliklerine göre muhatap kendisine yöneltilen irade beyanına hangi anlamı vermeli ise (veya vermekte haklı ise) bu anlama üstünlük tanınır. Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, *a.g.e.*, s. 72. Oğuzman/Öz, *a.g.e.*, s. 61 vd.

Ticari ilişkilerde geçerli olan güven, kolaylık ve sürat ilkeleri, kapsamı kanun tarafından tespit edilmiş belli (tipik) bir temsil yetkisinin varlığını gerektirir. Ticaret şirketlerinde, temsile yetkili ortak ya da organların yetkilerinin kapsamının kanun tarafından ilgilileri bağlayıcı biçimde tespit edilmesi, yetkiye getirilecek herhangi bir sınırlandırmanın, üçüncü kişilere hukuki bir etkisinin olmaması ve bu yolla üçüncü kişilerin, yetkinin varlığına güvenmelerinin sağlanması suretiyle ticari hayatta işlem güvenliği gerçekleştirilmiş olur. Böylece şirketi temsile yetkili olan kişiler ile hukuki ilişkide bulunan üçüncü kişiler, temsile yetkili olan kişileri tespit ettikten sonra, ayrıca temsil yetkisinin kapsamını araştırmadan, her türlü kuşkudan uzak, yapılan işlemin tacir adına ve hesabına sonuçlar doğuracağına güvenerek hareket edecekleridir⁴⁶.

Temsil iş ve işlemleri, şirketi üçüncü şahıslara karşı borçlandıran ve üçüncü şahıslardan alacaklı kılan yazılı veya sözlü anlaşmaları ifade eder. Bu temsil işlerini yaparken müdürlerin neden olabileceği haksız fiiller de temsil kavramına dahildir (TTK. m. 542/II).

TTK.'nun 542. maddesi, temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılması hakkında anonim ortaklıkların yönetim kurulları hakkındaki 321. maddeye yollama yapmıştır⁴⁷.

A) TÜZEL KİŞİLERİN TEMSİL YETKİSİNİN GENİŞLİK VE KAPSAMI

Medeni Kanun'un 50. maddesi tüzel kişiler bakımından hak ehliyetini en geniş kapsamı ile benimsemiştir⁴⁸. Tüzel kişiler cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış

⁴⁶ Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 37.

⁴⁷ "Şirket müdürü, şirketin ticari faaliyetlerinde maksada uygun surette gerçek ve tüzel kişilerle resmi ve hususi müesseseler önünde giriştiği hukuki işlemlerde şirketi temsile mezun olup selahiyetin tahdidi hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmez (TTK. 542, TTK. 321)." Y. TD. 11.1.1971 E. 1373 K. 1971/38. Karar için bkz., Çevik, **LŞ**, s. 353.

⁴⁸ Tüzel kişinin hak süjesi sayılmasının tabi bir sonucu olarak da kendilerine hak ehliyetinin tanınmasının zorunluluğu vardır. Hak ehliyeti, Medeni Kanun'un 8. maddesi anlamında haklara ve borçlara ehil kılar. Bilge Öztan, **Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı Ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk**, Ankara 1970, s. 15.

gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler⁴⁹.

Medeni Kanun'un tüzel kişilerin ehliyeti konusundaki temel yaklaşımı gerçek kişilerle tüzel kişilerin eşitliği prensibidir. Bu eşitlik, fizyolojik varlığı ve yaratılış gereği sadece insanlara özgü olan hak grupları dışında, genel bir prensip olarak korunmuştur⁵⁰.

Tüzel kişiler gerçek kişiler gibi doğal bir iradeye sahip değildirler. Bu yüzden de tüzel kişiler açısından fiil ehliyetinin tüzel kişinin bünyesine uygun bir biçimde düzenlenmesi gerekmiştir. Tüzel kişinin iradesinin oluşabilmesi, diğer bir deyişle kendi fiilleri ile haklarını kullanıp, borç altına girebilmesi için, oluşturulan iradenin veya gerçekleştirilecek davranışın tüzel kişinin davranışı olarak doğmasını sağlayan organların⁵¹ oluşturulması şarttır⁵².

Tüzel kişiyi temsil ile görevli ve yetkili organların⁵³ bu yetkilerinin kapsamı konusunda Medeni Kanun'da bir hüküm yoktur. Bu nedenle tüzel kişilerin fiil

⁴⁹ Kanun koyucu burada genel bir hüküm koymuş ve yaş, cins, hısımlık gibi insanın fizyolojik niteliklere ve aile ilişkilerine bağlı bulunan hakları teker teker saymaktan kaçınmıştır. Kanun cinsiyetten doğan hakları tüzel kişiliğin dışında düşündüğünden, tüzel kişilerin nişanlanması, evlenmesi, boşanması, çocuğu olması ve nesep bağı ile ilgili hakları söz konusu olamaz. Gerçek kişilere ilişkin doğum, ölüm, gaiplik, ayırtım gücü, erginlik gibi konular tüzel kişilerde bir anlam taşımaz. Hısımlıktan doğan haklarda tüzel kişilere yabancıdır. Hısımlığın çeşitleri, hısımlığa bağlı sonuçlar, örneğin nafaka, tanıma babalığa hüküm, nesepin düzeltilmesi, nesepin reddi gibi konular tüzel kişiler için söz konusu değildir. Teoman Akünel, **Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler**, İstanbul, 1995, s. 26.

⁵⁰ Akünel, **a.g.e.**, s. 27.

⁵¹ Organ kavramı hakkında geniş bilgi için bkz. Ergun Özsunay, **Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler**, İstanbul 1982, s. 73; Akünel, **a.g.e.**, s. 34.

⁵² Bu suretle gerçek kişilerde fizyolojik yapının bir parçası olan organ, kişinin iradesini dış aleme yansıtırken, sosyal bir organizmaya sahip tüzel kişilerde organ tüzel kişilerin iradesini oluşturan ve aynı zamanda bu iradeyi hukuk alanına yansıtmak üzere yaratılan bir vasıta. Öztan, **a.g.e.**, s. 9.

⁵³ Bazı yazarlar tarafından, organ kavramıyla temsilci kavramının farklı olduğu, organın tüzel kişinin bir parçası olduğu, temsilcinin ise, tüzel kişinin dışında, yabancı bir şahıs olarak yer aldığı, temsilden farklı olarak üyelerin bir defa organa haklarını devrettikten sonra artık bu faaliyetlere katılamayacağını, temsilde ise temsilciyi tayin eden kişilerin, temsilciye yetki vermelerine rağmen yine de temsilcinin yapacağı işlemlere müdahale edebileceği, temsilcinin temsil olunanı bertaraf etmeyeceği, temsilcinin temsil yetkisiyle bağlı olduğu oysa, organın temsilciden farklı görevlerde ifa ettiği, organların üçüncü kişilerle olan faaliyetlerinde temsilciye kıyasla daha bağımsız olduğu savunulmuştur. Bkz. Öztan, **a.g.e.**, s. 83 vd.; Özsunay, **a.g.e.**, s. 73 vd.; Akünel, **a.g.e.**, s. 34 vd.; Kemal Oğuzman/ Özer Seliçi/ Saibe Oktay, **Kişiler Hukuku**, İstanbul 1999, s. 183-184; Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 30. Öte yandan bazı yazarlar tarafından, hiçbir tartışmaya yer vermeden, yönetim kurulunun yani yürütme organının anonim ortaklığın yasal temsilcisi olduğu ifade edilmektedir. İmregün, **AO**, s. 219. ÇAMOĞLU da yine tartışmaya girmeksizin, "...yönetim kurulu ortaklığın

ehliyetinin sınırlanıp sınırlanmayacağı sorununu tartışmak doktrine kalmıştır. Organın tüzel kişiyi temsil yetkisini bu yönde bir sınırlamaya tabi tutmak, sonuç olarak tüzel kişilerle hukuki muamelelere girişen üçüncü kişilerin aleyhine olarak tüzel kişinin korunmasını sağlar. Zira organın yaptığı hukuki işlem amaç dışı ise, tüzel kişi bu işlemlerle bağlı tutulmayacaktır⁵⁴.

Ancak organ tarafından yapılan tüm fiil ve işlemlerin tüzel kişinin fiil ve işlemi olarak kabul edilmesi de mümkün değildir. Organın fiilinin tüzel kişinin fiili olarak nitelendirilebilmesi için organın organ olarak kendisine tanınan yetki çerçevesinde faaliyette bulunmuş olması gerekir. Tüzel kişi adına yapılacak işlemler ancak görevinin ifası ile ilgili ise tüzel kişinin fiili sayılır ve onu bağlar⁵⁵.

Medeni Kanun iş ilişkilerinden doğan ihtiyaçların karşılanması için, tüzel kişilerin organları dolayısıyla tam bir fiil ehliyetine sahip olacağını hükme bağlanmıştır. Kanun koyucunun bu şekilde hareketi isabetlidir; çünkü tüzel kişiler belirli bir gayeyi planlı bir şekilde gerçekleştirmek üzere ortaya çıkan varlıklardır⁵⁶. Bu gayelerinin en iyi bir şekilde, ancak tam bir fiil ehliyetine sahip oldukları takdirde ve iş ilişkilerine doğrudan doğruya kendileri katılarak gerçekleştirilebilirler. Hak ehliyetine sahip olan bir tüzel kişiye tam bir fiil ehliyeti tanımamanın bir anlamı yoktur. Çünkü, tüzel kişinin gerçekleştirmek istediği gaye için hak ve fiil ehliyetinin birlikte bulunması zorunluluğu vardır. Aksi halde, tüzel kişinin gayesini, doğrudan doğruya kendisinin gerçekleştirmesi imkansızlaşır⁵⁷.

---

kanuni temsilcisidir” dedikten hemen bir cümle sonra , “Yani ortaklığın temsil organı olmak sıfatı, yönetim kuruluna aittir.” demektedir. ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp),a.g.e., s. 291, N.537; Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku, İkinci Cilt, Anonim Şirketler**, İstanbul 1978, s. 239. Limited şirketlerin yönetim organının veya anonim ortaklığın yönetim kurulunun organ veya temsilci olarak kabul edilmesi durumunda aralarında bir takım farklar olmasına rağmen, yapılan işlemin sonuçları limited veya anonim ortaklığa aittir veya limited- anonim ortaklığın fiili sayılır. Her iki durumda da üçüncü kişiler açısından herhangi bir farklılık ortaya çıkmamaktadır.

⁵⁴ Aktinal, a.g.e., s. 39.

⁵⁵ Akünel, a.g.e., s. 40.

⁵⁶ Her tüzel kişi, amacını gerçekleştirmek için izleyeceği yolu ve kullanacağı vasıtaları, statüsünde göstermek suretiyle bizzat tayin eder. Statüde gösterilen amaca ulaşabilmek ise belli işlemler yapılmasını gerektirir. Ayrıca, tüzel kişinin faaliyetlerinin gidişatını takip etmesi ve gelişen olaylara göre kendisine bir yön çizmesi gerekir. Bu ise tüzel kişinin iradesinin açığa vurulması ile gerçekleşir. Yani tüzel kişinin iradesinin açığa vurulması, içeride yönetilmesine ve dışarıda temsil edilmesine bağlıdır. Yadiğar İzmirli, **Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi Ve Hukuki Sonuçları**, Ankara 2001, s. 18.

⁵⁷ Öztan, a.g.e., s. 16.

Tüzel kişilerin fiil ehliyetinin sınırlanması işin niteliği gereğidir. Çünkü tüzel kişiler belli bir gayenin gerçekleştirilmesi için örgütlenirler ve statülerinde gayelerinin ne olduğunu gösterirler. Gayenin statüde açık olarak belirtilmesi üçüncü şahıslarla olan ilişkilerde açıklığı sağlar, fakat bu emniyetin yanında tüzel kişinin faaliyet alanı daralır. Buna karşılık gayenin genel olarak belirtilmesi halinde, tüzel kişinin faaliyet alanı genişler, ama yükümlülükleri de bu ölçüde artar. Çünkü tüzel kişiler gayelerine uygun olarak hak iktisap ederler veya borç ve mükellefiyet altına girerler. Tüzel kişilerin medeni hakları kullanma ehliyetinin, yani fiil ehliyetinin sınırlanmasına doktrinde tahsis prensibi, ihtisas prensibi, özellik esası denir. Türk Ticaret Kanunu'nun 137. maddesi tahsis prensibinin kanun koyucu tarafından da kabul edilmiş olduğunu göstermektedir⁵⁸.

Organın tüzel kişiyi temsil yetkisi, tüzel kişinin statüsü ile sınırlandırılmış olabilir. Böyle bir sınırlandırmanın çeşitli yönlerde gerçekleşmesi mümkündür. Ne var ki bu sınırlamalar iç ilişki bakımından geçerli olur, sınırlamalara aykırı dahi olsa üçüncü kişi ile yapılan işlem tüzel kişiyi bağlar.

B) LİMİTED ŞİRKETLERİN TEMSİL YETKİSİNİN GENİŞLİK VE KAPSAMI

Limited şirketlerde yöneticilerin temsil yetkisinin genişlik ve kapsamı hakkında TTK. 542 yollamasıyla TTK. 321. uygulanır. Bu hükme göre yöneticiler ortaklığın amaç ve konusuna dahil olan her türlü işlemleri yapmak yetkisine sahiptirler⁵⁹.

⁵⁸ Öztan, a.g.e., s. 19.

⁵⁹ "Ortaklığı temsile yetkili olan müdür veya müdürler ortaklığın amaç ve konusuna dahil olan nevi işleri ve hukuki işlemleri ortaklık adına yapmak ve ortaklık ünvanını kullanmak hakkını haizdirler. Temsile yetkili müdürün, temsil yetkisinin sınırlandırılması iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçersizdir. Davalı limited şirket, banka teminat mektubunu komisyon ve benzer giderlerinin, bankanın istemi üzerine ödediğine göre, bu teminat mektubu ile sözleşmeye icazet vermiş demektir." Y. 11 HD. 11.1.1971/1373 K. 1971/3.Limited şirket müdürlerinin yetkisi TTK. 542 yollaması ile TTK. 321. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, temsile selahiyetli olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dahil olan her nevi işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket adını kullanmak hakkını haiz olurlar. Şirket yönetim kurulu veya temsilcisi, ancak şirket maksat ve konusuna giren her nevi iş ve hukuki işlemleri şirket adına yapmaya yetkilidir. Şirket maksat ve konusu dışına çıkan bir işin veya hukuki işlemin yönetim kurulu veya temsilcisi tarafından yapılabilmesi TTK. 443/2 uyarınca, ancak genel kurulun vereceği özel bir yetki ile olabilir. Ayrıca, genel kurulun vereceği özel bir yetki ile olabilir. Ayrıca, genel kurulun şirketin tek taşınmazını satmaya yetki verebilmesi için TTK. 388/4. fıkralarındaki toplama ve karar yeter sayısı olması da şarttır. Y. 11. HD. 17.1.2000 E. 2000/3298 K. 2000/19. Karar için bkz. YKD. (Yargıtay Kararları Dergisi) 2000 C. 26 S. 6, s. 893.

1) LİMİTED ŞİRKETİN KONUSU

a) KONU, AMAÇ VE GAYE TERİMLERİ

TTK. 279/II, gereğince anonim şirketlerin anasözleşmesinde konuyla birlikte amacıyla yazılması gerekirken^{60,61} limited şirketlerde yalnızca konunun yazılması yeterlidir. Keza 511/III gereğince de sırf işletme konusu tescil ve ilan olunur. Fakat anasözleşmeye amacıyla yazılması için hiçbir engel yoktur.

Şirketler hukukunda gaye, amaç ve konu kavramları değişik anlamlar taşır. Ticaret şirketlerinin gayesi geniş anlamda kazanç sağlamak ve paylaşmaktır. Amaç ve konu bu gayenin gerçekleşmesine hizmet eden faaliyetin türünü ve niteliğini tayin eder. Ancak amaç ve konu her ikisi de iktisadi olmalı, yani faaliyetin niteliği ortaklara dolaylı veya dolaysız olarak maddi nitelikte çıkarlar sağlamalıdır. İktisadi amaç ve konu iktisadi faaliyetin varlığını ve bu faaliyetin iktisadi faydalar sağlamasını gerektirdiğinden limited şirket hayır veya ilmi amaç ve konular için kurulamaz⁶².

Amaç, ortaklığın faaliyetlerini genel olarak, konu ise özel ve somut olarak gösterir. Örneğin, gerçekleştirilecek faaliyet olarak ithalat ya da ihracatın gösterilmesi amacı, belirli bir malın ithali veya ihracından söz edilmesi ise konuyu karşılar. Aynı şekilde, dokumacılık amaç olarak, yünlü kumaşların dokunması, bu iş için gerekli hammaddelerin sağlanması ve diğer ilgili işlemlerin icra edilmesi işletme konusu olarak veya basım ve yayını konu olarak gösterilebilir⁶³.

⁶⁰Gerek maddenin sözü ve gerekçesinde, gerek öğretide vurgulandığı üzere ehliyet sınırlarını oluşturan "amaç" değil, "konu"dur. Kendisine sınır oluşturulan ehliyet ise ortaklığın medeni haklardan yararlanma (hak) ehliyetidir. Nitekim kanunun gerekçesi de bunu doğrulamaktadır. "...Milli iktisadiyatın en önemli cüzütamları olan anonim, limited ve kooperatif ortaklıkları için müsaade sisteminin muhafazası elzem bulunması itibarıyla, ticaret ortaklıklarına bahsedilen tüzel kişilik, Medeni Kanunun 46. maddesindeki genişliği arz edemez. Bu sebepten dolayı hiçbir şüpheye yer bırakmamak için Tasarımın (137) inci maddesine ticaret ortaklıklarının tüzel kişiliği haiz olmakla beraber yalnız ortaklık sözleşmesinde yazılı konunun çerçevesi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilecekleri prensibi açıkça ifade edilmiştir...". Gerekçe için bkz. TTK. Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, s. 28.

⁶¹ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler I-II**, İstanbul 1960, s. 31; İmregün, **AO**, s. 38; Ansay, **AŞ**, 115; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 121.

⁶² Arslanlı, **Teşkilat**, s. 33.

⁶³ Arslanlı, **AŞ I**, s. 31; POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N. 437, 1548; Hayri Domaniç, **Ana Mukaveleye Yazılması Gerekli Ve Mümkün Unsurlar, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan.**, İstanbul, 1978, s. 309 vd.; İmregün, **AO**, s. 89; Ansay, **AŞ**, s. 40, 117; Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklık**

Amaç ve konu terimleri ile birlikte veya ayrı kullanılan gaye kavramı ise, gerçekleştirilmesi istenen sonucu, bu gayenin gerçekleşmesi için kullanılan araçların genelini ise amaç ve konu ifade etmektedir⁶⁴.

Bir gerçek kişinin medeni hakları kullanma (fiil) ehliyeti olmaksızın hak ehliyetinin bulunması mümkün olduğu halde, anonim ortaklıkta hak ehliyeti olmaksızın fiil ehliyeti olamaz. Yani hak ehliyeti, fiil ehliyetinin de en geniş sınırını oluşturur⁶⁵.

TTK. 321 (TTK. 542. yollamasıyla), ortaklığı temsile yetkili olanların amaç ve konu içinde her türlü işlemi ortaklık adına yapabileceklerinden söz etmiş ise de, hak ehliyeti konu ile sınırlandırıldığına ve hak ehliyeti olmaksızın fiil ehliyeti olmayacağına göre, temsilcilerin yetkisini de yalnızca konu ile sınırlı biçimde anlamak doğru olacaktır⁶⁶.

Ticaret Kanunu'nun çeşitli maddelerinde amaç ve konu kelimeleri birlikte kullanılmıştır. Örneğin 271. maddede, 279. maddenin 2. bendinde, 281. maddede, 300. maddenin 3. bendinde, 466. maddenin IV. fıkrasında şirketin gayesinden bahsedilmiştir. Halbuki 311, 334, 335 ve 388. maddeler sadece konudan bahsederler. Kollektif şirketlere ait m. 155 ve 232, limited şirketlere ilişkin 506 ve 511. maddeler konudan bahsederler. Nihayet sermaye şirketlerinin unvanına ilişkin 45. madde de

---

Anasözleşmesi, İstanbul, 2001, s. 115. Yargıtay 11. HD. T. (Tarih) 9.5.1980, E. 1484, K. 2552 sayılı kararında, "TTK m. 271/2 hükmü uyarınca, anasözleşmede şirket konusunun hudutlarının açıkça gösterilmiş olması ile somutluk kazanacağı, başka deyimle şirket konusunun amacı da belirleyeceği ve bu konuların tahakkuk etmesine çalışmanın şirketin amacını oluşturacağına değinmiştir (Karar için bkz. Eriş, **Şirketler II**, s. 1640. Amaç ve konu arasındaki ilişki, 1991 değişikliği öncesinde İsviçre Hukuku'nda, Türk Hukuku'ndaki gibi anlaşılmaktaydı. Bkz. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 115.

⁶⁴ Halil Arslanlı, **Türk Hukukunda Devletçiliğin Anonim Şirketlerin Ehliyeti Üzerine Tesiri**, İstanbul 1942, s. 31. Ayrıca bak. Halil Arslanlı, **Kollektif ve Komandit Şirketler**, İstanbul 1960, s. 46.

⁶⁵ Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 121; İmregün, **AO**, s. 223; Ansay, **AŞ**, s. 111.

⁶⁶ Arslanlı'ya göre, kanunun hak ehliyetini konu ile sınırlaması karşısında, temsil ehliyeti konu ve amaçla sınırlanmış olsa bile temsil ehliyetinin de konu ile sınırlandırılmış kabul etmek gerekir. Bkz. Arslanlı, **AŞ I**, s. 30 vd. Diğer bir yazar aynı saptamayı yapmakla birlikte, uygulamada doğacak sakıncaları önlemek için TTK. 321'deki amaç ve konuyu, TTK. 137'deki konu ile aynı anlamda görmekte fakat yani konuyu geniş yorumlamaktadır. Tuğrul Ansay, "Anonim Şirketlerde Ehliyet Meselesi", **I. Banka Ve Ticaret Hukuku Haftası**, Ankara 1960, 82 vd. Aynı görüşte Oğuz İmregün, "Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili", **II. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası**, Ankara 1961, s. 289 vd. özellikle 294); aynı yazar, **(A.O.)**, s. 222 vd.; Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 121; S. K. Mimaroglu, **Ticaret Hukuku, C. 2, Ticaret Ortaklıkları Hukuku**, Ankara 1972, s. 90; Ansay, **AŞ**, s. 114-115.

limited, anonim, ve kooperatif şirketler işletme konusunu göstermek şartıyla unvanlarını serbestçe seçebilirler demek suretiyle Ticaret Kanunu'nda amacın değil, konunun esas alındığını göstermektedir. Buna rağmen, anonim şirketin infisahına ilişkin 434. maddenin 2. bendi amacı esas almıştır. Diğer taraftan, konu ve amacı birlikte kullanılan maddelerin eski Ticaret Kanunu zamanındaki karşılıklarında sadece konu denmişti. Bu durum kanun koyucunun gösterdiği bir özensizliğin bir sonucudur. Başka bir ifadeyle bu kavramları her zaman yerli yerinde kullanamamıştır⁶⁷.

b) LİMİTED ŞİRKETİN FAALİYET GÖSTEREBİLECEĞİ KONULAR

Kanunun gösterdiği sınırlar içerisinde kalmak şartıyla, anonim ortaklıklar, kural olarak her konuda ve aynı anda birden çok konuda faaliyet gösterebilirler⁶⁸. Ancak, özel bazı kanun hükümleri ile bu serbestlik sınırlanmış olabilir. Örneğin, bankacılık (Bank. 7), sigortacılık (SMK. 2/A), yatırım ortaklığı (SerPK.(Sermaye Piyasası Kanunu) 35-36), finansman ve faktoring (Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK. 13/a) gibi faaliyetleri konu edinecek ortaklıkların, ilgili mevzuata göre özel olarak kurulmuş olmaları ve/veya münhasıran belirli ve sınırlı şekilde öngörülen konular ile uğraşmaları gerekmektedir.

aa) KONUNUN KANUNEN YASAK OLMAMASI

TTK. 503/III yollamasıyla TTK. 271 limited şirketler hakkında da uygulanır. TTK m. 271'de "kanunen yasak olmayan" konulardan söz edilmiş, böylece, BK. 19-20'deki genel hükümlere paralel bir düzenleme getirilmiştir⁶⁹. Ortaklık amaç ve konusunun yasaklanmamış olması, ahlaka, adaba ve kişilik haklarına aykırı veya

⁶⁷ Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 115; Ansay, *Ehliyet*, s. 88 vd.; İmregün, *Ehliyet*, s. 278.

⁶⁸ Anonim şirketlerin uğraşı konusunda geniş bilgi için bkz. Hayri Domaniç, *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, TTK. Şerhi II, İstanbul, 1988, s. 149 vd.

⁶⁹ Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 117; Domaniç, *Ana Mukavele*, s. 316. Aynı yazara göre TTK. 271 ve 274'deki yasağın kapsamı, BK 19-20'den daha geniştir. Çünkü BK'nun söz konusu hükümleri birlikte düşünüldüğünde, "bir akdin mevzuu gayri mümkün veya gayri muhik yahut ahlaka (adaba) mugayir" olması gibi nispeten sayılı hallerde butlan söz konusu olduğu halde, TTK 271, genel olarak, kanunen yasak olmayan amaç ve konudan söz etmiş, TTK 274 ise, yasak olsun olmasın, ortaklık amaç ve konusuna aykırı işlemleri, ortaklığın feshi için Bakanlığın mahkemeden talepte bulunması nedeni saymıştır.

imkansız olmaması⁷⁰, hatta bu aykırılıklar bulunmasa bile, devlet tekeli, bazı ortaklık ve kurumlara imtiyaz tanınması gibi nedenlerle uğraşı alanı dışına çıkarılmamış olması gerekir⁷¹.

DOMANIÇ'e göre, konunun kanunen yasaklanmamış olmaması araştırılırken, TTK 271'in sözüne fazlaca sadık kalınarak, yasağın mutlaka bir kanun hükmüne dayanması gerektiği düşünülmemelidir. Bir yönetmelik, Bakanlar Kurulu kararı, belediye emri gibi düzenleyici idari işlemler ile konulan yasaklamalar da yeterli görülmelidir⁷².

BAHTİYAR'a göre⁷³, böyle bir yorum, kanunun sözüne olduğu gibi, istisnaların dar yorumlanması ilkesine de aykırı düşer. Ayrıca kanunen yasaklanmamış bir konuda faaliyet gösterilmesini yasaklayan idari işlemler, normlar hiyerarşisine de aykırıdır. Çalışma, sözleşme ve özel teşebbüsler kurma özgürlüğü anayasal güvenceye bağlanmış (m. 48) olup, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması Anayasa'da gösterilen gerekçelerle ve ancak bir kanun hükmü ile mümkündür (T.C. Anayasası, m. 11, 13).

bb) KONUNUN İKTİSADİ OLMASI

TTK. 503 271. maddenin limited şirketler hakkında da geçerli olduğunu düzenlemiştir. TTK. 271'e göre, ortaklık amaç ve konusunun iktisadi olmasını⁷⁴

⁷⁰ "Hükümetin izin ve müsaadesi olmaksızın genel ev açmak ve işletmek kanuna ahlaka mugayir bulunmuş ise de, Hükümetin izni telâhuk edince bu aykırılığın, bahis konusu edilmesine lüzum ve icap kalmaz. Bu nedenle genel ev olarak kullanılmak üzere kiralanın gayrimenkule müteallik akitlerin kanun ve ahlaka mugayir olduğu yahut ahlaka mugayir bir maksadın istihsali zımında yapıldığı iddia edilemez." YİBK. 14.1.1948 E. 1943/30 K: 1948/3 sayılı kararı. "Ahlaka aykırı bir neticeyi istihdaf eden veya kolaylaştıran ahlaki telakkilerimize göre kişilerin serbest takdirine bırakılması gereken bir harekete itibar veya şahsi hürriyeti fevkalade tahdit eden akitler ahlaka ve adaba aykırı sayılır. Fakat iktisadi hürriyeti kabul edilemez derecede sınırlayan bir aktin de ahlak ve adaba aykırılığı kuşkusuzdur." HGK. 20.3.1974 E. 1970/T. 1053 K. 1974/222 sayılı kararı. Karar için bkz. Çevik, LŞ, s. 112.

⁷¹ Domaniç, Şerh II, s. 151; Bahtiyar, Anasözleşme, s.117.

⁷² Domaniç, Ana Mukavele, s. 316-317; aynı yazar, Şerh II, s. 151.

⁷³ Bahtiyar, Anasözleşme, s. 117.

⁷⁴ "153 ve 243. maddelerdeki tariflerden anlaşıldığı üzere kolektif komandit şirketler ticari bir işletmeyi işletmek üzere kurulabilirler. Fakat ticari olmayan bir işletmeyi işletmek üzere kurulamazlar. Halbuki anonim ve limited şirketler ticari olmayan işler için de kurulabilirler ise de bu işlerin iktisadi olması zorunludur. Bunu belirtmek üzere birinci fıkraya iktisadi kelimesi ilave edilmiştir. Limited şirketlere ait olan 503. maddedeki tarif de değiştirilerek maddeye tasarrufla 271 inci maddesine atf yapan bir hüküm ilave edilmiştir. Şirketin, uğraşı konusunun sınırlarının belli olması, şirket tüzel kişiliğinin ehliyeti (Madde: 137), organlarının temsil yetkisinin sınırlarının tayini (Madde: 321) ve

öngörmüş olduğundan, iktisadi olmayan amaç ve konularda faaliyet göstermek üzere ortaklık kurulamaz⁷⁵. Bununla birlikte, amaç ve konunun ticari olmasının zorunluluğu yoktur; ticari olmayan ama iktisadi nitelik taşıyan zirai işler veya fikri hizmet gibi amaç ve konular olabilir. Örneğin gayrimenkuller edinmek ve bunların gelirlerini toplayıp paylaşmak üzere ortaklık oluşturabilir; bir blok apartmanın bütün kat malikleri, apartmanın yönetimini bir anonim ortaklık çatısı altında örgütlenerek sağlayabilirler veya ortaklığın üreteceği elektriğin sırf ortaklar tarafından tüketilmesi düşünülebilir⁷⁶.

Kanunda, en azından iktisadi olması arandığından, ortaklığın kazanç sağlama ve ortaklarına dağıtma dışında bir nihai amaç gütmesi mümkün değildir. Örneğin, fakirlere yardım etmek veya fakir çocukları okutmak üzere ortaklık kurulamaz⁷⁷. Çünkü, Türk Hukukunda bir ortaklıktan söz edebilmek için, ortak amaç (kazanç sağlama ve ortaklara dağıtma) unsurunun bulunması şart olduğu gibi (BK. 520); vergi mevzuatı yanında özel olarak anonim ortaklığa ilişkin kanun hükümlerinde de kazanç sağlama ve dağıtma unsuruna verilen önem açıkça ortaya konulmuştur⁷⁸. Fakat nihai amaç diyebileceğimiz bu unsur, ortaklık anasözleşmesinde belirtilen

---

ticaret ünvanının korunması bakımlarından zorunlu bulunmaktadır. Keza 311 inci maddedeki hükmün uygulanması da buna bağlıdır. Bu sebeple maddeye son cümle ilave edilmiştir. Aynı sebepten dolayı 155 inci maddenin son cümleleri de kaleme alınmıştır.” TBMM. Adliye Encümeni Mazbatası, Gereke, s. 376-377.

⁷⁵ Karş. İsviçre Hukukunda OR. Art. 620/3, iktisadi olmayan amaç ve konularda faaliyete açıkça olanak tanımıştır. Örneğin, bir dernek üyeleri, dernek lokalini işletmek üzere anonim ortaklık oluşturabilirler. Bkz. Von STEIGER F.(Çev. ÇAĞA Tahir), *İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku*, İstanbul 1968, s. 48. KENDİGELEN de, anonim ortaklığın amacı konusunda TTK’nın İsviçre sisteminden ayrıldığını, kanun koyucunun bu tercihinin yerinde olduğunu, iktisadi amaç taşımayan gayeler ile dernek vakıf vb. başka tüzel kişilerin kurulabileceğini ifade etmiştir. Abuzer Kendigelen, *Anonim Ortaklık- Genel Hükümler ve Kuruluş*, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 73.

⁷⁶ POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N. 436, s. 223; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 118; İ. Baştuğ, *Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri*, İzmir, 1974.

⁷⁷ POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N.435, s. 223; Domaniç, *Ana Mukavele*, s. 313-314; Ansay, *AŞ*, s. 40; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s.118.

⁷⁸ Bkz. TTK. 298, 336/II, 385/II, 455-457, 466, 469, 470, 472. HAAO’lar (Halka Açık Anonim Ortaklık) yönünden SerPK. 15 ve ortakların kazanç payı hakkına mutlak nitelikte olmasa bile müktesep bir nitelik veren TTK. 385 hükümleri bu sonucu doğrulamakta, iktisadi amaç ve konu kavramının ortaklara kar dağıtmaktan daha geniş yorumlanmasına engel oluşturmaktadır. Ancak, ortaklık yöneticilerinin, kazanç sağlama ve dağıtma amacını zedelemeyen, aksine bu amaca hizmet eden teşvik ve reklam niteliğinde bağışlarda ve yardımlarda bulunmaları, örneğin bankaların yılbaşlarında takvim ve benzeri şeyler dağıtmaları, ulusal bir kampanyayı desteklemeleri mümkündür. Bkz. Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 118; Domaniç, *Ana Mukavele*, s. 315; İmregün, (A.O.), s. 39-40.

amaçtan farklı olup⁷⁹ anasözleşmede açıkça gösterilmesi gerekmez. Şu halde konu⁸⁰, amaç ve müşterek (nihai) amaç, birbirinden açıkça farklı olan ve biri diğerini karşılamayan kavramlardır⁸¹.

cc) KONU VE AMAÇ DIŞINDA YAPILAN İŞLEMLERİN DURUMU

Şirketin işletme konusu dışında yapılan işlemler doktrinde büyük çoğunlukla yok veya mutlak butlanla batıl sayılmaktadır⁸². İşletme konusu dışında yapılan

⁷⁹ Yargıtay 11. HD. T. 9.5.1980, E. 1484, K. 2552 sayılı kararında; "... şirket maksadının ancak, TTK. 271/2. maddesi hükmü gereğince, anasözleşmede şirket konusunun hudutlarının açıkça gösterilmiş olmasıyla somutluk kazanacağı, başka deyimle, şirket konusunun maksadı da belirleyeceği ve bu konuların tahakkuk ettirilmesine çalışmanın şirketin maksadını oluşturacağına, yoksa genel anlamda (kar sağlamak) (kazanç temin etmek)ten ibaret iktisadi maksadın şirketin konusu dışında şirket maksadı diye kabulüne imkan olmadığına, TTK. 137. maddesi hükmü gereğince şirketlerin anasözleşmesinde yazılı işletme konusunun çerçevesi içinde kalmak koşuluyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebileceklerine göre..." denilerek üç kavramın ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır. Bahtiyar, *Anasözleşme* s. 118. Karar için bkz. Eriş, *Şirketler II*, s. 1344.

⁸⁰ İşletme konusuna ilişkin olarak uygulamada sıkıntılar yaratan ve incelenmesinde yarar olan diğer bir sorun, konu-amaç ayırımı güçlüğüdür olduğu gibi, yine holdinglerle ilgilidir. Bakanlık uygulamasında holdinglerin, yalnızca yeni ortaklar kurmak, kurulmuş olanlara katılmak ve bunların yönetimine ve denetimine egemen olmak gibi konularla uğraşabileceği; bunlar dışında özellikle mal ve hizmet üretimi ve ticareti yapamayacakları kabul edilmekte, bu görüşe aykırı sözleşmelere izin verilmemektedir. Oysa holdinglere ilişkin yegane hüküm niteliğindeki TTK. 466'da "gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştiraktan ibaret olan holding şirketleri" ifadesi içindeki "esas itibariyle" sözcükleri bile, holdinglerin mutlaka saf olmayıp, mal ve hizmet üretimi ve ticareti ile de uğraşan karma holding biçiminde örgütlenebileceklerini göstermektedir. Anasözleşmesinde açıkça öngörülmek koşuluyla holdinglerin başka ortaklıklara katılmak yanında, diğer ticari konularla uğraşmasında bir sakınca da yoktur. Buradan hareketle, öğretide haklı olarak, Bakanlığın hatalı uygulamasını değiştirmesinden öteye, holding anonim ortaklıkların işletme konusu ile ilgili açık yasal bir düzenleme yapılması ve karma holdinglere de izin verilmesi önerilmektedir. Bkz. Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 119; Kendigelen, *Kuruluş*, s. 74.

⁸¹ Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 119; Ansay, *AŞ*, s. 40.

⁸² Hırş, *a.g.e.*, s.186; Arslanlı, *Teşkilat*, s. 32; Ansay, *Ehliyet*, s. Ansay, *AŞ*, s. 112. SUGURBEY de anonim ortaklığın hak yeteneksizliğinden ileri gelen hukuki imkansızlık ve kanuna aykırılık nedenleriyle mutlak butlanın kesin olup sonradan düzeltilemeyeceğini belirtmektedir. İsmet SUGURBEY, *Anonim Ortaklığın Hak Yeteneksizliğinden İleri Gelen Hukuki İmkansızlık Ve Kanuna Aykırılık Nedenleriyle Mutlak Butlan Kesin Olup Sonradan Düzeltilemez*, *Medeni Hukuk Sorunları, Dördüncü Cilt*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980, s. 343, vd.. Karşı görüşte olan Karayalçın tarafından savunulan görüşe göre ise, ehliyet sınırlamasının gayesine bakmak gerekir. Kamu düzeni ile ilgili sınırlamalara aykırı işlemler kesin olarak geçersizdir, fakat ortakların menfaati ile ilgili sınırlamalara sonradan icazet vermek mümkündür. Anonim şirket genel kurulu tarafından tasvip edilen ehliyet dışı işlemlerin geçersizliğini taraflar artık ileri süremezler. Yönetim kurulu raporunda yer alan bu çeşit işlemler ibra yolu ile de tasvip edilmiş sayılabilir. Çoğunlukla verilmiş olsa bile genel kurul raporu iptal edilmedikçe ehliyet dışı işlem tasvip edilmiş yani tamamlanmış olur. Karayalçın, *Şirketler II*, s. 92-103, 197-201. Ayrıca Yaşar Karayalçın, "Anonim Şirketin Ehliyeti-Yönetim Kurulu Üyesi", *Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler <<Hukuki Mütalaalar>> (1975-1983) II*, Ankara, 1983, s. 77-82. Kuntalp, Karayalçın ile aynı görüşü paylaşmakta ve "Ticaret ortaklıklarının ehliyet alanı dışındaki bir işlem, geçersizliğe yol açan neden anasözleşme değişikliği yahut kişi ortaklıklarında oybirliği ile alınacak bir kararla ortadan kaldırıldıktan sonra, benimsenerek sağlığa kavuşturulabilir. Ticaret ortaklıklarında ehliyet düzenlemesinin sözleşmesel bir karakter göstermesi, varılan bu sonucu daha da doğrulamaktadır." demektedir. KUNTALP Erden, *Ticaret*

işlemler⁸³ daha sonra genel kurulun vereceği bir kararla geçerli hale getirilemeyeceği⁸⁴ gibi genel kurulun yönetim kuruluna veya temsilciye vereceği özel bir yetkiyle dahi yapılamaz.

Tasfiye halindeki bir anonim şirketin de ehliyeti sınırlanmıştır. Bu şirket ancak tasfiye amacı ile sınırlı olarak ehliyete sahiptir (TTK m. 439).

Şayet konu dışı bir işleme genel kurulun icazet vererek onu geçerli hale getirilebileceği kabul edilseydi, alacaklılar yönünden işlem güvenliği sarsılırdı. Çünkü onların kredi verdikleri veya ilişki kurdukları bir ortaklığın yapabileceği işlemlerin azami sınırını bilmekte çıkarları vardır. İşlem ortaklığı bağlamadığına göre bundan ortaklığın bir zarar görmesi de söz konusu olamaz ve yöneticilerin şirkete, ortaklara ve alacaklılara karşı sorumluluğu problemi ortaya çıkmaz⁸⁵.

Konu dışı işlem sebebiyle üçüncü kişiye karşı kural olarak temsilcinin de sorumluluğu söz konusu olmaz. İlk olarak bu işleme yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin uygulanıp uygulanamayacağı düşünülebilir. Yetkisiz temsilcinin sorumlu tutulabilmesi için, üçüncü kişinin onun yetkisizliğini bilmesi veya bilecek durumda olmaması gerekmektedir. Oysa üçüncü kişi, tescil ve ilan edilen mukavelede gösterilen ortaklık konusunu sicil hukuku kuralları gereğince biliyor varsayılır (TTK. 39/D). Ancak belki bazı istisnai durumlarda, mesela temsilcinin hile ile üçüncü kişiye (sicil kayıtlarına rağmen) temsil yetkisine veya işlemin geçerliliğine inandırması halinde, yetkisiz temsilcinin sorumluluğuna ilişkin hükümlerden yararlanılabilir⁸⁶.

Temsilcinin ortaklık konusunun sınırlarını bilmemesi söz konusu olamaz. Bu yüzden temsilci daima kötüniyetlidir. Bu sebeple, yetkisiz temsile ilişkin hükümlerin

---

Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985, Ticaret Ortaklarının Ehliyeti, Ankara: Olgaç Matbaası, 1985 s. 16; Bahtiyar konu dışına çıkılarak yapılan işlemlerin yoklukla sakat olduğu görüşündedir. Bkz. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 121-122.

⁸³ Akyazan'a göre uygulamada anonim, limited ve kooperatif şirketlerin genel kurullarında oybirliği ile verilen kararların, işletme konusu dışında olsa bile iptal edilmesi mümkün değildir. Fakat TTK. 274 gereğince ilgili bakanlık tarafından fesih davası açılabilir. Sıtkı AKYAZAN, Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlam ve Kapsamı Üzerinde Bir İnceleme, **BATİDER**, Aralık 1974, Cilt VII, Sayı 4, s. 837.

⁸⁴ TTK. 165'e göre kollektif ve komandit ortaklıklar şirketin işletme konusu dışında kalan hususları ortaklar oybirliği koşulu ile yapabilmektedirler. Böylece bu şirket tiplerinde ehliyetin sınırsız olduğu söylenebilir. Arslanlı, **KŞ.**, s. 80-81; İmregün, **Ehliyet**, s. 235.

⁸⁵ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.183.

⁸⁶ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.183.

uygulanabildiği hallerde, üçüncü kişi temsilciden müsbet zararın giderilmesini isteyebilir⁸⁷.

Yetkisiz temsilcinin sorumluluğunu düzenleyen hükümlerin uygulanması mümkün görülme dahi bu tür bir davranışın haksız fiil teşkil ettiği şüphesizdir. Bunun haricinde diğer akit (üçüncü kişi) için haksız iktisap kurallarına başvurmadan başka imkan kalmamaktadır⁸⁸.

Konu dışı bir işleme dayanarak temsilciler tarafından karşı akide bir kambiyo senedi verilmesi halinde durum farklıdır. Kambiyo senedinin düzenlenmesine temel teşkil eden işlem ortaklık dışında bulunsa dahi, kambiyo senetlerinde yürüyen soyutluk (mücerretlik) ilkesi gereğince senet ortaklığı bağlar. Ancak bilindiği gibi soyutluk senedin ilk cirosundan itibaren başlar; senet taraflar arasında soyut değildir. Şu halde ortaklık diğer akide karşı, temel ilişkiden doğan bir şahsi def'i niteliği taşıyan, işlemin kendisini bağlamayacağı def'ini başarı ile ileri sürebilir. Bu takdirde karşı taraf TTK. 590. madde gereğince doğrudan doğruya senedi düzenleyen temsilciye başvurabilir⁸⁹. Ortaklık üçüncü kişiye ciro edilmiş olan senetleri ise soyutluk niteliğinin bir sonucu olarak ödemek zorundadır. Şüphesiz ortaklığın, aralarındaki vekalet sözleşmesinin ihlali nedeniyle temsilcisine başvurması mümkündür⁹⁰.

Konu dışında yapılan işlemlerden ötürü şirket aleyhine ilgili Bakanlık tarafından fesih davası açılması mümkündür⁹¹ (TTK m. 274).

⁸⁷ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.184.

⁸⁸ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.184; Oğuzman/Öz, **a.g.e.**, s. 178; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, **a.g.e.**, s. 205.

⁸⁹ İİD.'nin 11.1.1968 gün, E. 68, K. 150 sayılı k. : "Salâhiyetli olmadığı halde gerçek veya tüzel bir kişinin temsilcisi imişçesine bir kambiyo senedini imzalayan kimse o senetten dolayı bizzat sorumlu olur." RKD. 1968, S. 7-8, s. 96.

⁹⁰ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s.184. Ayrıca Çamoğlu'na göre ortaklık konusu dışındaki bir işlem nedeniyle kambiyo senedi düzenleyen temsilci, (yönetim kurulu üyesi) TTK. 336 N. 5 anlamında kanunun kendisine yüklediği bir görevi ihlal etmiştir ve bu işleminden doğan zararlar nedeniyle ortaklığa, ortaklar ve alacaklılara karşı 336 ve devamındaki hükümler uyarınca sorumludur.

⁹¹ "Anayasa Mahkemesince kapatılan siyasi bir partinin programını uygulama amacıyla kurulan bir anonim ortaklığın amaç ve konusu yasaya aykırı olduğundan Bakanlıkça feshi istenebilir." HGK. 16.4.1976 E. 1974/11-554/K. 1250 kararı. "Kooperatifler, yasa ve anasözleşmelerinde öngörülen amacın dışında faaliyette bulunamazlar. Ticari faaliyet yasağı kooperatifler için de söz konusu olmadığından, amacı dışında faaliyette bulunan kooperatiflerin feshi ilgili Bakanlıkça istenebilir." Kararlar için bkz. Gönen Eriş, **Anonim Şirketler Hukuku**, Ankara 1995, s. 81-82.

Konu dışında yapılan işlemlerin geçersiz olması, uygulama bakımından istenmeyen neticelere neden olabilir. Öncelikle şirket pek çok işi kârlı olduğu halde anasözleşmesinde açıkça belirtilmediği için kaçırmak zorunda kalacak, bundan da ortaklar zarar görebileceklerdir. Şirketle işlem yapan üçüncü şahıslar da her defasında şirket anasözleşmesini incelemek zorunda kalacaklardır.

c) LİMİTED ŞİRKETİN KONUSUNUN ANASÖZLEŞMEDE GÖSTERİLMESİ

TTK. 271/II (503. madde yollamasıyla) gereğince anasözleşmede şirket konusunun sınırlarının tereddüde yer bırakmayacak şekilde, açıkça⁹² gösterilmiş olması şarttır (506/II, 511/III). Şirket konusu ile işletme konusu aynıdır⁹³. İşletme konusu limited şirketin tüzel kişi sıfatıyla iktisap edebileceği hakların ve iltizam edebildiği borçların sınırını tayin ettiğinden (m. 137) konunun sınırları açıkça gösterilmiş olmak, yani icra edilecek faaliyetin türü ve niteliği uygulamamızda alışlagelmiş terimlerle tespit edilmek lazımdır⁹⁴. Yoksa uygulamada çok kere yapıldığı gibi, “her türlü sanayi ve ticaret” veya “iç ve dış ticaret” şeklindeki açıklamalar konuyu ifade edemez ve TTK 271’e uygun düşmez. Böyle genel ve geniş ifadeler, olsa olsa amaç hükmünü karşılamada yeterli olabilir⁹⁵. Bu nedenle, malların ticareti, üretimi, ithali ve ihracının yapılacağı anasözleşmede açıklanması, yani işletme konusunun, amaç içinde az çok sınırlanması da gerekir⁹⁶. Fakat, Alman Hukukunda AktG. 23/3, b.2’de öngörüldüğü gibi, hangi malların üretileceği veya alınıp satılacağı ayrıntılı olarak sayılmasını aramak da ilgili kanun hükmünün konuluş amacını aşan ölçüde gereksiz bir titizlik olacaktır⁹⁷.

⁹² Konu sınırlarının açıkça gösterilmesi zorunluluğu konunun kesin olarak belirlenmesi anlamına gelir. Halil ARSLANLI, *Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap, Yedinci Fasal, Limited Şirketler*, (Madde 503-556) Birinci Kısım (Madde 503-517), İstanbul, 1962, s. 63.

⁹³ Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s. 101.

⁹⁴ Arslanlı, *LŞ*, s. 34; Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s. 102.

⁹⁵ Arslanlı, *LŞ*, s. 34; İmregün, *AO*, s. 39; Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s. 101-102.

⁹⁶ ARSLANLI, amacın şirketin gayesini gerçekleştirecek faaliyetleri genel olarak, konunun ise somut olarak tarif ettiğini, genel olarak ithalat, ihracaat, fabrikacılık gibi kelimelerin yeterli olmayacağını, İsviçre Hukuku’ndan farklı olarak amacın önemli olmadığını ayrıca TTK. 137 gereği amacın herhangi bir etkisinin kalmadığını belirtmiştir. Bkz. Arslanlı, *AŞ I*, s. 28-29.

⁹⁷ Domaniç, *Ana Mukavele*, s.178; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 116.

d) 2003/3 SAYILI TEBLİĞDE KONU İLE İLGİLİ OLARAK YAPILAN DÜZENLEME VE ELEŞTİRİSİ

Ticaret Kanununun 273. maddesi, 11.6.2003 tarihinde kabul edilen 4884 sayılı kanunla şu şekilde değiştirilmiştir. “Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle faaliyet alanları tespit ve ilan edilecek anonim şirketler Bakanlığın izniyle⁹⁸ kurulur. Bu şirketlerin anasözleşme değişiklikleri de Bakanlığın iznine tabidir. Bunun dışında anonim şirketlerin kuruluşu ve esas mukavele değişiklikleri Bakanlığın iznine tabi değildir. Bu değişiklikle şirketlerin kurulurken Bakanlığın iznine tabi olması istisna, bakanlığın iznine tabi olmaması kural haline getirilmiştir⁹⁹. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, daha önce çıkardığı İçticaret 1995/1

⁹⁸ ARSLANLI'ya göre “Anonim şirketlerin kuruluşuna devletin izin vermesi, çağdaş hukuk sistemlerinde yeri olmayan tarihi bir kalıntıdır. 16. ve 17. asırlarda, Güneydoğu Asya ve Kanada'daki müstemlekelerde, Fransız, İngiliz ve Hollanda rekabetinin sürdüğü sıralarda, bir imtiyaz şeklinde başlayan ve birer kamu kuruluşu sayılan anonim şirketler daha sonra 1789 Fransız ihtilalini takiben devlet tasarrufu <<octroi>>ye dayalı ruhsat ve imtiyaz sisteminden ayrılmış, hususi kuruluşları olarak işlem görmüş ve ancak ihtilalden sonra da izinle kurulma sistemi devam etmiştir. 1807 tarihli Fransız Ticaret Kanununun 37. maddesinde yer alan izinle kurulma sistemi; 24 Temmuz 1867 tarihli Fransız Ticaret Şirketleri Kanununun 21. maddesiyle kaldırılmış ve bu nevi şirketlerin kuruluşu izinsiz tam bir serbestiye kavuşmuştur. Ancak, halkı da ilgilendiren anonim şirketlerin kuruluşuna, bu defa normatif sistem getirilmiş ve noter tasdikine dahi lüzum görmeyen şirket ana mukavelesinin kanunda düzenlenen işlemlerle kurulması kabul edilmiştir. Halen bazı hukuk sistemlerinde bu normatif kuruluş usulü uygulanmaktadır. Türk hukukunda anonim şirketleri düzenleyen ilk kanun olan 1850 tarihli Kanunname-i Ticaret, 1807 tarihli Fransız Kanununun bir tercümesi olduğundan, 28. maddesiyle izin sistemi kabul edilmiştir.

28.061926 tarih ve 865 sayılı eski Ticaret Kanunumuz 280. maddesiyle, kuruluş izninin Bakanlar Kurulunca verileceğini düzenlemiş, bu kanunun yerine geçen ve 1.1.1957 tarihinden beri yürürlükte olan 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ise, kuruluş izninin ticaret bakanlığından alınması ile yetinmiştir. Yüz yirmi yıl kadar evvel batı hukuk çevrelerinde terk edilen izin sisteminin, hala Türkiye'de devam etmesi, anonim şirketlerin gelişmesine ve sermaye piyasasının oluşumuna mani sebeplerden biri olarak önemli bir sakıncadır ve hemen hiçbir faydası da yoktur. Anonim şirketlerin nasıl kurulacağı, ana mukavelenin muhtevası kanunda etraflı bir şekilde düzenlendiğinden, ayrıca sicil memurluğunun kontrolü ve Ticaret Bakanlığının da denetleme hakkı bulunduğundan, kuruluşu zorlaştırmak, kurucuları bezdirmek ve işleri sürüncemeye sokmaktan başka bir fonksiyonu olmayan izin sisteminin mutlaka kaldırılması lazımdır. SerPK içinde durum böyledir.” Hayri Domaniç, *Şerhi-II*, s. 240-241.

⁹⁹ TTK. 280 Bakanlığın yapacağı incelemenin nitelik ve kapsamı konusunda tartışmaların doğmasına neden olmuş, sorun hakkında başlıca üç görüş ileri sürülmüştür. 1- Bakanlığın sadece ekonomik (kamu yararı açısından) inceleme yapacağı görüşü. 2- Bakanlığın yalnızca emredici hükümler açısından inceleme yapacağı görüşü. 3- Bakanlığın hem ekonomi, hem emredici hükümlere uygunluk açısından inceleme yapacağı görüşü. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mehmet Somer, *Sermaye Piyasası Hükümlerinin Türk Ticaret Kanununun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerinde Etkileri*, İstanbul 1990, s.13-16. Kuruluşu izne bağlı anonim ortaklıklar açısından Bakanlıkça, 280/II uyarınca yapılacak incelemenin, yalnızca emredici hükümlere uygunluk denetimi ile sınırlı olduğunun kabul edilmesi çağdaş ülkelerdeki uygulamalara paralel bir yorum olur. Bkz. Mehmet Bahtiyar/Levent Biçer, *Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK. 273 Değişikliği*, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2004.

sayılı¹⁰⁰ “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”i Türk Ticaret Kanunundaki bu değişiklikler doğrultusunda 2003/3 sayılı tebliğle yeniden düzenlemiştir¹⁰¹. Tebliğin konuya ilişkin düzenlemesine göre anasözleşmeye şirketin gerçekten faaliyet göstereceği en azından sektör bazında belli bir konu yazılmalıdır (Kuruluş Tebliği m. 4). TTK. 137 uyarınca ticaret şirketlerinin haklardan yararlanma ehliyeti anasözleşmelerinde yazılı işletme konusu ile sınırlı olduğundan şirketin hak ehliyetinin sınırlarının belirlenebilmesi için faaliyet konusunun anasözleşmede gösterilmesi zorunludur. Hatta bununla da yetinilmeyerek, şirketin anasözleşmesine yazılacak amaç ve konuların ticaret ünvanında gösterilen konu ile sınırlı olduğu, bir başka ifade ile unvanda yazılı faaliyet konusunun dışında anasözleşmede başkaca faaliyet konularının gösterilemeyeceği kabul edilmiştir¹⁰².

Faaliyet konusuna ilişkin bu sınırlama Ticaret Kanunu'na açıkça aykırıdır. Anonim ve limited şirketler her türlü iktisadi maksat ve konu için kurulabilirler (TTK. 271/I, 503/III). Limited şirketlere ilişkin TTK. 503 ve bazı özel düzenlemeler dışında kurucular şirketin faaliyet konusunu göstermek kaydı ile (271/II) serbestçe belirleyebilirler. Bir başka ifade ile şirketin faaliyet konusunun seçilmesine ilişkin tam bir irade serbestisi vardır. Ayrıca anasözleşmedeki faaliyet konusunun, tek bir konu ile sınırlandırılması kanun koyucunun amacı dışında, TTK. 279/b. 2'nin lafzına da aykırıdır. Zira anılan hükme göre anasözleşmeye “şirketin amacıyla konusunun teşkil eden işlemlerin türü ve niteliği yazılır. Bu bağlamda şirketin faaliyetinin tek bir konu ile sınırlandırılması söz konusu değildir, tam tersine kanun koyucu şirketin konusuna giren işlemlerin türü ve niteliğine ayrıca açıkça yazılmasını şart olarak öngörmektedir. Anasözleşmede açıkça yazılı olmak kaydı ile bir anonim ve limited şirketin aynı anda birden fazla konu ile uğraşmasında herhangi bir sakınca yoktur.

¹⁰⁰ 13.08.1995 tarih ve 22373 sayılı Resmi Gazete.

¹⁰¹ 25.07.2003 tarih ve 25179 sayılı Resmi Gazete.

¹⁰² Abuzer Kendigelen, “Sanayi Ve Ticaret Bakanlığının İçticaret 1995/1 Sayılı “Anonim Ve Limited Şirketlerin Kuruluş Ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”inin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi”, İHFM (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası), Cilt: LV, Sayılar: 1-2, Yıl: 1995-1996, s. 312.

KENDİGELEN'e göre de¹⁰³, unvanda yazılı konu dışında anasözleşmeye konu yazılmasını yasaklayan bu düzenleme, TTK'na açıkça aykırıdır. Ortaklığın işletme konusunun seçiminde tam bir irade serbestisi mevcuttur. Aynı anda birden fazla konu ile uğraşılabilir¹⁰⁴. Tebliğ düzenlenmesinin amacı, anasözleşmeye her şeyin konu olarak yazılmasını önlemektir. Fakat amacı aşan bir düzenleme olmuştur. Uğraşılması istenen her konu için ayrı bir ortaklık kurması düşünülemeyeceği gibi konuların tamamının unvanda gösterilmesini istemek de pratiğe uygun olmaz¹⁰⁵.

Diğer taraftan, şirket ile işleme girişen üçüncü şahıslara her işlemde şirket anasözleşmesini inceleme mükellefiyeti yüklenmiş olmaktadır. Bu şahıslar yapılan işlemlerin şirket konuları arasında sayılıp sayılmadığını tespit etmek zorundadırlar. Şirket karşısında bulunan tacirlere böyle bir külfetin yüklenmesi belki makul karşılanabilir. Fakat tacir olmayan şahıslara böyle bir külfetin yüklenmesi sakıncalı görülmektedir¹⁰⁶. Bu ticari faaliyetlerin temel ilkeleri ile bağdaşmaz¹⁰⁷.

2) LİMİTED ŞİRKETİN TEMSİL YETKİSİNİN İŞLETME KONUSU İLE SINIRLANMASI

Şirketin yasal temsilcilerinin (veya organlarının) yetki sınırları ile şirketlerin ehliyet alanı yakından ilgilidir. TTK'da limited şirketin haklardan yararlanma ehliyeti (aynı zamanda kullanma ehliyeti) 137. maddenin çizdiği sınırlar içerisinde mevcuttur¹⁰⁸. Diğer bir deyişle ticaret şirketlerine ve bu arada limited şirkete TTK m.137'ye göre sınırsız bir ehliyet tanınmamıştır. Limited şirket diğer ticaret şirketleri gibi ancak sözleşmesinde yazılı işletme konusu içerisinde hak kazanabilir ve borç edinebilir. Hukuki ehliyetin bu şekilde sınırlı oluşu gerek dış ilişkilerde, temsilcilerin şirket adına, gerekse iç ilişkilerde organların tüzel kişiliğe ilişkin olarak yaptıkları

¹⁰³ Kendigelen, *Tebliğ Değerlendirmesi*, s. 69 vd.

¹⁰⁴ Domaniç, *Şerhi II*; aynı yazar, *Ana Mukavele*, s. 310, 317; İmregün, *AO*, s. 39; Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 116; Kendigelen, *Tebliğ Değerlendirmesi*, s. 313; Karş. POROY (Tekinalp/Çamoğlu), N. 487, s. 264.

¹⁰⁵ Arslanlı şirketle işlem yapan üçüncü kişileri korumak, işlemlerin geçersizliğini önlemek için işletme konusunu gösteren genel bir terimin unvanda bulunması sınırlının sorumluluk sisteminin getirdiği bir sonuç olduğunu düşünmektedir. Bkz. Arslanlı, *LŞ*, s. 51.

¹⁰⁶ Ansay, *Ehliyet*, s. 93.

¹⁰⁷ Ansay, *AŞ*, s. 114.

¹⁰⁸ İmregün, *Ehliyet*, s. 277.

işlemler üzerine etki eder ve her iki halde ortaksal faaliyetler işletme konusu ile sınırlandırılır¹⁰⁹.

Limited şirket tüzel kişi sıfatıyla işletme konusu çevresi içinde haklardan yararlanma ehliyetine sahip olmakla birlikte teorik bakımdan, temsil yetkisinin sınırlarını da tayin eder. Çünkü aslın ehil olmadığı durumlarda temsilci de şirket adına işlem yapamamalıdır¹¹⁰. Aynı şekilde iç ilişkilerde de organlar tüzel kişiden daha geniş haklara sahip olamazlar¹¹¹.

TTK m. 137, MK.m. 48'e göre özel ve ayrı bir hüküm değildir. Aksine her iki hüküm birbirini tamamlamaktadır. Bir başka deyişle TTK m.137'nin varlığı, ticaret ortaklıklarına MK m. 48'in uygulanmasını engellemekte, aksine bunların ehliyetinin belirlenmesinde her iki hükmün de uygulanması gerekmektedir. Ticaret ortaklıklarının da ehliyeti, birer tüzel kişi olarak, esas itibariyle, MK m. 48 hükmü uyarınca, yaratılış gereği olanlar hariç olmak üzere, aynen gerçek kişilerin ehliyeti gibidir. Böylece ticaret ortaklıkları da gerçek kişilere -yaratılışları gereği- özgü olanlar dışında, hakları kazanacakları gibi tüm borçları da yüklenebilirler¹¹². Teorik olarak ticaret ortaklığının ehliyetinin en geniş sınırlarını MK m. 48, en dar sınırını da tüzel kişi olarak varlık kazanabilmesi için sahip olması gereken en az ehliyet derecesi oluşturur¹¹³.

3) KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA EHLİYET

Devletin izni olmadan şirketin konusu veya amacını genişletilebileceği hallerde şirketin ehliyeti sınırlanmamıştır. Fakat böyle bir halde dahi temsil yetkisi konu veya amaç ile sınırlı olduğundan kanuni temsilciler tarafından bu sınırın aşılması halinde şirket bununla bağlı olmaz. Ancak şirketin hukuki ehliyeti daha geniş olduğundan temsil yetkisi dışında yapılan bir işlemi şirket, amacını değiştirdikten sonra onaylayabilir. Temsil yetkisinin dışında olan bir işlem böylelikle

¹⁰⁹ Arslanlı, LŞ, s. 32.

¹¹⁰ Ansay, **Ehliyet**, s. 81 vd.

¹¹¹ Arslanlı, (503-517), s. 32.

¹¹² Kuntalp, **Ehliyet**, s. 7.

¹¹³ Kuntalp, **a.g.m.** (adı geçen makale), s. 8.

temsil yetkisinin kapsamına alınmış olmaktadır. Ehliyet konusu, farklı ülkelerde¹¹⁴ sınırlı ve sınırsız ehliyet arasında değişik şekillerde düzenlenmişlerdir.

a) Alman Hukuku'nda

En geniş imkanları Almanya'da uygulanan sistem vermektedir. Alman hukukunda anonim şirketlerin hukuki ehliyetleri sınırlı değildir. Yönetim kurulunun temsil yetkisi de sınırlı değildir ve sınırlanamaz. Şirket amacının dışında kalan işlemler dahi şirketi bağlar. Üçüncü kişiler bu sınırları bilseler veya bilmeleri gerekse dahi işlem geçerlidir ve bu işlemlerden şirket sorumlu olur. Anonim şirketle sözleşme yapan bir kimse gerçek bir kişiyle sözleşme yapan, üçüncü kişi durumunda düşünülür. Anasözleşmede gösterilen amaç ve konu hükmü sadece iç ilişkide önemlidir. Yani yöneticilerin sorumluluğunu gerektirebilir. Fakat sözleşmenin geçerliliğine etki etmez¹¹⁵.

b)İsviçre Hukuku'nda

İsviçre hukuku Alman sistemini bazı değişikliklerle kabul etmiştir. Gerçi anasözleşme dışında yapılan işlemler şirketi bağlamaz, fakat hissedarlar şirket anasözleşmesini izne gerek olmaksızın değiştirebilirler ve yapılan işleme onay verebilirler¹¹⁶.

c) Amerikan Hukuku'nda

Amerikan hukukunda eyalet kanunlarından bazıları sınırsız bazıları da sınırlı ehliyet esasını kabul etmişlerdir. Buna rağmen, sınırlı ehliyet tanınan hallerde dahi mahkeme içtihatları ehliyet sınırlarını geniş yorumlayarak daha çok şirketle işlem yapan üçüncü kişilerin çıkarlarını koruma yoluna gitmektedirler. Yani mahkemeler yapılan sözleşmeyi şirketin sonradan geçersiz saymasına izin vermemektedir¹¹⁷.

¹¹⁴ Avrupa Birliği Hukukunda, İkinci Konsey Yönergesi, Art. 2/b'de de, anasözleşmenin işletme konusunu göstermesi hükmüne bağlanmış, fakat Alman Kanunundan farklı olarak, konunun ayrıntılı biçimde belirtmiş olması gereğine yer verilmemiştir. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 114.

¹¹⁵ Halil Arslanlı, "Ticaret Şirketlerinde Kanuni Mümessillere Tanınan Temsil Ehliyetinin Huduğu", VII **İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası**, İstanbul 1941, 505-506; Ansay, **Ehliyet**, s. 83.

¹¹⁶ Ansay, **Ehliyet**, s. 83.

¹¹⁷ Ansay, **Ehliyet**, s. 83; Fahiman Tekil, **Şirketler Hukuku Birinci Cilt Genel Bilgiler-Adi Şirket-Kollektif Ve Komandit Şirketler İkinci Bası**, İstanbul 1976, s. 156

d) İngiliz Hukuku'nda

Anonim şirketler bakımından en dar görüşü ultra vires doktrini ile İngiliz hukuku benimsemişti. Önceleri İngiltere'de konu dahilindeki ve bu konu ile makul bir yakınlığı olan işlemler şirketin ehliyetinin sınırlarını tayin ediyordu. Bu sınırların dışına taşan işlemler yok (keenlemyekün) sayılıyordu. Genel kurul tarafından sonradan verilen bir karar ile de bu işlemlere geçerlilik kazandırılmıyordu. Hakim, ehliyet dışında yapılmış bir işlemi öğrenince davayı resen reddetmek zorundaydı. Zamanla bu sert uygulamadan uzaklaşmıştır. Çünkü uygulamada kurucular konu olarak akıllarına gelen her şeyi anasözleşmeye geçirmişler ve genel olarak da amaç hükmünü koymuşlardır¹¹⁸.

e) Eski Ticaret Kanunu'muzda

Eski Ticaret Kanunu'muz zamanında anonim şirketlerin yararlanma (istifade) ehliyetlerinin sınırlarını tespit eden bir hüküm mevcut değildi. Sadece 319. maddede kanuni temsilcilerin temsil yetkilerinin sınırı gösterilmişti. Bu maddeye göre şirketin kanuni temsilcilerinin temsil yetkisi şirketin amacı ile sınırlanmamıştı. Temsil yetkisinin kısıtlanması mümkün olmadığı gibi genişletilmesi imkanı da yoktu¹¹⁹.

4) ULTRA VİRES'İN (137. MADDENİN) ÖNGÖRÜLÜŞ AMACI

TTK. m. 137'de yer alan Ultra Vires ilkesine göre, ticaret ortaklıklarının ehliyeti, ortaklık sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlıdır.

Ticaret Kanunu şirketlerin hukuki ehliyetinin sınırlarını genel bir hüküm ile tespit etmiştir. TTK m. 137'de yer alan Ultra Vires¹²⁰ ilkesine göre, *"Ticaret şirketleri hükmü, şahsiyeti haiz olup şirket mukavelesinde yazılı işletme mevzuunun çevresi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar mahfuzdur."* Bu madde Hırş tarafından kanuna konulmuştur¹²¹. Hırş bu maddenin kanuna konuluş gerekçesini şöyle açıklamıştır.

¹¹⁸ Ansay, *Ehliyet*, s. 84; Tekil, *Genel Bilgiler*, s. 154-155.

¹¹⁹ Ansay, *Ehliyet*, s. 85.

¹²⁰ Bu ilkenin hiçbir fayda sağlamadığı ve kaldırılması gerektiği yönünde eleştiriler için bkz. Ünal Tekinalp, *Ultra Vires*, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, s. 45-46.

¹²¹ İlkenin Türk Hukukuna girişi ve kanun hükmüne dönüşmesi, Arslanlı'nın 1938 yılında savunduğu doktora tezine dayanır. Bkz. Arslanlı, *Ehliyet*. Fakat eserde sınırlı ehliyet yalnızca anonim ortaklıklar için savunulmuş iken, görüşün etkisinde kalan Hirsch, ehliyet sınırlamasını tüm ticaret ortaklıklarını

“Milli iktisatın en önemli parçası olan anonim ortaklıklar için izin sisteminin korunması gerekli bulunması itibariyle ticaret ortaklıklarına bahşedilen tüzel kişilik, Medeni Kanununun 48. maddesindeki genişlikte. Bu sebepten dolayı hiçbir şüpheye yer bırakmamak için tasarının 137. maddesinde, ticaret ortaklıklarının tüzel kişiliği haiz olmakla beraber yalnız ortaklık sözleşmesinde yazılı konunun çerçevesi içinde kalmak şartıyla bütün hakları iktisap ve borçları iltizam edebilecekleri prensibi açıkça ifade edilmiştir.¹²²” 137. maddeye göre, -eğer bir istisna mevcut değilse bir ticaret şirketi olması itibariyle anonim şirketin ehliyeti de konusu ile sınırlanmıştır. TTK. m. 542'nin TTK. 321'e yaptığı yollama nedeniyle, anonim şirketler gibi limited şirketlerin ehliyeti de şirketin konusu ile sınırlandırmıştır.

Şirket ehliyetini sınırlandırmayı gerektiren en önemli nedenler alacaklıların ve pay sahiplerinin korunması olarak özetlenmektedir¹²³.

Bu sınırlamanın, bir kısmı tüzel kişiliğe, diğerleri ticaret ortaklıklarına özgü bazı nedenleri bulunmaktadır¹²⁴. Tüzel kişiliğe özgü nedenler olarak, tüzel kişilerin sahip oldukları büyük güç ve etkiyi sınırlama düşüncesi ile yapısı gereği insana özgü haklardan yararlanamamaları belirtilmektedir. Ticaret ortaklıklarına özgü nedenler arasında ise, ortaklıkların tüzel kişiliği yönünden varsayım teorisinin benimsenmiş olması, yatırdıkları sermayenin nerede kullanılacağını bilmeleri yönünde ortakların menfaati bulunması, ortaklıkla işlem yapacak kişileri koruma, ülke ekonomisini ve hatta bizzat ortaklığın kendisini koruma gerekçeleri gösterilmektedir¹²⁵.

---

kapsar şekilde düzenlemiş, TTK. 137 böylece genel hüküm halini almıştır. Arslanlı ehliyet sınırlanmasının kolektif, komandit ve paylı komandit ortaklıklar açısından isabetsizliğini özellikle dikkate almıştır. Bkz. Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 121.

¹²² TTK. Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası, s. 28.

¹²³ Ansay, *Kefil Olma Ehliyeti*, s. 367.

¹²⁴ Gerek şirket ortaklarının ve gerekse üçüncü kişilerin korunması ve tereddütte kalmamaları için şirket konusunun anasözleşmede açıkça gösterilmesi gerekir. Burada amaç bu kişilerin, çıkarlarını korumaktır. Domaniç, *Şerh I*, s. 448.

¹²⁵ Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 120.

Şirketlerde ehliyetin sınırlarının çizilmesi ile çeşitli çıkarların bağdaştırılmasına¹²⁶ çalışılır¹²⁷. Kurucular veya sonradan pay sahibi olanlar¹²⁸, şirket ehliyetini sınırlayarak yöneticiler karşısında kendilerini koruma imkanı elde ederler. Pay sahipleri şirkete ortak olmak amacıyla yatırdıkları paraların nerelerde kullanılacağını ve böylece o olanlarda karşılaşılabilecek riskleri, bu sayede önceden bilebilme imkanına kavuşurlar¹²⁹. Diğer taraftan, şirket ile bir sözleşme ilişkisine girecek üçüncü şahıslar da şirketin anasözleşmesinin de gösterilen sınırların dışına çıkılmamasında menfaat sahibidirler. Çünkü şirket bu işletme konusuyla çizilen alanın dışına çıkarak malvarlığında bir öngörülemeyen bir azalmaya¹³⁰ sebep olabilir. Ve bu durumdan, şirketin ancak işletme konusunda yazılı işlemleri yapabileceğini düşünerek, önceden şirket ile ilişkiye girmiş olan üçüncü şahıslar zarara uğrayabilir¹³¹.

¹²⁶ Kuntalp'e göre "Ehliyet sınırlamasının sözleşmesel nitelikte olması, bununla ilk önce ortakların ve ortaklığın menfaatinin korunduğu anlamına gelir. Anonim şirketlerde, hem ortakların hem de onlardan ayrı bir kişiliği bulunan anonim ortaklığın kendine özgü menfaati söz konusudur. Çoğu kez her iki grup menfaat birbirine uygun ise de bazen bunlar farklı da düşünebilir. Kuntalp, a.g.e., s. 9. (Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Ansay, AŞ, 17 vd.)

¹²⁷ Ansay, AŞ, s. 112.

¹²⁸ Bkz. İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. 1**, Ankara 1981, s. 479, 480. Ayrıca bkz. Yargıtay HGK 29.11.1969, E. 1966/T-1396, K. 847 "...özellikle anonim şirketlerin yurttaşların yatıracığı sermayeye açık olması, onların güvenine dayanması ve kamu düzenini yakından ilgilendirmesi bu hususların kesin şekilde çizilmesini gerektirmektedir." Karar için bkz. **BATİDER**, C. V, Sayı 3, s. 612; Doğanay, a.g.e., s. 877, dn. 441. Doğanay bu görüşünde büyük ölçüde anonim ortaklara ilişkin ultra vires teorisini savunan Arslanlı'dan etkilenmiştir. Nitekim Doğanay'da bu görüşünü yalnızca sermaye, yani anonim, limited ve kooperatif ortaklıklar için öngörmüştür. Böylece kişi ortaklıklarında kamu düzeninin söz konusu bulunmadığı, kendisince de kabul edilmektedir.

¹²⁹ Şirket ehliyeti sınırlandıktan sonra bu sınırların bilinmesi şu bakımlardan önemlidir. Şirketin yöneticileri hangi işlemleri şirket adına yapabiliyor hangilerini yapamayacaklarını açıkça bilmelidirler, aksi takdirde ehliyet sınırları dışındaki işlemler kendilerini sorumlu kılabilir¹²⁹(TTK m. 336 vd.). Şirket ile ilişkiye giren üçüncü şahıslar da ehliyet sınırlarına göre hangi işlemleri yapabileceklerini anlayabilirler. Ansay, AŞ, s. 112; Ansay, **Ehliyet**, s. 82. vd

¹³⁰ Şirkette pay sahibi olan bir şahıs şirketin ticari faaliyetleri neticesinde, kâr edebileceği gibi zarar da etme riski olduğunu tahmin edebilmelidir. Burada pay sahibi olan şahsın menfaati, şirketin işletme konusunda yazılı olan işlemleri gerçekleştirirken uğrayabileceği zarar değil, işletme konusu dışında yapılan bir işlem sonucunda karşı karşıya olduğu öngörülemeyen zarardır.

¹³¹ Tam bu noktada şunları da söylemek mümkündür. Eğer işletme konusu dışında yapılan işlemleri geçersiz sayarsak bu işlemleri şirketle yapan üçüncü şahısların menfaati de zedelenebilir. Özellikle işletme konusuna girip girmedeği hususunda tereddüt edilecek durumlarda, menfaatlerin çatıştığı söylenebilir. Ve en son olarak şirketin, işlemlerin yapılmasından belli bir süre sonra bu işlemlerin geçersiz olduğunu ileri sürmesi hakkın kötüye kullanması teşkil edebilir.

5) ULTRA VİRES'İN (137. MADDENİN) İSTİSNALARI

Kanuni istisnaların iki şekilde ortaya çıkması düşünülebilir¹³². Bir kere şirket konusuna girmekle beraber şirketin yapamayacağı işlemler alanına girebilir (daraltıcı). Diğer taraftan konu dışında olmakla beraber şirket ehliyetinin içerisinde kabul edilebilecek işlemler bulunabilir (genişletici)¹³³. Nihayet, özel kanunlar ile kurulan anonim şirketlerde de ehliyet bakımından konu yerine başka bir esas kabul edilmiş olabilir.

a) Daraltıcı İstisnalar

ANSAY'a göre, şirketin konusuna girmekle beraber şirketin yapamayacağı işlemler arasına, özellikle, şirketi bağlaması için şirket anasözleşmesinde belirtilmesi gereken işlemler dahil edilebilir. Örneğin, şirket anasözleşmesinde bedeli belirtilmediği takdirde işletme ve aylar devralınmaz. Şirketin kurulması için şirket hesabına alınan diğer şeylerin bedelleri ile şirketin kuruluşunda hizmetleri görülenlere verilmesi gereken ücret vs. anasözleşmede ayrıca gösterilmedikçe şirketi bağlamazlar. TTK. 279. maddenin 7. bendi de kurucularla yönetim kurulu üyelerine ve diğer kimselere şirket kazancından sağlanacak özel çıkarların anasözleşmede bildirilmesini ister ki, bu işlemlerin bazıları ayrıca ilk kuruluş heyetince onaylanma şartına bağlanmıştır (TTK. 289, 311)¹³⁴.

İMREGÜN'e göre, bir işlem şirketin normal organları tarafından yapılamıyor ve ayrıca diğer organların da işleme katılması gerekiyorsa, bu takdirde temsil ehliyetinin sınırlanması söz konusudur. Örneğin TTK. 311 gereğince işletme ve ayların devralınması halinde temsil ehliyetinin sınırlanması durumu vardır. Zira burada, şirketin hak ehliyeti vardır. Ancak temsil ehliyeti belirli şartlara bağlanmıştır¹³⁵. Buna karşılık, işlem şirket konusuna girmekle beraber, şirket dışı bir makamın izni olmaksızın, şirketin hiçbir organı tarafından yapılamıyorsa, burada

¹³² Ansay, *Ehliyet*, s. 86, İmregün, *Ehliyet*, s. 280; aynı yazar, *AO*, s. 31; Kanuni istisnalar hakkında geniş bilgi için bkz. Domaniç, *Şerh II*, s. 155 vd. Domaniç, *Ana Mukavele*, s. 324 vd. Karş. (karşılaştırmız) Hüseyin Ülgen, *Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkların Kurulmadan Sonra Malvarlığı Değeri Devir Alması*, İstanbul 1969, s. 39 vd.

¹³³ Aynı görüşte, İmregün, *Ehliyet*, s. 280.

¹³⁴ Ansay, *Ehliyet*, s. 86-87.

¹³⁵ Arslanlı, *AŞ I*, İstanbul 1959, s. 28, 29.

temsil ehliyetinin şirket işletme konusu içinde bir sınırlaması mevcuttur. ANSAY'a göre Bankalar Kanunundaki bazı hükümlerin de Bankanın ehliyetini sınırladığı söylenebilir¹³⁶. 4389 sayılı BanK. m. 7/4'de tüzel kişilik kazanmış bir bankanın mevduat kabulü veya bankacılık işlemleri yapmak üzere tekrar izin alması şarttır. BanK. 9/6.a'ya göre "... standart oranları gerçekleştirmek kaydıyla şube açmaları serbesttir. Kurul gerektiğinde bankaların şube açmasını izne tâbi tutabilir.". BanK. (Bankalar Kanunu) m. 11/2.a'ya göre "Bir banka gerçek veya tüzel bir kişiye doğrudan veya dolaylı olarak özkaynaklarının yüzde yirmibeşinden fazla kredi veremez, aval ve kefaletlerini kabul edemez."

137. maddede belirtilen istisnalardan, şirket konusunu daraltıcı etkisini gösterdiği bir diğer durum da; 298. maddeye göre, kurucuların şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık verilecek çıkar bakımından kanuni şartlara uyulması gerekmesidir. 329. maddeye göre ise şirketin kendi hisse senetlerini devretmesi veya rehin olarak kabul etmesi sonucunu doğuran sözleşmeler belirli istisnalar dışında geçersizdir. Yine tasfiye halindeki bir anonim şirketin de ehliyeti sınırlanmıştır. Tasfiye halindeki şirket ancak tasfiye gayesi ile sınırlı olarak işlem yapabilir (TTK. 439). Böylece tasfiye halinde de şirketin ehliyeti sınırlanmış olur¹³⁷.

Eski bankalar kanununun uygulamada olduğu dönemde Yargıtay, bankalar kanununda belirtilen kredi sınırının aşılmasıyla kredi verildiği bir olayda "...bu tahdidin iç münasebete taalluk ettiği, dolayısıyla hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara ileri süremeyeceği" gerekçesiyle kredi sınırını aşan işlemin geçerli olduğuna karar vermiştir¹³⁸. Yargıtay HGK. (Hukuk Genel Kurulu) 29.5.1964 tarihinde verdiği kararında, "BanK. sınırlayıcı hükümlerinin ehliyete ilişkin olmadığı banka ortaklarını ve banka iç işlerini hedef tuttuğu" belirterek görüşünü tekrarlamıştır.¹³⁹. Böylece Yargıtay verdiği kararlarla Bankalar Kanununda öngörülen kredi sınırlamalarını, üçüncü kişilerin menfaatini düşünerek, şirketin ehliyetinin sınırlandırılması olarak

¹³⁶ Ansay, *Ehliyet*, s. 87; Aynı görüşte İmregün, *Ehliyet*, s. 281.

¹³⁷ Ansay, *Ehliyet*, s. 87.

¹³⁸ Yargıtay'ın, 19.12.1959 tarih, E. 6783, K. 7625 sayılı kararı için bkz. Tuğrul Ansay, "Anonim Şirketler Ve Tatbikat", *Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:XVII, 1960, Sayı:1-4.

¹³⁹Bahtiyar, *Anasözleşme*, s. 122; Tuğrul Ansay, *Anonim Şirketler ve Tatbikat*, **BATİDER** 1968, C. IV, s. 515.

kabul etmemiştir. Limited şirketin bankacılık faaliyetleriyle uğraşması kanunen yasaklanmış olsa da, ehliyetin sınırlarının tesbiti açısından üçüncü kişilerin çıkarlarına üstünlük tanınması yönüyle kararlar önem arz etmektedir. Yargıtay'ın üçüncü kişilerin çıkarlarına üstün tutarak ehliyetin konusunun sınırlarını geniş yorumladığı söylenebilir.

b)Genişletici İstisnalar

Bazı işlemlerin, işletme konusuna girmemekle beraber, işletme konusunun çevresinde kalması ve işletme konusuyla bir bağı bulunması şartıyla medeni haklardan yararlanma ehliyeti içerisine girdiği kabul edilir¹⁴⁰.

aa) Hukuki işlemler

İMREGÜN'e göre, TTK. 137, ticaret şirketlerinin medeni haklardan yararlanma ehliyetini "işletme konusu" ile sınırlandırmakla beraber, kanunun diğer hükümlerinin uygulandığı bazı hallerde bu sınırın genişlediğini kabul etmek mümkündür. 137. madde anlamında "işletme konusuna" girmeyen işlemleri kolektif şirkete geçerli bir surette yapma imkanını tanımış ve bunun şartlarını tesbit etmiştir. Maddenin ifadesi sınırlayıcı değildir. Konuya girmeyen, bunlara benzer işlemler de geçerli bir surette yapılabilir. Meselâ işletme konusuna girmediği halde, şirket kefalette bulunabilir.

Bu işlemler, şirket konusuna girmemekle beraber, şirket yapılan işlemlerle kendisini bağı sayabilir. Böylece, 165. madde 137 inci maddedeki ana kurala önemli ve geniş bir istisna getirmekte ve kolektif şirketin yararlanma ehliyeti sınırsız bir şekilde genişleme imkanı elde etmektedir. İMREGÜN vardığı bu neticeyle beraber kolektif şirketlerin Türk Ticaret hukukunda sınırlı ehliyetli olduklarını ve konu dışındaki işlemlerin yok sayılacağı yolundaki hakim fikre karşı cephe aldığını belirtmektedir¹⁴¹.

¹⁴⁰ İmregün, *Ehliyet*, s. 282; Konunun geniş anlamda yorumlanması gerekir. Ansay, *Ehliyet*, s. 97.

¹⁴¹ " I. Şirket temsilcisinin şirket namına her türlü muamelatta bulunmağa ve şirketin imzasını istimaline yetkisi vardır. Bunlar şirketi bağlar. II. Kefalet şirketin maksat ve mevzuu ile ilgili görülebilirse mutata muamele sayılması mümkündür. III. Şirket maksadını istihsale matuf muameleler mutata muamele sayılır. Kefalet akdi de böyle telakki olunmalıdır." TD. 10.12.1960, E. 3280, K. 3381, İKİD. (İlmi ve Kazai İçtihatlar Dergisi), S. (Sayı) 6, s. 427. Karar için bkz. (bakınız) Domaniç, *Şerh I*, s. 586; İmregün, *Ehliyet*, s. 285.

bb)Konuyu Geniş Yorumlama Düşüncesi

137. maddede işletme konusunun içinde değil, işletme konusunun çevresinde de bütün hakların iktisap ve borçların iltizam edilebileceği belirtilmiştir. 137. maddedeki “işletme konusunun çevresi içinde kalmak” ibaresi, işletme konusunun gerçekleştirilmesini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak sağlayan faaliyetler anlamına gelmektedir. Yapılan bir işlemin işletme konusu içinde kalıp kalmadığı yorumlanırken halin doğal gereklerini göz önünde tutmak katı ve dar anlamda bir yorumdan sakınmak gerekir. Aksi düşünce, işletme konusu içerisinde yapılabilecek olan faaliyetlerin alanını, kanun koyucunun bu maddeyi öngörüş amacı dışında daraltır. Bu durumda işletme iktisadi ve ticari faaliyetlerin gerektirdiği olağan iş ve işlemleri yapmakta dahi zorlanabilir. Bu nedenle şirketçe yapılan işlemler şirketin anasözleşmesinde yazılı işletme konusunun çevresi dışında görünmekle beraber, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak işletme konusunun gerçekleşmesine yardımcı bir işlem veya girişim niteliğinde ise, bunu işletme konusunun çevresi içinde kabul etmek gerekir¹⁴².

Örneğin şirket anasözleşmesinde işletme konusu kerestecilik olan bir şirketin, doğramacılık, gibi keresteciliğin çevresinde sayılabilecek işleri de yapması bunun gibi elindeki keresteleri rehin göstermek suretiyle yapacağı kredi sözleşmesi ile kereste fabrikası kurması veya kerestecilik işlerinde kullanmak üzere sağlayacağı kredi için şirkete şahsi kefalette bulunan kimsenin alacaklılarına karşılık şirketin kefalet etmesi, yine bunun gibi imal olunan kerestelerin taşınması için taşıma sözleşmesi yapması işletme konusunun çevresi içine girebilen ticari faaliyetlerdir¹⁴³. Bir şirketin konusu otel işletmektir ve şirket anasözleşmesinde belirli bir yerdeki arsanın satın alınacağı ve üzerine otel inşaa edileceği yazılmıştır. Bu otele mobilya, çarşaf vs. satın almak otelde çalışacak diğer personeli tutmak gibi işlemler kendiliklerinden şirket konusuna girerler. Yine aynı şekilde bir anonim şirket amacına ulaşmak için ticari senetler düzenleyebilir, ödünç alabilir, kredi açabilir, alım satım sözleşmesi yapabilir ve bunlara benzer diğer işlemleri yapabilir. Çünkü bu

¹⁴² Akyazan, 137. Madde, s. 833.

¹⁴³ Akyazan, 137. madde, s. 832-833.

işlemler şirket konusunun içinde mevcuttur, ayrıca anasözleşmede açıklanmalarına gerek yoktur.

Yargıtay 2. Hukuk Dairesi kooperatiflerin kuruluş amaçları dışında ticari faaliyetlerde bulunmasını , örneğin bir kooperatifin bir şahısla benzin istasyonu işletmek üzere bir ortaklık akdetmesini de TTK 137'ye aykırı görmüştür¹⁴⁴.

ANSAY konunun geniş yorumlanması¹⁴⁵ gerektiğini düşünmektedir¹⁴⁶. Ve bunun sebeplerini de şu şekilde sıralamaktadır. Konu dışında yapılan işlemlerin yapılması anasözleşme değişikliğini gerektirir; bu ise zaman alıcı bir iştir. Ortaklar ehil idareciler tayin ederek kendi çıkarlarını koruyabileceklerine göre konu hükmünü sert bir şekilde uygulamak beklenen gayeye ulaştıramaz. Ayrıca 271. maddeye yapılan ilave ve bunun gerekçesi, konunun sınırlarının bilinmesini önemli görmüştür, yoksa konunun bütün ayrıntısı ile bildirilmesi istememiştir. Diğer taraftan konunun geniş yorumlanması anonim şirketlerin gelişmesi bakımından adeta zorunludur.

Ticaret Kanunumuz da ehliyetin şirketin anasözleşmesinde belirtilen konu ile ilgisi bulunan işlemlerde mevcut olduğunu kabul eder görünmektedir¹⁴⁷. Bu sonuca kanunun 311. maddesinden de varılması mümkündür. Madde, şirket kurulduktan sonra iki yıl içinde şirket esas sermayesinin onda birini aşan bedel karşılığında devralınacak işletme tesisat ve başka mallar hakkındadır. Maddenin son fıkrası, *“şirketin iştiğal mevzuuna giren... şeyler hakkında bu madde hükmü tatbik olunmaz”* dedikten sonra, *“şu kadar ki iştiğal mevzuunu kolaylaştırmak veya mümkün kılmak*

¹⁴⁴ Yargıtay'ın 23.6.1970 gün ve E. 2726 sayılı içtihadı. Bkz. Akyazan, **137. madde**, s. 835.

¹⁴⁵ Ansay, *Ehliyet*, s. 93-97. Franko'ya göre ise, kanun koyucu ehliyetin sınırlanmasında ortakların çıkarı ve kamu yararı amaçlanıyorsa, şirketin ehliyeti dar yorumlanmalı, üçüncü kişilerin çıkarı amaçlanıyorsa bu durumda şirketin amaç ve konusuyla çok sıkı bir bağlantı kurulması yani geniş yorumlanabilir. Nisim Franko, *“Ticaret Şirketlerinin Kefil Olma Ehliyeti”*, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985**, Ankara: Olgaç Matbaası, 1985, s. 43.

¹⁴⁶ Sungurbey de bu konu ile ilgili olarak verdiği bir mütalaada aynen şöyle demektedir. *“işletme çerçevesi dışında kalmak koşulu, işletme konusunun yapılabilmesini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak sağlayan faaliyetler anlamına gelmektedir. Bu koşulu yorumlarken, halin doğal gereklerini gözönünde tutmak, katı ve dar anlamda bir yorumdan sakınmak gerekir. (...) Binaenaleyh, şirketçe yapılan iktisadi ve ticari girişim zahiren şirketin ana sözleşmesinde yazılı işletme çevresi dışında görünmekle beraber, doğrudan ve dolaylı olarak işletme konusunun imal ve istihsali için yardımcı bir işlem veya girişim niteliğinde ise, bunu işletme konusunun çevresi içinde kabul etmek gerekir...”* İsmet Sungurbey, *“Anonim Ortakların Bağışlama Yapma Yeteneği”*, **Medeni Hukuk Sorunları, Dördüncü Cilt**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980, s. 337.

¹⁴⁷ Ansay, *Ehliyet*, s. 94.

için vuku bulan iktisaplar bundan müstesnadır.” denmektedir. Bu ibare maddeye Adliye Encümeni tarafından ilave edilmiştir ve gerekçesinde şöyle denmektedir: “Şirketin işteğal mevzuu demek işteğmenin devamlı olarak yapacağı muameleler demektir. Mesela şirket bir şirket fabrika işteğmek için kurulmuş ise bu fabrikanın iktisabı şirketin konusu dışında kalır. Fakat buna karşılık⁶ hammadde veya makine parçaları iktisabı şirketin konusuna girer, çünkü bunlar işteğmenin devamlı olarak meydana gelen faaliyetlerine ilişkindir.” ANSAY’a göre işteğme konusunu sadece şirketin sürekli olarak faaliyet gösterdiği alanlara inhisar ettirmemek ve doğrudan doğruya işteğme konusuna karşılık gelen şeyler şeklinde düşünmemek gerekir. Burada şirket konusunu gerçekleştirmeye yönelik olan, doğrudan veya dolaylı olarak bu konunun gerçekleşmesine hizmet eden işlemler de konuya dahil edilmelidir¹⁴⁸.

TTK. 137 dolayısıyla, ticaret ortaklıklarının, işteğme konuları ile ilgili olmayan ortaklıklara katılıp katılamayacakları sorunu ortaya çıkmaktadır. Anonim ortaklıkların kuruluş ve anasözleşme değişikliklerinde izin yetkisine sahip bulunan (TTK. 280, 386) Ticaret Bakanlığının bu konudaki tutumu katıdır. Bakanlık anasözleşmenin katılmaya ilişkin hükmünün işteğme konusu ile ilgili olmasını şart koşmakta işteğme konusu ile ilgili bulunmaması halinde –holdingler hariç- izin vermemektedir. TEKİNALP, Ultra vires doktrininin ve TTK. 137’nin katılmalar açısından farklı bir özellik gösterdiğini ve kuralın katı ve dar bir tarzda uygulanmasının ve yorumlanmasının sakıncalı ve ilke ile izlenilen amaca uygun olmadığını düşünmektedir. Ultra vires işteğme konusunun elde edilmesine yardımcı olan işlemleri işteğme konusu içinde kabul eder. Bu kural katılmalara uygulanacak olursa, bir ortaklığın konusu çeşitli malların ihracatı veya ithalatı olan bir ortaklığa girmesi işteğme konusu içinde kalır. Örneğın imalatçı ortakların bizzat ithalat ve ihracat yapmak yerine, ihracat veya ithalatlarını bu konuda uzmanlaşmış ve dış ülkede gerekli teşkilatı kurmuş, elemanları sağlamış ortakları aracılığı ile yapmaları işteğme konusuna yardımcı olan bir işlemdir ve işteğme konusunun içinde sayılmalıdır. Çünkü bu katılma ile işteğme konusunun elde edilmesi kolaylaşmış olmaktadır¹⁴⁹.

¹⁴⁸ Ansay, Ehliyet, s. 95.

¹⁴⁹ Ünal Tekinalp, “Ticaret Ortaklıklarının İşteğme Konuları İle İlgili Olmayan Ortaklıklara Katılıp Katılamayacakları Sorunu”, *İkt. Mal.*, Nisan 1981, Cilt: XXVIII, Sayı:1, 423 vd.

cc)Kefalet ve Bağış

Limited şirketlerin kefil olabilmeleri bazı hallerde mümkündür¹⁵⁰. Bir limited şirketin kefil olabileceği anasözleşmesinde şirket konusu yazılırken açıkça ifade edilmiş olabilir. Veya anasözleşmesinde gösterilen konulara ek olarak borç almak, kefil olmak ve benzeri işlemler de belirtilmiş olabilir. Ya da anasözleşmede kefaletten hiç söz edilmemiş olabilir. Bu durumda, karşımıza şirketlerin anasözleşmelerinde işletme konusu olarak belirtilmemesine rağmen, üçüncü kişilere kefil olup olamayacağı sorunu çıkmaktadır. Yargıtay bu konudaki, ilk kararlarında, anonim ortaklığın lehine kefalet verdiği kişi ile konu açısından bir ilişki bulunmasını, ticari bir bağlantı kurabilmesini arıyor, aksi halde verilen kefaleti konu dışı kabul ederek geçersiz sayıyordu. Daha sonra, kefalet anonim ortaklık, lehine kefalet verdiği üçüncü kişi ile konu açısından hiçbir bağlantısı olmadığını, bunun sonucu olarak verdiği kefaletin konu dışı olduğunu ileri sürerek sözleşmeyi geçersiz hale getirmeye çalışıyordu. Burada anonim şirket kefalet veya ipotek karşılığı herhangi bir çıkar sağlamış¹⁵¹ ise (karşı kefalet verilmek, belli bir ücret almak gibi), bu geçersizliği ileri sürmesi MK. m. 2 anlamında hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilir¹⁵². Yargıtay son kararlarında¹⁵³, bir anonim ortaklığın ticari faaliyetlerinde, ipotek veya kefalet vermesinin doğal olduğunu, bunların geçerli olması için mutlaka konusu ile ilişkili bir kişi lehine verilmesinin şart olmadığını,

¹⁵⁰ Tuğrul Ansay, Anonim Şirketlerde Kefil Olma Ehliyeti, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985**, Ankara: Olgaç Matbaası, 1985, s. 366.

¹⁵¹Amerikan doktrin ve uygulamasında, kefalet akdinin şirkete bir yarar sağlayıp sağlamadığı araştırılmakta ve karşılığında bir menfaat elde edilmeyen kefaletlerin şirketi bağlamayacağı savunulmaktadır. Ansay, **Kefil Olma Ehliyeti**, s. 367.

¹⁵² İmregün, **AO**, s. 225.

¹⁵³Yargıtay bir kararında bir anonim şirketin kefil olma ehliyetinin bulunduğu görüşünü şu şekilde savunmaktadır. *“Bugün Türkiye’de ticari amaç güden işletmeler kredi sağlamak hususunda bankalara karşı müşterek sorumluluk yüklenmek zorundadır. İşletmeler ancak bu suretle birbirlerine destek olarak ticari faaliyetlerini sürdürebildiklerinden, bu kefaletleri “ticari hayatın normal ve mutad işlemleri arasında kabul etmek” gerekir. Bu nedenle Yargıtay kefalet sözleşmesini “şirket yönünden kendi işletme konusu çerçevesi içinde kalan “bir işlem den ibaret görüp, geçerli bir işlem olduğu sonucuna varmıştır. 9.12.1981 tarihli karar, YKD., 820 vd., bu dairenin 1.3.1979 tarihli kararı da aynı yöndedir. Ansay, **Kefil Olma Ehliyeti**, s. 363, 368 Reisoğlu’na göre tüzel kişi tarafından verilen kefaletin şirketin amaç ve konusuna dahil olup olmamasına göre kefaletin geçerliliği hakkında karar verilmesi gerekir. Aynı düşüncede, Seza Reisoğlu, **Türk Kefalet Hukuku**, Ankara 1964, s. 24.*

bizzat ipotek ve kefalet vermenin konu içinde sayılması gerektiğini içtihat etmiş ve artık bugün bu içtihadı oturmuş bir nitelik kazanmıştır¹⁵⁴.

ANSAY'a göre kefaletin ticari hayatın olağan işlemleri arasında sayılması da kefaletle ilgili bu sorunu tam çözmektedir. Çünkü kefaletin miktarı da şirketin ehliyetinin kapsamı açısından önem taşır¹⁵⁵. Büyük şirketler için çok büyük miktarlarda sayılmayacak kefaletler, küçük şirketlerin ekonomik olarak zor durumlara düşmesine veya yok olmasına yol açabilir.

Yargıtay ticaret hayatının güven içinde yürümesi esasına ağırlık vermekte, bundan dolayı da her türlü kefaleti, şirket konusu ile ilgili olmasa dahi miktar sınırlaması yapmadan geçerli saymaktadır¹⁵⁶.

Sonuç olarak kefalet konusunda ikili bir elemanın yapılması gerekir. Ticaret hayatının güvenliği bakımından, yapılan işin ticaret hayatında olağan bir iş olup olmadığının saptanması; ortakların çıkarı bakımından ise kefaletin şirkete yarar sağlayıp sağlamadığının saptanması¹⁵⁷.

Limited şirketler ve anonim şirketler, konusu ile ilgili olmak şartı ile bağışta bulunabilmelidirler. Alman hukukunda yönetim kurulu üyeleri işletmenin çerçevesi içinde kalmak şartı ile mesela sosyal gayeli veya kamu yararına hizmet eden, karşılıksız edimlerde bulanabilirler. İsviçre hukukunda yüksek miktarları bulan ve şirket çıkarına hizmet etmeyen bağışlar esas itibariyle anonim şirket konusunun gayesinin dışında kalan işlemler olarak kabul edilmektedir¹⁵⁸. Adet olan küçük hediyeler veya "şirketin muamelelerine taalluk eden muvaffakiyetini dolayısıyla

¹⁵⁴ Yargıtay'ın 11. HD. 8.2.1985 gün 84/6019 E. 574 K. sayılı kararı: "*Şirketin diğer bir şirketin borcu için tesis ettiği ipotek geçerlidir.*" 134. dipnottaki Yargıtay kararına da bkz. İmregün, (A.O.), s. 225. Aksi görüşte olan Franko'ya göre konusu bakımından hiçbir ilgisi bulunmayan bir şirketin başka bir şirkete kefalet vermesi, kefaletin ticari hayattaki önemiyle açıklanamaz. Kefalet kurumu ticaret hayatı için zorunludur. Anacak ticaret şirketlerinde bir işlemin hak ehliyeti içerisinde olup olmadığını tespit bakımından ölçü, şirketin konusuna dahil olup olmamasıdır. Franko, **Kefil Olma Ehliyeti**, s. 52.

¹⁵⁵ Kanun koyucu borç altına girmenin bir türü olan tahvil çıkarma halinde genel kurul kararı ararken borç altına girebilecek azami miktarı gösterirken, kefalet halinde miktar bakımından tam bir serbesti tanınması çelişkilidir. Özellikle ehliyete ve yetkiye ilişkin sınırların Türk hukukunda aynı kapsamlı oluşları nedenleriyle sınırsız bir kefil olma yetkisinin var olduğunun kabul edilmesi şirket temsilcilerinin kontrol edilebilmesini güçleştirebilecektir. Ansay, **Kefil Olma Ehliyeti**, s. 369.

¹⁵⁶ Ansay, **Kefil Olma Ehliyeti**, s. 370.

¹⁵⁷ Ansay, **Kefil Olma Ehliyeti**, s. 371.

¹⁵⁸ Sungurbey, **Bağış**, s. 336.

inkışaf ettiren ve şirketin itibarı ile uygun hibeler¹⁵⁹ e izin verilmelidir. şirket konusu için ileride faydası görülecek hususlarda¹⁶⁰ bağışlamalar yapabilmelidir. Örneğin otelcilik ile iştival eden bir anonim şirket otelinin bulunduğu şehre müşteri çekebilmek için kongreler, festivaller, ve fuarlar düzenleyen bir kuruma bağışta bulunabilmelidirler¹⁶¹. Yöneticilerin bağışta bulunup bulunamayacakları meselesi en çok Amerikan Hukukunda mahkemeleri uğraştıran bir konu olmuştur. Amerikan hukuk uygulamasında eski kararlar yönetim kurulunun bağışta bulunamayacağı yönündeydi. Gerekçe olarak da bir anonim şirketin kar gayesi ile kurulmuş olduğu, bağışta bulunmanın bu gaye ile bağdaşmayacağı gösteriliyordu. Zamanla bu kâr gayesi kavramı geniş yorumlanmaya başlandı ve karın artırılmasına dolayısıyla hizmet eden bağışların da şirket konusuna girdiği görüşü önem kazandı. Özellikle işçilerin sosyal durumlarının geliştirilmesi amacıyla yapılan bağışların ve daha sonra eğitim kurumlarına yapılan bağışların yöneticilerin yetkileri içinde olduğu mahkemelerce ve kamuoyunca kabul edildi¹⁶². Hatta Amerika'da sosyal faaliyetlere hizmet bakımından bağışta bulunmak şirket için manevi bir yükümlölük olarak görölmektedir¹⁶³.

Modern görüşe göre, bir şirket, şirket gayesine hizmette doğrudan doğruya ve makul sınırlar içerisinde faydalı olabiliyorsa, bağışta bulunabilir. Son senelerde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki çeşitli federe devletlerin anonim şirket kanunları da toplum yararına olan¹⁶⁴, ilim ve eğitim gayelerine hizmet eden bağışların

¹⁵⁹ Arslanlı, **Aş III**, s. 128.

¹⁶⁰ şirket sözleşmesinde gösterilen amaç ve çalışma alanı dışında kalan ve bunlarla ilgisi olmayan siyasi partiye yapılan bağışlar geçersizdir. HGK 29.11.1969, RKD. (1970), Sungurbey, **Bağış**, s. 336. Bir anonim şirketin, bir siyasi partiye veya başka bir tüzel veya özel kişiye bağışlamada bulunmasının, yönetimin TTK. 21 ve 320'de düzenlenen basiretli tacir gibi hareket etme ilkesine aykırı olması durumunda, yönetim kurulunun ve genel müdürün sorumluluğu söz konusu olabilir (TTK 336-344). Bkz. Sungurbey, **Bağış**, s. 34.

¹⁶¹ Ansay, **Ehliyet**, s. 96.

¹⁶² Sungurbey, **Bağış**, s. 336-337.

¹⁶³ Ansay, **Ehliyet**, s. 96.

¹⁶⁴ Sungurbey ordunun güçlendirilmesi, dolayısıyla kamusal yararlar için yapılan bağışların siyasi partilere yapılan bağışların aksine geçerli olacağını aynen şu sözlerle ifade etmiştir. "Yargıtay'ın bu kararları, özellikle iktidardan askeri bir müdahale ile uzaklaştırılmış olan bir iktidar partisi yararına yapılan bağışlarla ilgili olduğu ve partizanca bir tasarruf şaibesini taşıdığı için bu yolda tecelli etmiştir kanısındayız. Bugün ordumuzun güçlendirilmesi için milletçe açılan bağış kampanyasına katılmak arzusuyla ticari şirketlerin yapacakları bağışların, esas sözleşmelerindeki işletme konularının dışındadır diye ne iptali, ne de bu tasarrufta bulunanların ibra edilmemesi gibi bir hareket elbette söz

yöneticilerin yetkileri dahilinde olduğunu açıkça ifade etmektedir¹⁶⁵. Türk Ticaret Kanunu'nda anonim şirket yöneticilerinin yukarıda sayılan amaçlar için bağışlama yapabileceği açıkça belirtilmese de uygulamada bu türden bağışların konu içinde kaldığı kabul edilmektedir. Örneğin, bir bankanın bilimsel bir kuruma normal sınırlar içinde yaptığı bağış geçerli kabul edilmelidir. Ticaret Kanunu'nun 468-469. maddesinde şirketin müstahdem ve işçileri için yardım akçesi ayırabileceğini ve bu amaçla bir tesis kurabileceğini özel olarak açıklamıştır. Anonim şirket yöneticilerinin buradaki bağışı ancak makul sınırlar içerisinde kalmak ve şirkete doğrudan doğruya veya dolayısıyla faydalar sağlamak ve ya toplum yararına olmak şartı ile yapabileceği kabul edilmelidir¹⁶⁶.

BERKİ ise, bu tartışmalara hiç girmeden, şirketlerin bağış yapmak ehliyetine sahip olduğunu, anasözleşmede bu hususta açıklık bulunmasa bile genel kurul kararı ile bağış yapabileceğini belirtmektedir. Hatta anasözleşmede aksine bir kayıt, yani bu şahısların bağış yapma ehliyetlerinin bulunmadığı açıkça yazılı olsa bile buna itibar olunamaz. Zira medeni haklardan kısmen veya tamamen feragatin mümkün olmadığını belirten Medeni Kanununun 23. maddesi hükmü yalnız gerçek kişileri korumak için sevk olunmamıştır. Ancak şirket sözleşmesinde ne miktara kadar bağış yapılabileceği hususunda kayıt konulabilir ve bu kayıt geçerlidir. Zira bu hallerde ehliyet kaldırılmamış, kanuna, ve özellikle hakkın özü yok edilmek üzere sınırlanmıştır¹⁶⁷.

6) ULTRA VİRES VE ELEŞTİRİSİ

Şirketlerin ehliyetin sınırlanması prensibi¹⁶⁸ bu tür şirketlerin ilk kuruldukları tarihlerden kalmadır. İlk şirketler devlet tarafından verilen izin ile kuruluyorlardı ve

---

konusu olamaz. Ticari şirketlerin işgal konuları dışında kalsa bile, ulusal veya kamusal yararlar için içtenlikle yapacakları bağışlar, 137. maddenin kapsamı dışında kalır, iptal konusu olamaz." Sungurbey, **Bağış**, s. 339. Aynı görüşte, Akyazan, **137. madde**, s. 834.

¹⁶⁵ Sungurbey, **Bağış**, s. 337.

¹⁶⁶ Akyazan, **137. madde**, s. 828 vd.

¹⁶⁷ Şakir Berki, "Hakiki ve Hükmi Şahısların Teberru Ehliyeti", **BATİDER**, Aralık 1973, Cilt VII, Sayı 2, s. 280.

¹⁶⁸ BAHTİYAR'a göre temellerini İngiliz Hukukunda bulan, anonim ortaklık kuruluşlarının kral veya devletçe verilen imtiyaza dayandığı dönemlerin eseri olan bu katı ilke, Bir kanun değişikliği yapıncaya dek Yargıtay uygulamasında örnekleri görüldüğü gibi, ilkenin esnek yorumlanması ve sakıncalarının bu şekilde en aza indirilmesi doğru olur. Bahtiyar, **Anasözleşme**, s. 124.

üstün otorite olan devlet şirketlerin ancak belirli konularda faaliyet göstermelerine izin veriyordu. Şirketlerin kuruluşlarının izne bağlı olduğu hukuk sistemlerinde, bu şirketlerin uğraşacakları (iştilal edecekleri) konuların sınırlanmasında kamu yararı vardı¹⁶⁹.

TEKİNALP'e göre, TTK. 137'de yer alan ve ultra viresi öngören hüküm kırk yıl boyunca Türk hukukuna hiçbir yarar sağlamamıştır¹⁷⁰.

Avrupa Birliği Hukukunda 68/54 sayılı Birinci Konsey Yönergesi ile, üçüncü kişileri koruma amacına yönelik olarak yasaklanmıştır. Yönerge ile, ortaklık temsilcilerinin yaptığı işlemlerin ortaklık açısından bağlayıcı olması kabul edilerek, üçüncü kişilerin çıkarlarına öncelik tanınmıştır.

Devletçilik düşüncesinin etkisini yitirmesiyle birlikte izin sistemiyle devletin ticaret şirketleri sayesinde ekonomiyi denetlemesi düşüncesi de etkisini yitirmeye başlamıştır. Artık ticaret şirketlerinin konu dışında işlem yapması durumunda, üçüncü kişilerin iyiniyetine ve güvenine üstünlük tanınmış ve üçüncü kişilerin çıkarı ticaret ortaklıklarının çıkarına tercih edilmiştir. Böylece üçüncü kişi artık ticaret ortaklıklarıyla işlem yaparken, yapılan işlemin konu içine girip girmediğini düşünmek ve araştırmak zorunda kalmayacaktır. De lege feranda, ultra viresin ticaret kanunundan çıkarılması gerekmektedir.

C) TEMSİL YETKİSİNİN BİRLİKTE TEMSİL VE YER İTİBARIYLA (ŞUBE VEYA MERKEZ İŞLERİYLE) SINIRLANDIRILMASI

Limited şirketlerde müdürlerin sahip buldukları temsil yetkisinin kapsamı ve sınırlandırılması hakkında kanun, anonim şirket yönetim kurulunun temsil yetkisinin kapsam ve sınırını düzenleyen TTK. m. 321 hükmüne yollamada

¹⁶⁹ Ansay, (A.Ş.), s. 112.

¹⁷⁰ Arslanlı, Hirsch, ve Domaniç ultra vires teorisini savunmaktadır. Bkz. Arslanlı, **KS**, s. 80 vd. ; Hirsch, **a.g.e.**, s. 202; Domaniç, **Şerh II**, s. 162 vd. Karayalçın, **Şirketler II**, s. 200.

bulunmuştur¹⁷¹(TTK. 542). Bu hükümlerde yer alan düşünce üçüncü kişilerin iyiniyetini korumaktır¹⁷².

Modern ticari işletme büyük bir örgütlenmeyi gerektirmektedir. Bu örgütlenmede hiyerarşik bir yönetim içinde sırası ile yönetim kurulu, genel müdürler, genel müdür yardımcıları, ticari mümessiller ve ticari vekillerin bulunması zorunludur bunlar arasında çeşitli bölümler ve yetki sınırları yaratmak işletmenin iyi yönetilmesi ve geleceği için zorunludur. Bu açıdan işletme bunlara karşı iç bünyede birtakım tedbirler alma ihtiyacındadır. Bütün sorun bu tedbirlerin etkili bir şekilde dışarıya karşı ileri sürülebilip sürülemeyeceğidir¹⁷³.

Ancak işletmenin kendisini koruması ne kadar haklı bir nedene dayanırsa dayansın, ticari hayatta güvenin hakim olması ve üçüncü kişilerin iyiniyetinin korunması modern bir hukuk anlayışına daha uygun düşmektedir. Yukarıdaki kanun maddelerinin konuluş amacı da budur¹⁷⁴.

Genel olarak temsil yetkisinin kapsamı yetki verici beyanın yorumlanması ile tayin edilir. Bu yorumda ölçü, işin yerine getirilmesi için gerekli işlemler olarak belirtilir.

TTK. 317'ye göre anonim şirket idare meclisi tarafından idare ve temsil olunur. Burada iki ayrı yetki, idare ve temsil yetkileri düzenlenmiştir. 319. maddenin 1. fıkrası ise “idare ve temsil işlerinin idare meclisi azaları arasında taksim edilip edilemeyeceği ve taksim edilecekse bunun nasıl yapılacağı”ndan bahsetmektedir ilk bakışta maddenin metninden temsil yetkisinin de üyeler arasında bölünebileceği anlamı çıkmaktadır. 321. madde ise temsil yetkisinin sınırlandırılmasının üçüncü kişilere karşı geçerli olmayacağını bildirmektedir. Bu iki hüküm arasında bir çelişki mevcut ise de aslında bunun bir tercüme hatasından ileri geldiği anlaşılmaktadır¹⁷⁵.

¹⁷¹ Ortaklara ait yönetim ve temsil yetkilerinin kaldırılması hakkında kollektif şirketlere ilişkin TTK. m. 161 ve 162 hükümlerinin uygulanacağı esasını koymuştur.

¹⁷² Karayalçın, **Ehliyet**, s. 196; Ansay, **AŞ**, s. 121-122; Sahir Talat Akev, “Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması”, **Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II**, 11-12 Ocak 1985, Ankara, s. 74.

¹⁷³ Akev, **a.g.m.**, s. 75.

¹⁷⁴ Akev, **a.g.m.**, s. 75.

¹⁷⁵ Ansay, **AŞ**, s. 121; Arslanlı, **AŞ III**, s. 132.

Gerçekten kaynak kanununun 717. maddesinin 2. fıkrası statülerin veya genel kurulun idare meclisine “idarenin bir kısmı ile temsili” idare meclisi azası olan murahhaslara veya pay sahibi olmayan müdürlere bırakabileceğine işaret etmektedir. Çeviri yapılırken temsil yetkisi kelimesinin başa alınması bu yanlışlığa neden olmuşsa da doktrin haklı olarak 321. maddenin hükmü karşısında yorumun kaynak metne göre yapılması gerektiği sonucuna varmaktadır¹⁷⁶.

Yargıtay’ın 11. Hukuk Dairesinin verdiği aşağıdaki iki karar arasındaki çelişki de bu tercüme hatasından kaynaklanmaktadır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 5.4.1982 gün ve 2953 /1480 sayılı kararında; “Mahkemece çeklerin üzerindeki imzaların davacı şirketin (B) ve (C) grubu ortaklardan iki kişiye ait olduğu (A) grubunda imzanın bulunmamasının şirketi sorumluluktan kurtarmayacağı bu durumun iç ilişkide geçerli olduğu ticari hayatın gereği ve iyiniyet kurallarına göre kaşe altındaki iki imzanın yeterli olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Daha sonra bu karar onanmıştır. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 12.4.1982 tarih ve 1531/1651 sayılı kararında ise; “...evveleminde davacı şirketin bağlı bulunduğu ticaret sicili memurluğundan ana statüsü ve sicilden yazı celbedilerek TTK’nın 319. maddesi göz önünde tutularak inceleme yapılması ve bu arada ana statüde şirketi temsil yönünden herhangi bir değişiklik yapılmadığı ve çeklerde imzası bulunan kimselere bu bakımdan bir yetki verilip verilmediği yönleri de araştırılarak elde edilecek sonuca göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı olduğu üzere davanın reddine karar verilmesi...” diyerek çelişkiye düşmüştür¹⁷⁷.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi daha sonra bu çelişkinin farkına varmış ve karar düzeltme taleplerinde bu ikinci kararını düzeltmiş. Ve birinci kararı doğrultusunda içtihatları birliği sağlamıştır. Aynı dairesinin 29.6.1982 gün, 3015/3184 sayılı kararı da aynen şöyledir: “...Bu itibarla şirket temsil yetkisinin (merkez veya şubelere hasrı ile birlikte temsil) sınırlamaları dışındaki diğer sınırlamalar geçersizdir ve geçersiz olan bu sınırlamalar şirket tarafından her nasılsa tescil ve ilan edilmiş olsa bile hüsnüniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün değildir. Oysa yukarıda da

¹⁷⁶ Ansay, AŞ, s. 121; Arslanlı, AŞ III, s. 132,

¹⁷⁷ Akev, a.g.m., s. 78-79.

değindiği gibi birlikte temsil ve yetkilerin şubelere hasrı dışında kalan temsil yetkisine miktar bakımından yapılan sınırlamalar TTK. 321 ve BK. 451'de öngörülmediğinden geçersiz olup, bu şekildeki sınırlandırma tescil ve ilan edilse dahi hüsnüniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.” Görüldüğü üzere Yargıtay da 319. maddenin 321. madde doğrultusunda yorumu gerektiğini kabul etmiştir.

Uygulamada başvuru bir sınırlama türü, temsilcinin yetkilerini ya belirli bir konu ile veya belirli bir tavan ile sınırlamaktır. Örneğin, bir şirkette ithalat ve ihracat müdürlerinin kendi bölümlerinde yetkili olmaları veya 10.000.000 liraya kadar olan işlemlerde tek imza, ondan sonrası için çift imza gibi bir takım sınırlamalara başvurulmaktadır. İşte bu sınırlamalar geçersiz sayılmaktadır. Hatta yedek olarak temsil yetkisi verilmesi de geçersiz olacaktır¹⁷⁸.

TTK. 321. maddede öngörülen sınırlamaların haricinde herhangi bir sınırlamanın sicile tescil edilip edilemeyeceği sorusu akla gelebilir. Genelde kabul edilen görüşe göre bu tür sınırlamaların ticaret siciline tesciline olanak yoktur. Ticaret siciline ancak yasanın izin verdiği veya mecburi kıldığı hususlar tescil edilebilir(TTK. 39). Bu nedenle, talep sicil memuru tarafından reddedilmelidir¹⁷⁹ (TTK. 34, TST. 28).

AKEV ise, uygulamada bu hükmün bu tür tescillere engel olmadığını, bunun iş hayatının gerçek bir ihtiyacından kaynaklandığını görüşündedir.¹⁸⁰

¹⁷⁸ Buna karşılık Kooperatifler Kanunu m. 55 yedek üyeye olanak tanımıştır.

¹⁷⁹ Yargıtay Ticaret Dairesi'nin 22.11.1957 tarih, 1152/2522 sayılı kararı: “Ticaret Kanunu'nun 321. maddesinin 2. fıkrasında tahdit edilen temsil salahiyetinin hüsnüniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hüküm ifade etmeyeceği esas kayıt olarak vazedildikten sonra gelen cümlesinde bu kaidenin istisnası gösterilmiştir ki, bu istisna sadece temsil salahiyetinin merkezin veya bir şubenin işlerine hasrolunabileceğine veya salâhiyetin müştereken kullanılmasına müteallik bulunmaktadır. Bir şubenin memuruna verilen salahiyetin vezne işlerine münhasır bulunabileceği yolundaki bir tahdit kanun hükmüne göre muteber sayılmamıştır. Binaenaleyh muteber olmayan bir tahdidin tesciline bir fayda mevcut olmayıp bilakis sicili mahmul bir hale getirmesi bakımından mahzurludur. Bu itibarla V.E. 'nin vezne işlerine münhasır olarak tahdit edilen salahiyetinin tescil hususundaki talebin reddine karar verilmek gerekirken kararda yazılı düşüncelerle mezkur talebin tesciline karar verilmiş olması kanuna muhalif olup davalı sicil memurluğunun itirazları yerinde görüldüğünden temyiz olunan hükmün mezkur sebeplerden bozulmasına ittifakla karar verildi” (Türk İçtihatlar Külliyyatı, Yıl 1958, Cilt. I-II, s. 323-324; TD. 12.6.1958 E. 958/131, K. 1618). Şirket temsilcilerinin yetkilerini sınırlar nitelikteki yönetim kurulu kararı tescil ve ilan edilemeyeceğinden iyiniyet sahibi üçüncü şahıslara etkili değildir fakat yönetim kuruluyla belirlenen bu sınırın dışına çıkan yöneticilerin sorumluluğu yoluna gidilebilir. Ansay, AŞ, s. 130'dan naklen.

¹⁸⁰ Akev, a.g.m., s. 87.

1) BİRLİKTE TEMSİL

Yasanın üçüncü şahıslara karşı ileri sürülmesine olanak tanıdığı hallerden biri birlikte temsil (Gesamtprokura)dir¹⁸¹.

Birlikte temsil iki veya daha fazla kişinin birlikte hareket etmesini gerektirmektedir. Birlikte temsil konusunda birkaç konunun tartışmalı olduğu söylenebilir. Bunlardan birisi temsilcilerin aynı anda hareket etmelerinin zorunlu olup olmadığıdır. Genellikle böyle bir zorunluluğun mevcut bulunmadığı, temsilcilerin ayrı zamanlarda da rızalarını açıklayabilecekleri kabul edilmektedir¹⁸². Tartışılan ikinci konuda temsilcilerden birinin diğerine tek başına hareket etmek üzere yetki verebilir veremeyeceği hususudur. Bir görüşe göre bu davranış temsil edilenin iradesine uygun düşmeyeceğinden böyle bir hareket tarzı benimsenemez¹⁸³.

Yasanın tanıdığı yönetim ve temsil yetkileri, temsilci seçilen kişilere verildiğinden bu görevin bunlar tarafından şahsen yapılması gerekir. Yönetim kurulu üyesi, ticari mümessil, müdür vesaire bu temsil yetkilerini başkalarına devredemezler. İşin niteliği gereği belirli işlemlerin ifası için devredilen temsil yetkileri bunun dışındadır¹⁸⁴.

Birlikte temsil esası sadece aktif temsil için söz konusudur. Pasif temsilde, örneğin bir irade beyanının kabulü, gibi fiillerde tek temsilcinin katılmış olması birlikte temsil ilkesini zedeleme¹⁸⁵.

¹⁸¹Kanunumuz 321/3'te aksine hüküm bulunmaması halinde çifte temsili kabul etmiş, buna karşın İsviçre BK 717'de bütün yönetim kurulu üyelerinin birlikte temsili kabul etmiştir. Fransız Şirketler Kanunu ortak temsili benimsemediği gibi yönetim kurulu başkanına veya yeni organlara tek imza yetkisinin verildiği ve bunun dışında yapılacak sınırlamaların geçersiz olacağı kabul edilmiştir. Alman Anonim Şirketler Kanunu (§ 78/2) yönetim kurulunun müşterek temsili esasını benimsemiştir. Akev, a.g.m., s. 88.

¹⁸² ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp) s. 293 vd.; Sait Kemal Mimaroglu, **Ticaret Hukuku, Birinci Cilt, İşletme Hukuku**, Ankara 1970, s. 394,.

¹⁸³ Akev, a.g.m., s. 89.

¹⁸⁴ Akev, a.g.m, s. 89.

¹⁸⁵ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 179; Turhan Esener, **Selahiyete Müstenit Temsil**, Ankara, 1961, s. 75; İmregün, **AO**, s. 170; Ansay, **AŞ**, s. 124; Akev, a.g.m., s. 89. Yargıtay 11. HD. 22.1.1974 tarih 132/126 sayılı bir kararı ile kooperatif müdürüne yapılan ödemeyi geçerli saymıştır. Bu karara göre "muamele statüye aykırı olsa dahi şirketi borç altına sokmayıp tediye kabul şeklinde ortaya çıkmış ve şirketin kötüniyeti iddia ve ispat edilememiştir." YKD. 1975 sayı 3, s. 86, 88. bu karar hakkında bkz. Tuğrul Ansay, **Yargıtay Uygulamasında Anonim Şirketler Hukuku**; Ankara, 1981, s. 34.

2)ŞUBENİN TEMSİLİ

312. maddeye göre bir temsilcinin yetkileri, bir şubenin işlerine hasredilebilir ve yer itibariyle temsil yetkisine sınırlama getirilebilir. Temsil yetkisinin şube işleriyle sınırlanması durumunda, temsilci sadece görevlendirildiği şubede temsil yetkisine sahiptir. Şube dışında herhangi bir işlemi gerçekleştirmesi mümkün değildir¹⁸⁶.

3)TTK. 321'DE ÖNGÖRÜLMİYEN SINIRLAMALARIN ÜÇÜNCÜ KİŞİLERE ETKİSİ

Temsil yetkisinin sadece kanunda sayılan hallerde sınırlanabilmesi hükümler üçüncü kişilerin iyiniyetini korumak için konulmuştur. Şu halde iyiniyetin nerede başladığının ve nerede bittiğinin tayini gerekir. İyiniyet sorunu yalnız yasanın benimsemediği sınırlamalar için değil, benimsediği sınırlamaların (birlikte temsil ve şube temsili) tescil edilmemiş olması halinde de söz konusudur¹⁸⁷.

Burada tartışmalı olan husus, tescili mümkün olmayan bir sınırlandırmanın¹⁸⁸ sadece bilme halinde mi, yoksa bilme yanında ayrıca kusurlu bilmeme halinde de üçüncü kişiye karşı ileri sürülüp sürülemeyeceğidir¹⁸⁹.

KIRCA'ya göre, burada bilmek zorunda olmak, bilmeye eşdeğer tutulmalıdır¹⁹⁰. Böylelikle üçüncü kişinin nitelikli, ağır kötüniyetinin¹⁹¹, yani

¹⁸⁶ Ansay, AŞ., s. 119.

¹⁸⁷ Akev, a.g.m., s. 90.

¹⁸⁸ Bu tür sınırlamaları geçerli kılmak isteyen kişilere, ilişkide bulunduğu firmalara özel sirkülerlerle bilgi verilmesi, gazete ilanlarının yapılması gibi, bu müesseselerle yapılan akitlere, müessesenin temsil yetkisi ile ilgili özel talimata uyulacağına dair hüküm ilavesi tavsiye edilmektedir. Bkz. Yaşar Karayalçın, << Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler>>, **Temsil Yetkisi**, Ankara, 1975, s.197; Arslanlı, **KŞ**, s. 333'te taahhütlü mektupla gönderilen sirkülerin dahi yeterli olmadığı görüşündedir.

¹⁸⁹ İsmail Kırca, "Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen Ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi", **BATİDER**, Haziran 1994, Cilt XVII, Sayı 3, Ankara, s. 149.

¹⁹⁰ Kırca, **Temsil Yetkisi**, s. 155.

¹⁹¹ Alman Hukuku'nda bu tür olaylarda üçüncü kişinin sorumlu tutulabilmesi için temsilci ile arasında hileli bir anlaşmanın (Kollusion) mevcut bulunması gerekir. Bu olmadığı takdirde şirket üçüncü kişinin iyiniyetine bakılmaksızın temsilcinin fiilinden sorumlu olur. Arslanlı'ya göre de, üçüncü kişi temsilciyle anlaşarak yetkinin kötüye kullanımını şirket zararına olarak istismar etmişse, şirket yapılan işlemle bağlı olmaz. Arslanlı, **AŞ III**, s. 146.

sınırlandırmayı ağır ihmaliyle bilmemesinin ispatlanması şartıyla, şirket namına yapılan işlemle bağlı olmayacaktır¹⁹².

AKEV ise, ülkemizde doktrinin aksi görüşte olmasına rağmen, TTK. 321'in mümkün gördüğü haller dışındaki sınırlamaların tescil edildiğini üçüncü kişinin iyiniyetinin takdirinde, ülke gerçeklerine ve uygulamaya daha uygun yoruma gidilmesinin daha doğru olduğu üçüncü kişilerin iyiniyeti araştırılırken daha esnek davranılması gerektiğini belirtmiştir¹⁹³.

---

¹⁹² Kırca, **Temsil Yetkisi**, s. 156.

¹⁹³ Akev bu sonuca şu şekilde varmaktadır. “ Şöyle ki uygulamada bir sınırlama tescil ve ilan edildiği takdirde bu sınırlama ile ilgili karar metni Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayınlanmaktadır. Ve bu gazeteye göre sirküler düzenleyen noter, aynı sınırlamaları sirküler metine alacaktır. Ticaret sicil belgesinde de bunları yazacaktır. Üçüncü kişi imza yetkilerinin kime ait olduğunu, mevcudiyetlerini, mahal ve adet itibarıyla sınırlamalarını araştırma mecburiyetindedir. Bu araştırmayı yapabilmesinin ise üç yolu vardır. Şirkete ait ticaret sicil dosyasının incelenmesi, Ticaret Sicil Gazetesinin okunması, imzadan evvel sirkülerin istenmesi. Ticaret Sicil Gazetesi'nin tertip ve yayın koşullarına göre ilanların buradan takibi imkansızdır. Sicil dosyasının incelenmesi kabil ise de, bunun sadece işletme merkezinde bulunması ve her sicil dairesinin aynı anlayışı göstermemesi yüzünden mümkün olmakla beraber müşküldür. Ama imzadan önce karşı taraftan sirküler her zaman istenebilir ve istenmelidir. Yukarıda yazılı imkanlardan herhangi birisini ve özellikle sirküleri okuyan kimse yetkili imzaları öğrenmekle birlikte sınırlama ile ilgili kararları da öğrenecektir. Önüne yarım sayfalık bir yazı verilen kişinin bu metnin bir kısmını okuması bir kısmını okumaması hayat tecrübelerine göre doğal değildir. Yani bir kişinin, ben sirküleri okudum, ama yasal olmadığı için sadece isimlere baktım, içeriğini okumadım, imza adedine baktım, yanındaki kelimeyi okumadım demesi iyiniyet kaideleri ile bağdaşmaz.” Akev, **a.g.m.**, s. 92.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNETİM YETKİSİNİN VE TEMSİL HAKKININ KULLANILMASI

I) GENEL OLARAK

TTK. 317’de anonim şirketleri idare ve temsil etmek üzere görevlendirilen yönetim kurulunun fonksiyonunu limited şirketlerde müdür ve müdürler almıştır.

TTK. 540 ve 541’den anlaşıldığına göre müdür veya müdürler üç yoldan biri ile tayin edilir:

1- Ortaklardan veya üçüncü şahıslardan olabilen ve bir veya daha fazla gerçek kişilerden oluşabilen müdürler anasözleşme¹⁹⁴ ile tayin edilebilir. Ancak bu yol zorunlu değildir. Anasözleşme, müdür veya müdürleri bir süre ile sınırlı olarak görevlendirebileceği gibi bir süre belirtmeksizin de görevlendirebilir¹⁹⁵. Anonim şirketlerde ise, yönetim kurulu üyelerinin görev süresine ilişkin TTK. 314’e göre üyeler en çok üç yıl için seçilirler. Anasözleşmeyle de olsa yöneticilerin görev süresi üç yıldan fazla saptanamaz. Görev sürelerine ilişkin bu düzenleme emredicidir¹⁹⁶.

2- Şirketin anasözleşmesi ile tayin edilmemiş ise, müdür veya müdürler, TTK. 539’a göre genel kurul tarafından da seçilebilir.

3- Anasözleşme veya genel kurul kararı ile tayin edilmemişse, TTK. 540/I gereğince “ortaklar hep birlikte müdür sıfatı ile şirket işlerinin idareye ve şirketi temsile mezun ve mecburdurlar.” Bu hüküm hatalı ve birçok halde de uygulanması imkansızdır¹⁹⁷.

Müdür tek kişiden ibaret olduğu takdirde, tüm temsil işlemlerinin bunun yetkisinde bulunması ve TTK. 544’e uygun olarak kullanılması doğaldır.

¹⁹⁴ HGK.’nın 9.4.1997 gün, E. 97/11-67, K. 97/320 sayılı k: “... TTK’nun 540. maddesi gereğince limited şirketler müdürleri vasıtasıyla temsil edildiklerinden ve davalı itirazında davacı limited şirketi temsile yetkili olanlardan şirket anasözleşmesinden ve ticaret sicilinden tesbiti ile yeminin bu kişilere verilmesini bildirdiği halde, bu yönde gerekli araştırma yapılmadan davacı vekilinin ibraz ettiği genel vekaletnamede tayin edilen vekillere yemin verilmesi isabetsizdir...” Karar için bkz. Yasa, C. 17, S. 197 (Mayıs 1998) , s. 509-511.

¹⁹⁵ Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 658.

¹⁹⁶ Bahtiyar, Anasözleşme, s. 181.

¹⁹⁷ Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 665.

Limited şirket¹⁹⁸ ticaret siciline tescil ile (TTK. 512/I) anlamında tüzel kişilik kazanır. Tüzel kişiler iradelerini organları aracılığıyla açıklarlar (MK. m. 50).

İçerik bakımından organların fonksiyonları birbirinden farklıdır. Bunlar çeşitli kriterlere göre örneğin şirket iradesinin oluşması, yönetim ve temsil yahut sorumluluk bakımından ayırma tabi tutulabilir. Önemli olan organın bu fonksiyonunu tüzel kişiliğin tümü adına yapmasıdır¹⁹⁹.

II) KURUCULARIN ŞİRKET ADINA HAREKET ETMESİ

TTK. m. 512'ye göre "Şirket ticaret siciline tescil ile hükmi şahsiyet kazanır. Tescilden önce şirket namına²⁰⁰ muamelelerde bulunulmuş ise muameleyi yapanlar şahsen ve müteselsilen mesul olurlar. Bu gibi taahhütlerin, ileride kurulacak şirket namına yapıldığı açıkça bildirilmiş ise şirketin ticaret siciline tescilinden sonra üç aylık bir müddet içinde bu taahhütler şirket tarafından kabul olunmuş ise muameleyi yapanlar mesuliyetten kurtulur ve yalnız şirket mesul olur."

¹⁹⁸ Akyazan'a göre, anonim ve kooperatif şirket ortaklarının sorumlulukları da sermayeleri ile sınırlıdır. Bunun için, anonim ve kooperatif şirketlere sermaye, kolektif, limited ve kısmen komandit şirketler de şahıs şirketleridir. Bkz. Akyazan, **137. madde**, s. 831. Limited ortaklık karma bir ortaklık tipidir. Hem sermaye ortaklığının hem de kolektif ortaklığın izlerini taşır. POROY, limited ortaklığın sermaye ortaklığı sayılabileceğini ifade etmektedir. Bkz. POROY (Tekinalp/Çamoğlu), s. 22, N. 35a. Tekil göre de limited şirketler bir sermaye şirkettir. Tekil, **Genel Bilgiler**, s. 62. Arslanlı/Domaniç, limited ortaklığı karma bir ortaklık olduğunu belirtmektedir. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 42. ÇAĞA'ya göre limited şirket şahıs şirketleriyle sermaye şirketlerinin tam ortasında bulunan bir karma ortaklık tipidir. Barbaros Çağa, Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri, **BATİDER**, Haziran 1974, Cilt VII, Sayı 3, s. 587. Çevik de limited şirketlerin karma bir ortaklık olduğunu düşünmektedir. Çevik, **LŞ.**, s. 67. Aynı görüşte Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, Konya 1995, s. 541. Doktrinde hakim görüş limited ortaklığın karma bir ortaklık olduğudur.

¹⁹⁹ Kanun Borçlar Hukuku tüzel kişilerinin organizasyonunu düzenlerken, iradenin oluşmasına ve tüzel kişinin faaliyetine katılmadığı halde, denetlemeye de organ sıfatı tanımıştır. Bu karşılık sorumluluk özel ve ayrı düşüncelerle düzenlenmiş, bir yandan tüzel kişinin organı sayılmayan şahıslara sorumluluk yüklenirken (TTK. 305-309) diğer yandan en yüksek organ sıfatıyla genel kurula yüklenmemiştir. Arslanlı'ya göre, İsviçre Borçlar Kanunundaki düzenlemeye benzer bir düzenleme TTK'da olmamasına rağmen, bizde de genel kurul, limited şirketin en yüksek karar organıdır. Arslanlı anonim şirkette da genel kurulun üst organ olduğunu düşünmektedir. Arslanlı, **AŞ III**, s. 716. Türk hukukunda genel kurulun üst organ olduğuna dair bir hüküm bulunmamaktadır. Genel kurulun temel konularda karar alan organ olmasına rağmen üst organ olduğunun kabulüne imkan yoktur. POROY (Tekinalp/Çamoğlu), **a.g.e.**, s. 280; Tekil, **Yetki Sorunları**, s. 601 vd.; Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı**, s. 169-170. Yanlı, **a.g.e.**, s. 274.

²⁰⁰ Namına deyimini hesabına olarak anlamak gerekir. İmregün, **AO**, s. 96.

Bu hüküm şirketin tüzel kişilik kazanmasından önce kurucuların²⁰¹ ilerideki (müstakbel) şirketi borç altına sokmak istemeleri, mevcut olmayan bir kişinin hukuki işlem yapmasının mümkün olmaması, fakat bu konuda bir ihtiyacında bulunması²⁰² sebebiyle özel olarak düzenlenmiştir²⁰³.

DOMANIÇ'e göre anonim şirketle kurucular arasında cenin ile kayıym arasındaki ilişkiye benzeyen ve kendine özgü bir temsil ilişkisi bulunmaktadır. Bu ilişki BK. 32 vd. düzenlenen temsilden farklı olarak temsil edilenin iradesinden doğmaz. Burada BK. 410 vd. düzenlenen vekalet olmadan başkası hesabına tasarruf yani yetkisiz temsil ilişkisi söz konusudur²⁰⁴. Limited şirket ile kurucular arasındaki ilişkinin de anonim şirketler hükümlerine kıyasla yetkisiz temsil olduğu söylenebilir.

KIRCA'ya göre, TTK. 301/II'ye göre yapılan işlemlere BK. m. 32 vd.'da düzenlenen doğrudan temsil hükümlerinin uygulanması mümkün değildir. Çünkü kurucuların şirket adına yaptıkları işlemler temsil kurumunun özelliklerini taşımamaktadır. Örneğin, doğrudan temsilde temsilci, işlemin tarafı olmadığından yaptığı işlemde dolayı sorumluluk altına girmez. Temsilcinin yaptığı hukuki işlemin alacak ve borçları başka bir işleme gerek kalmaksızın temsil olunana intikal eder (BK. m. 32/I). Oysa şirket adına yapılan işlemlerin bu şirketin hukuk alanında

²⁰¹ Mevzuatımıza göre, limited şirketlerde tedrici kuruluş bulunmadığı için, TTK. 503, 508, ve 556 esas alındığında iki nevi kurucudan bahsedilir. İlki, "anasözleşmeyi düzenleyen veya imzalayan ve sermaye olarak anasözleşmede belirli parayı veyahut paradan başka bir şeyi koymayı taahhüt eden"lerdir. İkincisi ise, ilk gruba dahil kuruculardan herhangi birinin, inançlı bir temsille hesabına hareket ettiği şahıslardır (TTK. 278/III, 556).

²⁰² 19. HD.'nin 7.3.1997 gün, E. 96/7163, K. 97/2289 sayılı k: "... Kira sözleşmesindeki (kiracı adı) bölümünde Faruk, Mustafa (F...AŞ.) ibaresinin yazıldığı ve sözleşmenin imzalandığı tarihte F...AŞ.'nin kuruluş aşamasında olduğu; 21.2.1994 tarihinde kurulan F...AŞ. yönetim kurulunun 8.3.1994 tarihinde aldığı karar ile TTK.'nun 301/III. maddesi gereğince kira sözleşmesini kabul ettiği, davacının ilk altı aylık kira bedeli faturasını da F...AŞ. adına düzenlemek suretiyle kira sözleşmesinin F...AŞ ile yapıldığını benimsemiş olduğu anlaşılmaktadır...davanın dayanağını oluşturan kira sözleşmesinde kiracının davalılar olmayıp, kira sözleşmesinin yapıldığı tarihten sonra kuruluş işlemleri tamamlanan F...AŞ. olduğuna karar verilmesi gerekir..." Karar için bkz. YKD. C. 24, S. 5, s. 722. "Kira sözleşmesinin akdi tarihinde limited şirket henüz tescil edilmemiş ve tüzel kişilik kazanmamışken, kira akdi limited şirket adına yapılmış ise, kiralanan yerde tescilden sonra limited şirketin kiracı sıfatıyla bulunması halinde, kira akdi şirket adına yapılmış sayılır. Bu itibarla, kira akdinden doğan vecibeler henüz kurulmamış şirket adına hareket eden şahsa değil adına kira mukavelesi yapılmış olan limited şirkete aittir." TD.'nin 23.9.1965 tarihli kararı. Karar için bkz. Ankara Barosu Dergisi, 1966, S. 2, s. 387. Çevik, LŞ, s. 196.

²⁰³ İsmail Kırca, "Tüzel Kişiliğin Kazanılmasından Önce Anonim Şirket Adına Yapılan İşlemler (TTK. 301/II)", **BATİDER**, Aralık 1998, Cilt XIX, Sayı 4, s. 85.

²⁰⁴ Hayri Domaniç'in **Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet**, İstanbul 1964. s. 20, 21.

hüküm ve sonuçlarını doğurması, bu işlemin tescil tarihinden itibaren üç ay içinde şirket tarafından kabul etmesine bağlıdır. Ayrıca ileride kurulacak şirket adına işlem yapanlar, doğrudan temsilden farklı olarak, şirketin kurulamaması ya da kurulmasına rağmen işlemi devralmaması hallerinde bu işlemde bizzat sorumludur²⁰⁵.”

Aynı şekilde, TTK. 301/II’de ileride kurulacak şirket adına yapılan işlemlere yetkisiz temsile ilişkin BK. 39’un uygulanması da mümkün değildir²⁰⁶. KIRCA’ya göre, BK. 39 uyarınca, bir kimsenin yetkisiz olarak yaptığı sözleşmeye temsil olunan icazet vermezse, temsilci olarak hareket etmiş kişiden sözleşmenin hükümsüzlüğünden doğan zararın tazmini istenebilir. Ancak yetkisiz temsilci diğer tarafın yetkinin bulunmadığını bildiğini ya da bilmesi gerektiğini ispat ederse bu sorumluluktan kurtulur. Oysa tescilden önce şirket adına işlem yapanların şahsen ve müteselsilen sorumlu tutulabilmeleri için karşı akit üçüncü kişinin yetkinin yokluğunu, yani şirketin henüz kurulmadığını bilip bilmediği önem taşımaz. Ayrıca yetkisiz temsilci ilke olarak karşı tarafın uğradığı menfi zararı tazmin ile yükümlü iken BK. 39/I, TTK. 301/II’de şirket adına işlem yapanların sorumluluğu borcun ifasına yöneliktir. Sorumlu kimse, üçüncü kişiyi şirket tüzel kişilik kazanıp da işlemi kabul etmiş olsaydı hangi durumda olacak idiyse o duruma getirmekle yükümlüdür. Dolayısıyla işlem yapanlar, bir sözleşmenin ifası ve ifanın imkansızlığı halinde karşı taraftan müspet zararın tazmini ile yükümlüdürler²⁰⁷.

Yetkisiz temsil, doğrudan doğruya temsilin varlığı hususunda en azından bir hukuki görünüş yaratılması durumunda söz konusu olabilir. Oysa TTK. 301’de olduğu gibi, sözleşmenin karşı tarafı olan üçüncü kişi, temsil olunan kişinin bulunmadığını yani bir şirketin olmadığını bilmektedir. Bu nedenle temsil yetkisinin varlığı hususunda bir hukuki görünüş yaratılmış değildir. Çünkü, işlemde bulunanlar şirket adına hareket ettiklerini açıklamakta, fakat sözleşmenin doğması şirketin

²⁰⁵ Kırca, *İşlemler*, s. 105; Ansay, *AŞ*, s. 76-80; İmregün, *AO*, s. 96-97; Anonim şirketlerin kuruluşundan doğan mesuliyet hakkında geniş bilgi için bkz. Hayri Domaniç *Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet*, İstanbul 1964.

²⁰⁶ Yargıtay TD., 24.3.1970 tarih ve E. 1571, K. 1211 sayılı kararında, kurulacak anonim şirket adına yapılan işlem yapan kişinin yetkisiz temsilci sıfatıyla hareket ettiğini belirtmiştir. Eriş, *Şirketler 2*, s. 1737.

²⁰⁷ Kırca, *İşlemler*, s. 1105-106.

kabulü şartına bağlanmaktadır. Şirketin yapılan işlemleri kabul etmemesi durumunda ise, sözleşme temsilci gibi hareket eden kişileri bağlamakta ve BK. 32. vd.'da düzenlenen temsilden farklı olarak sona ermemektedir. TTK. 301/II gereğince şirket adına hareket edenlerin sözleşmenin tarafı haline sokulması, temsil yetkisi olmayan veya temsil yetkisini aşan bir kişinin kambyo senedinden sorumlu tutulması gibi istisnai bir durumdur²⁰⁸.

III) KANUNEN BÜTÜN ORTAKLARIN MÜDÜR OLMASI

Müdürlerin birden çok olması durumunda bu müdürlerin, tek başlarına mı, yoksa müşterek irade ve imza yoluyla mı hareket edecekleri anasözleşmede belirtilen usule veya genel kurulda bu konuya ilişkin bir karar verilmiş ise buna göre tayin edilir.

Birden çok müdür tayin edilmesi durumunda, TTK m. 510 ve m. 511'e göre "şirketin ne suretle temsil edileceği"nin belirlenmesi gerekir. Bu hükümlere rağmen şirketin nasıl temsil edileceği belirlenmemişse, TTK m. 542'nin yaptığı atıf nedeniyle anonim şirketlerin temsil usulünü düzenleyen TTK m. 321 kuralı uygulanır.

TTK m. 321/III'e göre, yasal temsil usulü, birden çok müdürlerden en az herhangi ikisinin ortak irade beyanında bulunması veya TTK m. 544'e uygun olarak şirket sermayesini de belirten unvan altına ortak(laşa) imza atmalarıdır.

ARSLANLI/DOMANIÇ'e göre²⁰⁹ kanunen en az iki müdürün ortak imza veya irade beyanı ile temsil zorunluluğu ve imkanı, TTK m. 540/I'in "*Aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirket işerini idareye ve şirketi temsile mezun ve mecburdurlar.*" şeklindeki hükmün lafzına rağmen, sözleşme ve kararlar müdür tayin edilmemiş olması hallerinde de geçerli kabul edilmelidir. Bu husus, TTK m. 540/I'e ters düşen, ancak daha özel hüküm niteliği taşıyan ve üçüncü kişilerin de yararına bulunan TTK m. 542/II'nin bir gereğidir.

²⁰⁸Kırca, *İşlemler*, s. 107-108.

²⁰⁹ Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s. 665.

TTK m. 540/I hükmü²¹⁰ yazarlara göre hatalı hatta birçok halde de uygulanması imkansız bir hükümdür²¹¹.

Örneğin, 10 veya 15 kişiden oluşan bir limited şirkette müdür tayin edilmemişse, yönetim ve temsil işlemleri ancak, tüm ortakların oybirliği ile yapabilecektir. Başka bir ifade ile bu 10 veya 15 ortaktan, % 60 sermayeye sahip iki veya üç ortak genel kurul toplantısında müdür tayin edilebilecek, fakat şirketi temsilen bir milyon bedelli bir bonoyu imza edemeyecek, işçi ve memurlara ücret ödeyemeyecek, bankadan yüz bin lira çekemeyecek, banka hesabı açmayacak, taşıma yapması için şirket şoförüne talimat veremeyecek, bu işlerin yapılması için tüm 10 veya 15 ortağın birlikte hareket etmesi gerekecektir²¹².

ARSLANLI/DOMANIÇ'e göre²¹³, 540/I hükmü ortak mülkle adi şirketler dahil, şirketlerin temsil usulünü düzenleyen kurallarla ters ve çelişkili olduğu gibi, limited şirketleri işlemez hale getirecek niteliktedir. Şöyle ki:

Tüzel kişiliği bulunmayan adi şirketlerin tüm borçlarından BK 534'teki şartlarla doğrudan ve müteselsilen sorumlu adi şirket ortaklarından her biri, yönetim ve temsil işleri sözleşme veya ortaklar kararıyla belli kimselere verilmiş olmadıkça, BK m. 525 ve 533 gereğince tüm olağan yönetim işleriyle, tüm temsil işlerini

²¹⁰ TTK. 556'da "yönetime memur edilen kimseler" denildiği için sorumluluk çevresi anonim ortaklıklara oranla daha geniştir. Başka bir deyişle, limited ortaklıkta sorumlu olanlar sadece müdürler (TTK. 540) ile denetim görevine sahip kişiler (TTK. 548) değildir. Müdür sıfatını taşımasına bile korparatif görevleri kendi başına yerine getiren ve limited ortaklığın iradesinin oluşup ifade edilmesine katılan kişilerin tümü "yönetime ve denetime katılan kimseler" kavramına girer. TTK. 540/I uyarınca, aksi kararlaştırılmış olmadıkça, ortaklar hep birlikte ortaklık işlerini hep yönetmeğe ve ortaklığı temsile mezun ve mecburdurlar. Kollektif ortaklıktaki ilkenin aksine, limited ortaklıkta birlikte yönetimin kabul edilmiş olması, ortakların tümünün yönetim organı niteliğini taşıdığı haller ile ortakların tümünün ortaklar kurulunu oluşturdukları halin karışması sonucunu – bazı şartlar altında doğururlar. Ortakların birlikte yönetim ilkesi gereğince yönetici oldukları hallerde, TTK. 556 atfı ile TTK. 336 vd. 340/309'a göre sorumludurlar. Ortaklar kurulu olarak karar verdikleri hallerde bu hükümlerin uygulanması söz konusu olamaz. Sorumluluk hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağını tespit için, kararın hangi organ tarafından alındığının belirlenmesi gereklidir. Reha Poroy / Ünal Tekinalp/Gülören Tekinalp, Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu, Anonim, Limited, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar İle Kooperatiflerde, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, Cilt: XLV-XLVII, Sayılar: 1-4, İstanbul 1982, s. 360.

²¹¹ Arslanlı /Domaniç, a.g.e., s. 658-661.

²¹² Arslanlı/Domaniç, a.g.e. , s. 659; Benzer bir örnek için bkz. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e., s. 844, N. 1719.a.

²¹³ Arslanlı/Domaniç, a.g.e. , s. 659.

yapmaya yetkili olduğu halde, Şirket borçlarından ancak sermayesi ile sınırlı limited Şirket ortaklarının yönetim ve temsil işlerini hep birlikte yapması zorunluluğunu getiren 540/I, adi Şirketlere oranla bir çelişki ve terslik oluşturur.

Yönetim ve temsil ve temsil işleri sözleşme veya ortaklar kararı ile belli kişilere verilmiş olmadıkça, kollektif Şirketlerin yönetim ve temsilini ortaklardan her birine bırakan TTK m. 165 ve 175 hükümleri de, hükmün hatalı olduğunu gösterir.

Komandit Şirketlerin idare ve temsil usulü konusunda, kollektif Şirketlerin yönetim ve temsil usulünü düzenleyen TTK m. 160 ve 175'e yollama yapan TTK m. 257/I yönünden de durum aynıdır.

Anonim Şirket adına düzenlenecek belgenin geçerli olması için, aksine esas sözleşmede hüküm olmadıkça temsile yetkili olanlardan ikisinin imzası yeterlidir, Şeklindeki TTK m. 321/III hükmü de TTK m. 540/I'in hatalı olduğunu gösterir.

“PaydaŐlardan her biri, ortak çıkarlar için, diğer paydaŐları temsil edebilir ve diğer paydaŐların hakları ile bađdaŐtıđı ölçüde paylı maldan yararlanabilir ve onu kullanabilir.” Şeklindeki MK m. 693 kuralı da, TTK m. 540/I hükmünün Türk hukuk sistemine aykırı olduğunu kanıtlar.

Limited Őirketlerin kuruluŐu ile ilgili TTK m. 510 ve 511, tescil ve ilan edilecek hususları sayarken müdürlerin kimlikleri ile Őirketin ne suretle temsil edileceğinin açıklanmasını da Őart koŐtuđundan en azından kuruluŐ devresinde müdürlerin açıklanmış olması ve tüm ortakların hep birlikte temsile mezun ve mecbur olmaları söz konusu olamaz. Bu nedenle TTK m. 540/I hatalı ve çeliŐkilere yol ačan bir kuraldır.

Anasözleşme veya ortaklar kurulu kararı ile bir veya birden çok müdür tayin edilmemiş olan hallerde, limited Şirketleri tüm ortakların hep birlikte temsil ve idare edeceğini açıklayan TTK m. 540/I hükmü, TTK m. 542/I hükmüne de aykırı ve çelişkilidir. Zira madem ki, TTK m. 321'e yollama yapılmıştır²¹⁴, o halde yönetim

²¹⁴ ARSLANLI/DOMANIÇ, anonim Şirketlerin temsil usulünü düzenleyen ve TTK m. 321'e yollama yapan TTK m. 542/I nedeniyle, TTK m. 321/IV'ün limited Şirketlerin temsil usulünde uygulanması gerektiğini, dolayısı ile müdür tayin edilmemiş olan hallerde TTK m. 321/III'e yapılan yollama gereğince, limited ortaklardan herhangi ikisinin limited Şirketi, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı, TTK m. 137 gereğince Şirketin ehliyet alanını sınırlayan uğraşı konusu dışında da temsil edebilmesini olanaklı görmektedir. Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s.661. Oysa, TTK. 137, TTK. 321, TTK. 542 hükümleri nedeniyle Şirketi temsil eden yöneticiler ancak işletme konusu içerisinde her türlü hak ve

kurulu üyelerinden herhangi ikisinin ortak(laşa) anonim şirketi temsil edebileceğini açıklayan TTK m. 321/III kuralının da uygulanması tümü müdür sayılan şirket ortaklarından herhangi ikisinin ortak irade beyanı ve imzası ile, limited şirketin temsil edilebileceğinin kabul edilmesi de zorunludur. Bu nedenlerle TTK m. 540/I birçok açıdan hatalı bir hükümdür²¹⁵.

Limited şirketin kanuni temsilcileri, yönetim ve temsil işlerinde zorunlu organı olan müdürlerdir. Müdürler iş sahibini kanunen temsil ve iş sahibi adına bütün hakları kullanabilir ve borçları iltizam edebilirler. Anonim şirketlerde yönetim kurulu yönetim hakkını genel kurul kararından alır ve yönetim haklarını çoğunluk (ekseriyet) kararıyla kullanabilir. Limited şirkette bütün ortaklar yönetim hakkına sahipse, bazı hallerde alınacak kararın konusu, toplantının niteliği üzerinde etkili olabilir. Örneğin 539. madde hükmü gereğince genel kurul yetkisine giren hususlarda 513, 536, 537, 538. maddelerin emrettiği usul ve yetersayıya (nisaba) göre karar verir. Kural olarak genel kurul 538. maddenin tayin ettiği usulde toplantıya çağrılır. Buna karşılık yönetim haklarına giren işlemlerde veya genel kurul kararları icra edilirken, ortaklar müdür sıfatıyla hareket ederler. Bu itibarla kararın hangi organ tarafından alındığı usul ve yetersayı (nisap) bakımından önem kazanabilir. Zira yönetim hakları alanında ortaklar şahsen oy hakkına sahiptirler ve kararlar oybirliği ile alınır. Halbuki genel kurul sermaye esasına göre karar verir, ve kararların iptali mümkündür. Batıl kararlar hariç müdürlerin yönetim hakları sınırları içerisinde aldığı kararlar 381. madde gereğince iptal ettirilemez.

Anonim ortaklıkta yönetim ve temsil görevi şahıs şirketlerinde olduğu gibi ortaksal bir borç niteliğinde değildir. Bu sıfat ortaklıkla yönetim kurulu üyesi arasında yapılan bir akitle kazanılır ve yönetim ve temsil borcu da bu akdin gerekleri olarak yüklenilir. Anonim şirket ortakları yönetim kurulu üyeliği görevini kabul etmek zorunda değildirler. Bir ortağın genel kurul kararı ile yönetim kurulu üyeliğine seçilmesi ona karşı bir icap niteliğini taşır. Akit bu icabın açık veya zımnen kabulü sonucunda meydana gelir²¹⁶. Limited şirketlerde ise yönetim ve temsil görevi şahıs

---

borçları edinebilirler. İşletme konusu dışında yapılan işlemler doktrinde çoğunlukla kabul edildiği üzere yoklukla veya butlanla geçersizdir. Ancak işletme konusu içerisinde yapılacak sınırlamalar üçüncü kişilere karşı geçersizdir. Başka bir deyişle bu işlemler üçüncü kişilere karşı geçerlidir.

²¹⁵ Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 661. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e., s. 844, N.1719.a.

²¹⁶ Çamoğlu, Sorumluluk, s. 102.

şirketlerinde olduğu gibi ortak olmanın getirdiği bir hak ve yükümlülük niteliğindedir. Kuruludan sonra şirkete giren ortaklar için bu durum farklılık arz eder. Onlar için yönetim ve temsil bir hak ve yükümlülük niteliğinde değildir (TTK. 540/II).

IV) BÜTÜN ORTAKLARIN VEYA BİRKAÇ ORTAĞIN MÜDÜR OLARAK SEÇİLMESİ²¹⁷

Limited şirkette müdürü veya müdürleri seçim yetkisi münhasıran ortaklar genel kurulundadır. Ortaklar genel kurulunun seçim hakkının sınırlanması mümkün değildir. Fakat anasözleşme ile müdürlerde sahip olması gereken nitelikler tespit edilerek ortaklar genel kurulunun bu niteliklere sahip olmayan kimseleri seçmesi engellenebilir. Yine de ortaklar genel kurulunun belirli kişileri veya belirli pay sahipleri tarafından teklif edilen kimseleri seçme zorunluluğu yüklenemez. Buna karşılık pay sahiplerinin kendi aralarında belirli üyelerin seçimi hususunda anlaşmalarına²¹⁸ kanuni bir engel yoktur, yeter ki, bu anlaşmalar sonucunda yapılan seçim objektif iyiniyet kurallarına aykırı olmasın. Genellikle bu tür anlaşmalar şirketin yönetim kurulu üyeliği seçimi ve dolayısıyla yönetimi ele geçirmek için yapılır²¹⁹.

²¹⁷ Limited ortaklığın anasözleşme ile idare hakkının ve temsil yetkisinin ortaklardan birine veya bir kaçına bırakılması halinde bu ortağın kabulüne gerek olup olmadığı sorun oluşturur. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, kabulün bulunması şart olduğunu, tayinin anasözleşme ile yapıldığı hallerde – ortağın rızası var olduğundan- onun ayrıca kabulünü almak gerekmediğini düşünmektedir. POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e., s. 845, N. 1719b. Ayrıca anasözleşme ile veya alınan bir kararla aksi kararlaştırılmamışsa, ortaklar hep birlikte yönetime ve temsile yetkili ve mecbur olduklarından burada da kabule gerek yoktur.

²¹⁸ MOROĞLU'na göre, gerek aile şirketlerinde gerek halka açık anonim şirketlerde, miras, finansman amacıyla dışa açılma, şirket yönetimini ellerinde tutabilme, etkili olabilme, ileride ortaya çıkabilecek çekişmeleri önleme vb. nedenlerle çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. bu düzenlemelerle gerçekleştirmek istenen amaca ulaşabilmenin başlıca yolu oy sözleşmeleridir. Erdoğan Moroğlu, **Özellikle Anonim Ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri**, Ankara 1996, s. 8.

²¹⁹ Arslanlı, AŞ III, s. 103-104. Oy hakkının ortaklık karar organlarında belli bir yönde kullanılması , kullanılmaması veya kullanımında çekimser kalınması taahhüdünü içeren sözleşmelere oy sözleşmeleri denir. Oy sözleşmelerinin başlıca işlevlerinden biri, lehine oy sözleşmesi yapılan kimseye başkalarının sermaye paylarından ve oylarından yararlanarak ortaklıkların bünye ve yönetimleri üzerinde etkinlik veya egemenlik kazanabilme, mevcut etkinliği ve egemenliği koruma, artırabilme ve hukuken güvence altına alabilme olanağını sağlamasıdır. Moroğlu, **Oy Sözleşmeleri**, s. 4-9.

Kuruluş sırasında müdür(ler) anasözleşme ile de tayin edilebilir (TTK. 510, 511)²²⁰. Veya anasözleşmede herhangi bir hüküm yoksa daha sonradan ortaklar genel kurulunun alacağı bir kararla da müdür(ler) seçilebilir. Ayırtım gücü bulunmayan veya kanunen seçilmesi yasak olan kimseler müdür olarak seçilmişse seçim geçersizdir. Ortaklar genel kurul kararı iptal edilmese dahi, geçersizlik ortadan kalkmaz. Kararın geçersiz olmasına rağmen, iyiniyetli üçüncü kişilerin şirketle yaptıkları işlemler geçerli olur. Başka bir deyişle üçüncü kişilerin çıkarına üstünlük tanındığı için yapılan işlem şirketi bağlar²²¹.

Limited şirketlerde müdür olabilmek için gerçek kişi olmak yeterlidir. Limited şirketler sermaye olarak çok büyük miktarlara ulaşmasalar ve iktisadi hayatta anonim şirketler kadar önemli olmasalar dahi, sayı olarak diğer şirketlere oranla çok daha fazla olan limited şirketlerin yöneticilerinde belirli niteliklerin aranması yerinde olur²²².

A) LİMİTED ŞİRKETLERDE TÜZEL KİŞİLERİN TEMSİLİ

Tüzel kişiler, limited şirketlerde ortak olabilecekleri gibi müdür olarak da seçilebilirler. Müdürler yönetim ve temsil yetkisini şahsen kullanmak zorundadır. Bu nedenle müdürlük görevini tüzel kişinin bizzat yerine getirmesi mümkün değildir. Tüzel kişiler bu görevi kendi organlarında görev yapan gerçek kişiler aracılığıyla yerine getirebilecektir. Ortaklar genel kurulunun müdür olarak ancak tüzel kişinin belirlediği, tüzel kişiye bağlı olan bir gerçek kişiyi seçebilmesi durumunda, şirket belirsizlikle karşı karşıya kalacaktır. Çünkü tüzel kişi, şirketin yöneticisi ve temsilcisi olan bu gerçek kişiyi şirketin isteğine bağlı olmadan değiştirebilecek ve böylece şirket işlerindeki süreklilik sağlanamayacak belki de şirket gerekli kararları

²²⁰Ani kuruluş usulü ile kurulan anonim şirketlerde, ortaklar 289. maddenin 4 ve 5 numaralı bentleri hükümlerini yerine getirmekle yükümlü olduklarından (TTK. 303) ilk yönetim kurulu üyelerinin anasözleşme tayini şarttır. Tedrici kuruluş da yönetim kurulu üyeleri sözleşme ile tayin edilebilir, yönetim kurulu üyeleri sözleşme ile tayin edilmemişse, taahhüt sahipleri arasından kuruluş genel kurulu tarafından seçilir (TTK. 292). TTK. limited şirketler için tedrici kuruluşu düzenlememiştir.

²²² Anonim ortaklıklarda yönetim kuruluna üye olarak seçilebilmek için gerçek kişi olması ve limited şirketlerden farklı olarak pay sahibi olması gerekir. Fakat “de lege ferenda” yönetim kuruluna üye seçilecek kimselerde üniversite mezunu olma, tecrübe gibi şartların aranmasında fayda vardır. Anonim şirketlerin ülkenin iktisadi hayatındaki önemleri nedeniyle anonim şirketleri idare eden şahıslarda belirli özelliklerin aranması kamu yararı bakımından da zorunlu görülebilir. Arslanlı, AŞ III, s. 102.

alamayacaktır²²³. Ayrıca ortaklık genel kurulu için müdür olarak seçilecek kişinin, kişisel özellikleri önem taşır. Ortaklar genel kurulunun, tüzel kişinin belirlediği değil, kendisinin güvenebileceği, uyumlu bir şekilde çalışacağı insanları seçebilmesi gerekir.

TTK. 540/4'e göre de, limited şirketin temsilcisi olan tüzel kişi adına ancak bir gerçek kişi limited şirketin temsilcisi olarak tescil ve ilan edilebilir.

B) LİMİTED ŞİRKETLE MÜDÜR(LER) ARASINDAKİ İLİŞKİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Ortaklar genel kurulunun kural olarak şirketi temsil ehliyeti yoktur. Yalnız organ seçiminde ortaklar genel kurulu limited şirketi temsil eder. Seçim kararı icap niteliğini taşır ve pay sahibinin genel kurul içinde veya daha sonra bu icabı açıkça veya zımnen kabul etmesi ile aralarındaki sözleşme kurulmuş olur. Şirketle müdür(ler) arasında seçim kararı ve bu kararın kabulü ile meydana gelen akdin hukuki niteliği tartışmalıdır²²⁴. Hukukumuzda müdürlerle limited şirket arasındaki ilişkinin ne olduğu hakkında bir hüküm bulunmamaktadır. Özel hüküm bulunmadığından, 138. madde yollamasıyla BK.'nın 530. maddesine göre müdür(ler)le şirket arasındaki ilişkiler vekalet hükümlerine tabidir. Fakat taraflar bu sözleşmenin niteliğini özgürce belirleme imkanına sahiptirler (BK. 530). Eğer

²²³ Ünal Tekinalp, *Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili*, Ankara 1965, s. 14-15.

²²⁴ Anonim şirketler hakkında da özel hüküm bulunmadığından, 138. madde yollamasıyla BK.'nın 530. maddesine göre yönetim kurulu üyeleriyle şirket arasındaki ilişkiler, TTK.'nın özel hükümleri saklı kalmak üzere vekalet ilişkisi olduğu kabul edilir. Yalnız bu ilişkinin nitelikleri taraflar serbestçe tayin edebilirler, örneğin şirketle yönetim kurulu üyeleri arasındaki ilişki açıkça veya zımnen hizmet sözleşmesi olarak kararlaştırılabilir (BK. 530). Bununla birlikte ücret kararlaştırılmışsa, burada hizmet sözleşmesi olduğu kabul edilir. Arslanlı, *AŞ III*, s. 108-109; Ansay, *AO*, s. 100; İmregün, *AO*, s. 202; DOMANIÇ'e göre, üyelerle şirket arasındaki ilişki şirket, hizmet, vekalet sözleşmelerinin karma bir tipidir; fakat sözleşme türlerinden bazen biri, bazen diğeri ağırlık kazanmaktadır. Domanıç, *Şerh II*, s. 492. 11.HD.'nin 24.11.1981 gün, E. 81/4751, K. 81/5019 sayılı k: "*Şirket ile yönetim kurulu arasındaki ilişki bir vekalet sözleşmesi ilişkisidir. İsviçre Federal Mahkemesi de, yönetim kurulu üyesi ile şirket arasındaki ilişkiyi vekalet olarak nitelemiştir (BGE. 1979, I. 627). O halde, TTK.'nın 1. maddesi yollamasıyla bu ilişkiye icabında vekalet hükümlerinin de uygulanması gerekir*". Karar için bkz. TKD. C. 8, S. 4, s. 520 vd. Erdoğan Moroğlu, *Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat*, 7. Bası, İstanbul 2001, s. 238.

sözleşmenin ne olduğu konusunda herhangi bir hüküm yoksa, fakat ücret ödeneceği kararlaştırılmışsa, bu ilişkinin hizmet sözleşmesi olduğunu kabul etmek gerekir²²⁵.

C) YÖNETİM VE TEMSİL HAKKININ KULLANILMASI

Yönetim kurulu, TTK. 317'de ifade edildiği gibi anonim şirketin yönetim ve temsil organıdır. Bu sıfat yönetim kurulunu, iş sahibi olarak nitelendirilebilecek anonim şirketin temsilcisi haline getirmektedir²²⁶.

TTK. 317 gereğince anonim şirketleri idare ve temsil etmek üzere görevlendirilen yönetim kurulunun fonksiyonunu limited şirketlerde müdür ve müdürler almıştır²²⁷ (TTK. 540, 541).

Türk Ticaret Kanunu, limited ortaklığı idare ve temsil eden kişileri ortak olup olmadıklarını dikkate almaksızın müdür diye adlandırmaktadır. Ortak veya üçüncü kişi olan müdür birden fazla ise müdürler ortaklığın yönetim organıdır. Müdür limited ortaklığı idare ve temsil eder. Geniş anlamda yönetim ortaklığın konusunu gerçekleştirmek amacına yönelmiş her türlü karar²²⁸ tedbir, faaliyet ve işlemi ifade eder. Şöyle ki, üretim, ticaret, alım ile pazarlamanın organizasyonu, yatırım muhasebenin tutulması, personelle ilişkiler, hukuki yollara başvurma ve muhatap olma ve her türlü hukuki işlemler geniş anlamda yönetimin kapsamındadır. Geniş anlamda yönetimin bir iç bir de cephesi vardır. İç cephe karar alma süreciyle, dış cephe ise alınan bu kararların dış ilişkide yürütülmesi ile ilgilidir. Karar alma limited ortaklığın içinde, yani iç ilişkide gerçekleşir. Dış ilişkide yürütme ise limited ortaklığın temsilini gerektirir. Bu iki cephe birbirinden bağımsız olmakla birlikte çoğu kez bir aradadır²²⁹.

²²⁵ Arslanlı, **AŞ III**, s. 108-109; Ansay, **AO**, s. 100; İmregün, **AO**, s. 202.

²²⁶ Arslanlı, **AŞ III**, s. 113.

²²⁷ Arslanlı /Domanıç, **a.g.e.**, s. 658.

²²⁸ Genel kurul toplantılarında gündeme bağlılık ilkesini düzenleyen TTK. 369. maddenin 2. fıkrasına benzer bir hüküm yönetim kurulu için öngörülmemiştir. Bu yüzden gündemde bulunmayan bir konunun da yönetim kurulunca konuşularak karara bağlanması mümkündür. Bunun nedeni yönetim kurulunun genel kuruldan çok farklı bir yapıya ve işleve sahip olmasında aranmalıdır. Yürütme organı iş koşullarının gerektirdiği tedbir ve kararları gecikmeksizin alabilecek bir çalışma düzenine sahip olmalıdır. Bu nedenle yönetim kurulu toplantılarında acele işlerin gündeme eklenmesi ve görüşülüp karara bağlanması mümkündür. Ersin Çamoğlu, "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Toplantılarına İlişkin Bazı Sorunlar", **İkt. ve Mal.**, Nisan 1976, Cilt:XXIII, Sayı: 1, s. 243.

²²⁹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, **a.g.e.**, s. 845.

Yönetici ve temsilcilerin limited ortaklık sözleşmesi ile belirlenmeleri tayin, genel kurul kararı ile saptanmaları ise seçimdir. Limited ortaklık ile anonim ortaklık arasındaki benzerlik bu noktada karşımıza çıkmaktadır²³⁰. Şöyle ki, yönetme ve yürütme organı tayin/seçimle belirlenmiş olur. Limited ortaklık yönetim ve temsil yetkisinin tamamen ortak olmayan kişilere de bırakılmasına imkan vermiş, böylelikle kolektif ortaklıktan hatta anonim ortaklıktan ayrılmıştır. Çünkü, TK. 319/I uyarınca hiç olmazsa yönetim kurulunun bir üyesine temsil yetkisinin verilmesi şarttır. Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olması şart koşmuştur²³¹.

Anasözleşme ile veya daha sonra alınan bir kararla müdür tayin edilmişse, kural olarak işletme konusuna giren işlerin yönetim ve temsili müdür(ler)e aittir. Anasözleşmede aksine hüküm yoksa, şirketin memur ve müstahdemlerini yönetim kurulu tayin ve azleder²³². TTK. 545'e göre anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça ticari temsilci ve ticari vekil atama yetkisi genel kuruldadır. Genel kurul bu yetkisini anasözleşmeye hüküm koyarak müdürlere devredebilir²³³. TTK'da açık bir hüküm bulunmamasına rağmen, anonim şirketlerde ticari mümessil ve vekillerinin tayin ve yetkisi de yönetim kurulundadır.

Limited şirkette bütün ortakların veya birden fazla ortağın şirketi müdür olarak şirketi yönetmesi ve temsil etmesi durumunda, anonim şirketlerdeki yönetim kuruluna benzeyen bir durum ortaya çıkar. Bu durumda anonim şirketlere yapılan yollama gereğince (TTK. 542 yollamasıyla TTK. 321) müdürlerin anasözleşmede hüküm bulunmak şartıyla murahhas üye veya murahhas müdür atamaları mümkündür. Uygulamada limited şirketler genellikle ortak sayısı az olan, ortaklar arası ilişkileri güçlü, aile şirketi niteliğinde şirketlerdir. Ortak sayısı yirmiye geçen

²³⁰ ERMAN'a göre, anasözleşme veya ortaklar kurulu kararı ile, birden fazla yönetici (müdür) tayin edilmesi ve hatta bunlar anonim şirkete benzer bazı yetki ve görevlerle donatarak (yönetim kurulu) diye adlandırılması hiçbir zaman bu yöneticiler topluluğuna, Ticaret Kanununun anonim şirketin idaresinde genel kurul ve müdürler dışında, şirketin daimi bir organı olarak görevlendirdiği (yönetim kurulu) niteliğini sağlamaz. Anasözleşme veya ortaklar kurulu kararında adı geçen yönetim kurulu topluluğu ifade zorunluluğu ile kullanılmış bir kelimedir. Kanunun, limited şirketin yönetimi bakımından tespit ettiği müdür veya müdürler statüsünü de değiştirmez (TTK. 540-545). Eyüp Sabri Erman, "Limited Şirketlerde Teşkilat, Yönetim ve Sorumluluk", **Yargıtay Dergisi**, 1975, sayı 4, s. 50

²³¹ POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU, a.g.e., s. 845.

²³² Anonim şirketlerde yönetim kuruluna ait olan memur ve müstahdemleri tayin ve azli yetkisinin, TTK. 542. maddenin 321. maddeye yaptığı yollama nedeniyle, müdürler tarafından da uygulanabilmesi gerekir.

²³³ Çevik, LŞ, s. 360; Eriş, **Şirketler 2**, s. 2873.

limited şirket sayısı yok denecek kadar azdır. Bu nedenle limited şirketlerde müdürleri bir kurul olarak şirketi yönettiği durumlarda murahhasa gerek duyulmayabilir ve anonim şirketlerde murahhasların seçimi, atanması, kurulun yetkilerinin murahhaslara devredilmesi gibi konularda tartışmalı olan konular limited şirketlerde de sözkonusu olabilir. Şöyle ki uygulamada şu anda pek rastlanmasa da buna yasal olarak herhangi bir engel yoktur.

Ayrıca ileride değineceğimiz üzere limited şirketin orta ölçekli işletmelerden büyük ölçekli işletmelere geçişte tercih edilmesi hukukumuzda bu şirket türünün işlevinin değişmesine neden olabilir. Büyük işletmelerin limited şirket şeklinde faaliyet göstermesi ortak sayısının artmasına ve buna bağlı olarak müdürlerin oluşturacağı kurulun murahhas üye veya murahhas müdür denilen geniş yetkilerle donatılmış uzman yöneticileri seçmesine yol açabilir. Bu nedenle anonim şirketler hukukunda yer alan murahhaslara değinmek gerekir.

1) LİMİTED ŞİRKETLERDE VE KÜÇÜK ANONİM ŞİRKETLERDE MURAHHASLARIN GEREKLİLİĞİ

ANSAY'a göre, işletmecilik esasları büyük şirketlerde işlerin müdürler (murahhaslar) aracılığıyla yönetilmesini gerektirir. Bu yolla ister şirket ortağı ister şirket dışında olsun, sahasında yetenekli profesyonel kişilerin (manager, direktör) yönetime katılmaları sağlanmış olur²³⁴.

Türk Ticaret Kanunu kural olarak, anonim şirketin yönetim kurulu tarafından yönetileceğini düzenlemiştir. Fakat uygulamada yönetim kuruluna ait olan yetkilerin bölünmesine ve bırakılmasına da sıkça rastlanmaktadır²³⁵. Anonim şirketlerde yönetim kurulunun kurul olarak görevini yapabilmesi daha çok küçük olan anonim

²³⁴ Ansay, AŞ, s. 107.

²³⁵ Uygulamada, anonim ortaklık yönetim kurullarının bütün görevlerini kurul halinde yerine getirmesi pek nadir rastlanan bir haldir. Genellikle yönetim kurullarının yönetim ve temsil alanlarında işbölümü yaptığı yahut yönetim kurulu üyelerinden bazılarını veya kurul dışından hatta anonim şirket ortağı dahi olmayan bazı kimseleri yönetim veya temsil hususunda görevlendirdiği görülmektedir. Anonim ortaklığın kurul olarak yönetim kurulu tarafından yönetilmesi, çoğu kere üyeleriyle ortakları aynı kişilerden ibaret olan küçük ortaklık tipleri için uygundur. Büyük ortaklıklarda ise yönetimin tamamen veya kısmen delegasyon yolu ile uzman kişilere devredilmesi, modern işletme ekonomisinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Uygulamada bu ekonomik zorunluluğun bir sonucu olarak manager, director, CEO vb. yöneticilerin ortaklığın bütün yönetimine fiilen hakim oldukları görülmektedir.

şirketlerde mümkündür. Ortakları fazla olan bir anonim şirketin yönetim kurulu tarafından yönetilmesi uygulamada çeşitli zorluklar doğurabilir. Bu nedenle murahhas²³⁶ denilen kuruma ihtiyaç duyulmuştur²³⁷.

Küçük anonim şirketler daha çok, birbirine yakın birbirlerini tanıyan insanlar veya aileler tarafından kurulurlar. Dışa karşı kapalıdırlar, payların devri veya yeni ortak alınmak istenmez²³⁸.

Küçük ölçekli anonim şirketlerde büyük anonim şirketlerde olduğu gibi murahhas çok önemli değildir. Bu tür anonim şirketlerde yönetim ve temsil yönetim kurulu tarafından bizzat yerine getirilebilir. Ortak sayısının az olması nedeniyle bunlarda çoğu kere yönetim kurulu aynı zamanda genel kurulu oluşturmaktadır. Küçük anonim şirketlerin işletmeleri de küçük olacağından bu tür işletmelerin gerçekleştireceği işlemler ve iş hacminin yaratacağı karışıklık büyük işletmelere oranla daha azdır. Bu nedenle küçük işletmelere sahip anonim şirketlerde ihtisas sahibi murahhaslara ihtiyaç duyulmayabilir. Ancak bu küçük işletmelere sahip anonim şirketlere hiçbir zaman murahhas atanamayacağı anlamına gelmez. TTK'da anonim şirketler için murahhas tayin edilmesini yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır. Her anonim şirket ister büyük ister küçük olsun, esas sözleşmede hüküm bulunmak şartıyla murahhas tayinine yetkilidir. Hiçbir anonim şirket hukuken murahhas tayinine zorunlu olmamakla beraber verimli ve rasyonel bir yönetim

²³⁶ “TTK.’nın 319. maddesi, yönetim kurulu üyesi olan müdüre ilişkin olup, bunlara murahhas üye denir ve hukuki durumları diğer müdürlerden farklıdır. TTK.’nın 342. maddesinin ise, kenar başlığından da anlaşılacağı gibi geniş kapsamlı bulunması ve getirdiği düzenleme biçimi itibariyle tüm müdürler hakkında uygulanma olanağı vardır.” HGK. 17.10.1975 E. 1973/T-619/K. 1084 sayılı kararı. Karar için bkz. Eriş, **Şirketler 2**, s. 1833.

²³⁷ Murahhaslara duyulan ihtiyaç, şirketin yapısına ve büyüklüğüne göre değişiklik arz edebilir. Başka bir ifadeyle, anonim şirketin türüne göre, hem murahhaslara duyulan ihtiyaç hem bunların şirketteki fonksiyon ve etkinlikleri değişmektedir. Buradaki şirket türlerinden kastımız büyük, küçük, halka açık veya kapalı şirket olma durumlarıdır. Büyük ve küçük şirket ayrımı kesin bir kıstasa dayandırılmamakla birlikte doktrindeki genel kanaate göre burada sermaye ve işletme unsuru birinci derecede önem taşımaktadır. Bir anonim şirketin büyük veya küçüklüğünün tesbitinde kullanılan kıstaslar hakkında geniş bilgi için Tuğrul Ansay, **Çağdaş Anonim Şirketlerin Sorunları Ve Türk Anonim Şirketleri**, Ankara, 1970, s. 29 vd. Ansay ileri sürülen çeşitli kıstasları ortaya koyduktan sonra, sermayenin önemine değinmiş ve sonuç olarak, anonim şirketin değil, işletmenin büyüklüğünün dikkate alınması gereğine değinmiştir. Yazara göre, sermayenin büyüklüğü aslında işletmenin büyüklüğüyle paralellik arz etmektedir. Ansay, **Çağdaş AŞ**, s. 32; İbrahim Arslan, **Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması**, Konya 1994, s. 86.

²³⁸ Arslan, **a.g.e.**, s. 86.

açısından her anonim şirket için profesyonel murahhas seçimi şirketin iktisadi geleceği ve iyi bir yönetim için gereklidir²³⁹.

Limited şirketlerin genellikle ortak sayısı azdır, birbirini tanıyan insanlar tarafından veya aile şirketi şeklinde kurulurlar. Bu özellikleriyle az ortaklı küçük anonim şirketlere benzerler. Çok sayıda ortağı olmadığı ve büyük işletmelere sahip olmadıkları için murahhaslara büyük anonim şirketlerde olduğu gibi çok fazla ihtiyaç duyulmaz. Fakat aynen küçük anonim şirketlerde olduğu gibi bu, murahhaslara ihtiyaç duyulmayacağı ve hiçbir zaman limited şirketlere murahhas atanmayacağı anlamına gelmez. Limited şirketlerin profesyonel yöneticilerin görevlendirilmesi yoluyla yönetilmesi, limited şirketler için de önemli ve gereklidir.

TEKİNALP'e göre, artık küçük bir anonim ortaklık farklı olarak, daha çok orta ölçekli işletmelerle, büyük ölçeğe doğru gelişme gösteren teşebbüslerin ihtiyaçlarına cevap veren bir sermaye ortaklığına gerek vardır. Limited ortaklığın özellikle AB üyesi ülkelerde bu işlevi yerine getirerek büyük bir işletmeye geçiş aşamasında önemli bir rol oynamaktadır. Oldukça kısa bir süre sonra, Türkiye'de şu anda da sayı olarak diğer ortaklıklara oranla fazla olan limited ortaklığın işlevi değişecektir. Hatta bazı anonim ortaklıkların limited ortaklığa dönüşmesine tanık olunacaktır. Zira Türkiye'de anonim ortaklıklar için bugün aranan asgari sermayenin, bir çok küçük ve orta ölçekli aile anonim ortaklıklarına büyük gelmesi ve anonim ortaklıklar için öngörülen asgari sermaye tutarının²⁴⁰ - uzak olmayan bir gelecekte artırılması olasılığı yüksektir. Genel kabul gören muhasebe standartları ile kamuyu aydınlatma ilkelerine dayanan AB hukuku örneğine göre kaleme alınmış "ortaklık hesapları"nın bağımsız dış denetiminin bütün anonim ortaklıklara uygulanmaya

²³⁹ Arslan, a.g.e., s. 88-89.

²⁴⁰ Limited şirketin sermayesi, limited şirketin ilişkiye girdiği üçüncü şahıslar açısından çok önemlidir. Zira limited şirketin sermayesi, üçüncü kişiler açısından bir güvence teşkil eder. Ortak sermaye koyma borcunu yerine getirdiyse, şirketin borçları için ortağın malvarlığına gidilmesi de mümkün değildir. Bu durum, limited şirketlerle ilgili hükümler İsviçre'den iktibas edilirken, sorumluluk sistemi alacaklılar aleyhine bozulduğu için ayrı bir öneme sahiptir. Sınırlı sorumluluk sistemi kabul edildiği için limited şirketle ilişkiye giren üçüncü şahısların yapacakları işlemlerde limited şirketin sermayesi yeterli bir güvence teşkil ediyorsa, ancak o zaman ilişkiye girmeleri gerekir. Bkz. Akar Öçal, "Limited Şirket Sermayesine İlişkin Bazı Düşünceler", *İkt. Mal.* (İktisat ve Maliye Dergisi), Nisan 1972, Cilt:XIX, Sayı:1, s. 225-226.

başlanması ile birlikte, anonim ortaklıklardan limited ortaklıklara geçiş hız kazanabilir²⁴¹.

Türkiye'nin AB hukukuna uyum sürecinde daha sonraki aşamalarda limited ortaklığın, çeşitli AB ülkelerinde olduğu gibi ortak ölçekli işletmelerden büyük işletmelere geçiş işlevini üstlenmesi halinde limited şirketin rasyonel bir şekilde yönetilmesinin önemi daha da artacaktır. Bu dönemde şirketin yönetimini üstlenecek kişilerin profesyonel ve nitelikli kişilerden oluşması gerekir.

2) MURAHHASLARIN SEÇİMİ

Limited şirketlerde müdürler kurulu şirketin yönetimi ve temsil işlerini ancak anasözleşme ile müdürler kurulundan bir murahhasa üyeye veya ortak olmayan bir murahhas müdüre²⁴² de bırakılabilir (TTK. 542, 321, 319).

3) MURAHHASLARIN YETKİ VE GÖREVLERİ

a) ŞİRKETİN TEMSİLİ

TTK. m. 542 müdürlerin sahip olduğu temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları hakkında, anonim şirketlerle ilgili olan 321. maddeye atıf yapmıştır²⁴³. Bu nedenle

²⁴¹ Ünal Tekinalp, **Limited Ortaklık**, s. 212-213.

²⁴² Kanun koyucunun, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmalarını (TTK. 312) şart koşmasına karşılık, pay sahibi olmayanlara da yönetim ve temsil işlerinin bırakılabilmesine olanak tanınması, bir çok anonim şirketin sevk ve idaresinde profesyonel yöneticilerden oluşan bir organın doğmasına neden olmuştur. Bu icra organı, çoğu zaman bir genel müdür başkanlığında, ortaklığın ihtiyacına göre değişen miktar ve nitelikte müdürlerden (direktör) oluşmaktadır. Yönetim kurulunun, ortaklığın işleri ve işlemleri gerektirdikçe ve bazen da uzun denilebilecek aralıklarla toplanıp karar almasına karşılık, bu icra organı daima ortaklığın başında bulunmakta, genel müdür ve müdürler de tüm güçlerini ortaklığa harcamaktadırlar. Memleketimizde uygulama bu icra organının, daha çok yönetim kurulu üyeleri arasından seçilen, murahhas üyelerden oluşturulması yönünde gelişmiştir. Bu tutum, memleketimizde küçük, kapalı (aile) anonim ortaklıkların sayısının çokluğu ve bu ortaklıklardaki sermaye sahiplerinin ortaklık yönetimini bizzat elinde bulundurmak isteyişleri ile açıklanabilir. Ünal, **a.g.e.**, s. 72.

²⁴³ "Limited şirket müdürlerinin yetkisi TTK. 542 yollaması ile TTK. 321. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre, temsile selahiyetli olanlar şirketin maksat ve mevzuuna dahil olan her nev'i işleri ve hukuki muameleleri şirket adına yapmak ve şirket adını kullanmak hakkını haiz olurlar. Şirket yönetim kurulu veya temsilcisi, ancak şirket maksat ve konusuna giren her nev'i iş ve hukuki işlemleri şirket adına yapmaya yetkilidir. Şirket maksat ve konusuna dışına çıkan bir işin veya hukuki işlemin yönetim kurulu veya temsilcisi tarafından yapılabilmesi TTK. 443/II uyarınca, ancak genel kurulun vereceği özel bir yetki ile olabilir. Ayrıca, genel kurulun vereceği özel bir yetki ile olabilir. Ayrıca, genel kurulun şirketin tek taşınmazını satmaya yetki verebilmesi için TTK. 388/IV. fıkralarındaki toplanma ve karar yeter sayısı olması da şarttır." Y. 11. HD. 17.1.2000 E. 2000/3298 K. 2000/19 sayılı kararı. YKD. 2000 C. 26, S. 6, s. 893, Çevik, LŞ, s. 350. şirketin işletme konusu dışında yapılan bir işlem yokluk veya butlanla geçersizdir. Bu işlem genel kurulun vereceği bir özel yetkiyle de yapılamaz.

limited şirkete bir murahhas üye veya müdür atanması söz konusuysa, murahhas şirket konusuna giren olağan ve olağanüstü bütün işlemleri yapmaya yetkilidir²⁴⁴.

Temsil yetkisi devri, TTK. 321/II'ye göre ancak iki halde sınırlanabilir. Birincisi temsil yetkisinin merkez veya şube işleriyle sınırlandırılması; ikincisi ise birilikte imza²⁴⁵ kuralıdır. Temsil yetkisine bu sınırlamaların dışında getirilen herhangi bir sınırlama geçerli değildir. Ayrıca eğer böyle bir sınırlama yapılmışsa bunun geçerli olabilmesi için ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekir, aksi halde iyiniyetli üçüncü kişiler açısından sonuç doğurmaz. TTK. 321/II dışında yapılan sınırlamalar her nasılsa tescil ve ilan edilmiş olsalar bile iyiniyetli üçüncü kişileri bağlamayacaktır.

Temsil yetkisinin dış ilişkide murahhaslara bırakılması, 319/I'de düzenlenen bölünmeden farklı olarak farklı olarak devir niteliği taşır. Yönetim ve temsil yetkisinin devri sözkonusu olması durumunda kanun bu yetkinin sınırlandırılmasına imkan vermemiştir. TTK. 319/II temsil yetkisinin istenildiği gibi sınırlandırılacağı şeklinde bir izlenim verse de; TTK. 321/II ancak kanunda öngörülen durumlarda sınırlama yapılabileceğini belirtmiştir²⁴⁶.

Üçüncü kişileri korumak amacıyla, ancak belirli hallerde yapılabilen sınırlamaların geçerli olmasına karşılık iç ilişkide çok geniş bir serbesti vardır. İç ilişkide iyiniyetli üçüncü kişilerin menfaatlerinde herhangi bir zedelenme sözkonusu olmayacağı için kanun koyucu burada tarafları tamamen serbest bırakmıştır. Eğer iç ilişkide herhangi bir sınırlama yapılmışsa, bunun tescil ve ilanına gerek yoktur.

İşlemin geçerli olarak yapılabilmesi için işletme konusuna ilişkin anasözleşme hükmünün değiştirilip işlemin daha sonra yapılması gerekir.

²⁴⁴ Arslan, a.g.e., s. 109; İmregün, AO, s. 221,222; Arslanlı, AŞ III, s. 136; Ansay, AŞ, s. 111,112.

²⁴⁵ 11.HD.'nin 24.11.1981 gün, E. 81/4751, K. 81/5019 sayılı k: "...Şirketin 11.4.1979 günlü genel kurul toplantısında ortaklardan Memduh, Zühtü, ve İrfan bir yıl için yönetim kurulu üyeliklerine seçilmişlerdir. Seçimden sonra yönetim kurulu toplanarak ...anasözleşmenin 9. maddesindeki yetkisine dayanarak şirketin, şirket ünvanı altında üyelerden Memduh ve Zühtü'den herhangi birinin imzası ile İrfan'ın vazedeceği çift imzayla temsil ve ilzam edilmesini kararlaştırmış ve bunu tescil de ettirmiştir... 16.4.1980 günlü genel kurul toplantısında aynı kişiler yine bir yıl için yönetim kurulu üyeliğine seçilmişlerse de, bu yönetim kurulu...şirketin temsil ve ilzam şekli hakkında bir karar almamıştır. Bu durumda TTK'nın 317 ve 321/III. Maddeleri hükümleri gereğince, 16.4.1980 günlü karardan sonra yukarıda isimleri bildirilen yönetim kurulu üyelerinden herhangi ikisinin şirketi temsil ve ilzama yetkili olduğunun kabulü gerekmektedir." YKD. C. VIII, S. 4, s. 518-519. Moroğlu, Kanun, s. 246.

²⁴⁶ Arslan, a.g.e., s. 107.

b) ŞİRKETİN YÖNETİMİ

Limited şirketlerde, müdürlerin sahip olduğu temsil yetkisinin kapsam ve sınırı hakkında, TTK. 542, anonim şirketlerle ilgili olan TTK. 321'e yollama yapmasına rağmen, yönetim hakkıyla ilgili olarak buna benzer bir yollama yapmamıştır. Yönetim hakkıyla ilgili olarak TTK.'nın limited şirketlerine ilişkin hükümlerinde herhangi bir hüküm de yoktur. Fakat anonim ve limited şirketlerin yönetim ve temsil alanında birbirlerine olan benzerlikleri ve TTK'nın temsil alanında limited şirketlerin anonim şirketlere yaptığı atıf gözönüne alındığında anonim şirketlerde yönetim hakkına ilişkin olan esasların limited şirketlerde de geçerli olduğunu kabul etmek gerekir. Anonim şirket yönetim alanında, yapacağı düzenlemeleri şirketin iç ilişkilerini ilgilendirdiği için istediği gibi yapma yetkisine sahiptir. Şirketin iç ilişkilerine ilişkin yapılacak düzenlemelerde üçüncü kişilerin çıkarı sözkonusu olmadığından istenildiği gibi sınırlama getirilebilir.

4) MÜDÜRLER KURULUNUN MURAHHAS ÜYEYE VEYA MURAHHAS MÜDÜRE YÖNETİM VE TEMSİL YETKİSİNİ TAMAMEN VEYA KISMEN DEVRETMESİ

TTK. 319/II'ye kıyasla limited şirketlerde de müdürler kurulu yetkilerinin bir kısmı murahhaslara bırakılabilir. Bu durumda murahhaslar sadece kendilerine bırakılan alanlarda yetki sahibidirler. Bunun dışındaki alanlarda yetki başka murahhaslara bırakılmıştır ya da müdürler kurulunun kendisinde kalmıştır²⁴⁷.

Yönetim yetkilerinin tamamen devredilmesi durumunda, murahhasların yönetim yetkilerinin belirlenmesi ve müdürler kurulunun münhasır yetkilerinin yani devredemeyeceği yetkilerinin neler olduğu noktasında bir takım sorunlar ortaya çıkmaktadır.

---

²⁴⁷ Arslan, a.g.e., s. 110.

ARSLAN'a göre, anonim ortaklıkta yönetim kurulunun yetkileri mümkün olduğu kadar asgariye indirilmeli ve yönetim kurulunda kalan tek yetki gözetim yetkisi olmalıdır²⁴⁸. Murahhaslık kurumu da bunu amaçlamaktadır²⁴⁹.

Müdürler kurulu, murahhaslara bırakılan alandaki yönetim ve temsil yetkisini kaybetmiş durumdadır. Ancak, müdürler kurulunun murahhaslar üzerindeki gözetim yetkisi ile müdürler kuruluna bırakılması mümkün olmayan konulardaki yönetim görevi ve bundan doğan sorumluluk devam eder²⁵⁰.

5) YÖNETİM VE TEMSİL İŞLEMLERİNDE ÖZEN²⁵¹ BORCU

TTK. 556'nın yaptığı yollama nedeniyle, TTK. 320 müdürlerin özen borçlarına da uygulanır. Müdürler yönetim hakkını ve temsil yetkisini yerine getirirken özenli bir yönetici gibi hareket etmelidirler. Özen borcu müdürlere kanun

²⁴⁸ Yönetim kurulunun yetki devrinin geçerli olabilmesi için, kanunun yönetim kuruluna özgü kıldığı görevler haricindeki işlerin murahhaslara bırakılmış olması gerekir. Kanunun, sadece yönetim kurulunun yapmakla yetkili kıldığı işler, murahhaslara bırakılamaz. Her nasılsa bunlar murahhaslara bırakılmışsa, yönetim kurulunun bu görevler sebebiyle sorumluluğu devam eder. Öyle ki yönetim haklarının tamamı murahhaslara bırakılsa dahi bu görevler yönetim kurulunun kendisinde kalmaya devam eder. Mesela defter tutma, yıllık raporun kaleme alınması, TTK 324 gereğince malvarlığının azalması durumunda bildirim görevi, gerekli işlemleri ticaret siciline tescil ve ilan ettirme yükümü, olağan ve olağanüstü toplantıya davet yetkisi, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açılması, bilançonun düzenlenmesi, genel kurul kararlarının icrası, işletme politikasının saptanması ve işlerin gidişinin genel gözetimi murahhaslara bırakılması olanaklı olmayan işler arasında sayılmaktadır. Yukarıda sayılan görevler yönetim kurulunda olduğu gibi müdürler kurulunda da, murahhaslara devredilemez. Çamoğlu, **Sorumluluk**, 173- 174.

²⁴⁹ Arslan, **a.g.e.**, s. 111; Ünal, **a.g.e.**, s. 78.

²⁵⁰ Arslanlı, **AŞ III**, s. 126.

²⁵¹ Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyelerinin genel kurul toplantılarına bizzat katılmakla yükümlü olup olmadığı konusunda TTK'da boşluk bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyeleri ile ortaklık arasındaki ve bir ölçüde pay sahiplerine de yansıyan hukuki ilişki, yöneticilerin genel kurul toplantılarında bizzat hazır bulunmalarını zorunlu kılar. Çünkü; her şeyden önce TTK bir çok maddesinde (TTK. 375, 376, 378), genel kurul toplantısı ile ilgili işlemlerin yönetim kurulu tarafından yapılması öngörülmüştür. Bu zorunluluğa destek olarak TTK. 330/I, c. 3'deki –ve kuşkusuz yönetim kurulu toplantıları açısından söz konusu olan- “azaların yekdiğerine niyabetle oy verme” yasağı da gösterilebilir. Öte yandan TTK. anonim ortaklık yönetim kurulu üyelerine özen borcu yüklemiştir (TTK. 320). Anonim ortaklıkla yönetim kurulu üyeleri arasında bir sözleşme ilişkisi vardır. Ve bu ilişkiye vekalet hükümleri uygulanır. Özen borcunun kapsamına, genel kurul toplantılarına bizzat katılmak ve bunun sağlıklı bir biçimde yürütülmesini sağlamak için gereken önlemleri almak da girer. Özen borcuna oranla bir üst kavram olan sadakat borcu da yönetim kurulu üyeleri ile anonim ortaklık arasındaki vekalet sözleşmesinden kaynaklanan bir yükümdür. Ayrıca vekil güven ögesinin ilk planda olması nedeniyle, sözleşme konusu işi bizzat yapmakla yükümlü olduğu gibi, BK. 392'ye göre işlerin nasıl yürütüldüğü ve sonuçlandırıldığı hakkında hesap vermek zorundadır. Özellikle bilanço ve yıllık raporun gereken açıklıkta olmaması halinde, pay sahiplerinin bilgi alma hakkını düzenleyen TTK. 363'ün tam bir uygulama alanına kavuşabilmesi için, yönetim kurulu üyelerinin bizzat hazır bulunmaları kaçınılmazdır. Ömer Teoman, “Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Toplantılarına Bizzat Katılmak Yükümü Var Mıdır?”, **İkt. ve Mal.**, Mayıs 1979, Cilt: XXVI, Sayı:2, s.128 vd.

ya da esas sözleşmenin öngördüğü, diğer görevlerin yanında yüklenmiş bağımsız bir borçtur. Bu nedenle özen borcu müdürlerin yönetim ve temsil işlerinde, sorumluluklarının olup olmadığını belirlemesine yarayacak ölçü olmaktan ileri bir anlam taşır. Özen borcu kanun ya da ana sözleşmenin müdürlere açıkça yüklenmiş ve somut bir görev sözkonusu olmasa dahi, müdür(ler) ortaklık işlerinin görülmesinde özenli bir ortaklık yöneticisinin alması gereken tedbirleri almalı ve buna göre hareket etmelidir²⁵².

Özen borcunu da içine alacak genişlikte bir sadakat yükümünün varlığı anonim ortaklık yönetim kurulu üyeleri için de kabul edilmektedir. Sadakat yükümünün yönetim kurulu üyeleri için de kabulünün asıl nedeni, gerçekte yönetim kurulu üyeleri ile ortaklık arasında güven ilişkisi üzerine kurulu vekalet veya hizmet akdinin bulunmasıdır²⁵³.”

Ayrıca TTK. 320 yönetim kurulu üyelerinin şirket ilerinde gösterecekleri özen hakkında BK. 528/II'ye, BK. 528/II'de işçinin özen borcunu düzenleyen BK. 321'e yollama yapmıştır. BK. 528/II sadece ücret olan ortağın (müdürün) özen ölçüsünü düzenlemiştir. Ücret almayan ortağa da objektif özen ölçüsünün uygulanması gerekir²⁵⁴.

V) LİMİTED ŞİRKET VE TTK. 342. MADDE ANLAMINDA MÜDÜRLER

TTK. 342. maddesi ile ortaklık işlerinin dış ilişkide icra safhasının pay sahibi olan veya olmayan müdürlere bırakılmasına izin vermiştir. TTK. 342. maddede düzenlenen müdürlük, 319. madde gereğince atanan murahhas müdürlükten farklıdır. Murahhas müdür yönetim kurulunun yetkileriyle donatılmış organ – müdür niteliğini taşır. Murahhas müdür tayini, anasözleşmede buna izin veren bir hükmün bulunmasına bağlı olduğu halde, icra organı olan müdürler böyle bir hüküm bulunmaksızın da atanabilir. Anasözleşmede aksi emredilmiş olmadıkça müdürleri yönetim kurulu azledebilir (TTK. 343). Müdürlerin yönetim kurulu üyeleri

²⁵² Ersin Çamoğlu, “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Borcu”, **İmran Öktem'e Armağan**, Ankara 1970, s. 391; İmregün, **AO**, s. 229-231; Ansay, **AŞ**, s. 127-128. ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, s. 309, N. 579.

²⁵³ Çamoğlu, **Özen Borcu**, s. 393.

²⁵⁴ ÇAMOĞLU(Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, s. 310; Arslanlı, **AŞ III**, s. 152-153; Ansay, **AŞ**, s. 128.

arasından, pay sahiplerinden veya pay sahibi dahi olmayan üçüncü şahıslardan tayin edilmesi mümkündür. Murahhas müdür yönetim kurulunun gözetim ve emri altında faaliyet gösterdiği halde, müdürler yönetim kurulunun talimatı altında görev görürler. Ayrıca, murahhas müdüre yönetim ve temsil yetkisi verilebilmesine rağmen müdürlere yönetim hakkının verilmesinin mümkün değildir. Sadece şirket işlerinin icra aşamasına ilişkin kısmı verilebilir (TTK. 342). Müdür tayin edilmiş olsa dahi yönetim kurulu yönetim hakkını ve temsil yetkisini yine muhafaza eder²⁵⁵.

Ortak olmayan şahıslardan seçilen müdürlerin şirket işlerini idare ve temsilde hak ve yetkileri, ortak olan müdürler gibidir (TTK. 541). Ancak ortaklardan seçilen müdürlerin organ sıfatına karşılık, ortak olmayan müdürler ticari mümessil niteliğindedir. Bu nedenle bunlar, anasözleşme ile tayin edilmiş olsalar bile hem görev süreleri dolmadan önce ve sebep göstermeye gerek kalmaksızın her zaman azledilebilir²⁵⁶.

Bazı yazarlar kısmen yönetim yetkilerinin devredilebileceğini ifade etmektedirler. Bu yazarlara göre, ortaklık büyüdükçe yönetim kurulu her konuda bizzat kendisi karar veremeyebilir. Bu durumda yönetim kurulu daha çok ortaklığın üst düzeyde yönetimini elinde bulundurur; vereceği talimatlarla ortaklığı yönetir²⁵⁷. İkinci derecede önemli olan işlerin görülmesinin müdürler faydalı olabilirler²⁵⁸. Ayrıca müdürlerin görevini yapabilmesi için yönetim yetkisine sahip olduklarını kabul etmek gerekir. Ancak belirtmek gerekir ki, müdürler ortaklıktaki işbölümü dolayısıyla çoğu kez sadece kendi görev alanları dahilinde yönetim yetkilerine sahip olacaklardır²⁵⁹. Bu durum yönetim kurulunun idare yetkilerinin devri anlamına

²⁵⁵ Çamoğlu, *Sorumluluk*, s. 161.

²⁵⁶ Arslanlı/Domaniç, *a.g.e.*, s. 662.

²⁵⁷ İbrahim Kaplan, "Banka İdare Meclisi Üyeleri ve Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu" *Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XI, Bildiriler ve Tartışmalar*, Ankara 1994, s. 117 vd. Pulaşlı, *a.g.e.*, s. 269. Nitekim İsviçre BK'nun 716a maddesinde bu husus açıklığa kavuşturulmuş, yönetim kurulunun devredemeyeceği yetkiler burada belirttiklerimize paralel olarak sayılmıştır. Bunlar dışında yönetim kurulu görev ve yetkilerini devredebilir. Ahmet Türk, *Müdürlerin Temsil ve Yönetim Yetkileri Bakımından Hukuki Durumu ve Anonim Ortaklığa Ticari Mümessil Atanıp Atanamayacağı Sorunu*, *BATİDER*, Aralık 2000, Cilt XX, Sayı 4, s. 82-83.

²⁵⁸ Bu yönde Domaniç, *Şerh II*, s. 720. Arslanlı, cari işlerde müdüre sınırlı ölçüde yönetim yetkisi verilebileceğini, ancak bu sınırın dışında müdüre yönetim yetkilerinin devredilemeyeceğini belirtmektedir. Bkz. Arslanlı, *AŞ III*, s. 206.

²⁵⁹ Müdürlerin kendi görev alanlarında alabilecekleri kararlara örnek olarak yönetim kurulu kararlarının icra şeklinin belirlenmesi, emirlerinde çalışacak ve TTK. 328 uyarınca alınmalarına karar

gelmez. Yönetim kurulu üçüncü kişiyle yapılan işlem tamamlanıncaya kadar müdürün kendisine tanınan yönetim yetkisi dahilinde yaptığı iş ve işlemlerini durdurabilir²⁶⁰. Fakat dış ilişkide iyiniyetli üçüncü kişilere karşı yaptığı işlemle bağlı olmadığını öne süremez.

TTK. 319/II'de düzenlenen murahhas üye veya murahhas müdürle, TTK. 342'de düzenlenen icra işleri yürütmekle görevli olan müdür arasında yaratılan ayırımın, limited şirketlerde de yapılması mümkündür. Çünkü bu iki müdürün atanması, temsil ve yetkilerinin kapsamı, sorumlulukları, azledilmeleri vs. konusunda çok önemli farklar bulunmaktadır. Anonim şirkette yönetim kurulunun yerine geçen ve onun gözetim yetkisi dışında bütün yetkilerini üzerinde toplayabilen murahhas üye veya murahhas müdürle, icra işlerini yürütmekle görevli olan müdürün öngörülüş amaçları ve fonksiyonları farklıdır.

Limited şirkette ortaklar genel kurul hızlı ve doğru karar alma, ticari hayatın gerekleri, şirketin profesyonel ve ekonomik bir şekilde yönetilmesi gibi nedenlerle yasada öngörülen usule uygun olarak müdür(ler) atayabilirler. Aynı şekilde şirketin günlük işlerini yönetmek üzere yönetim yetkileri olamayan veya sınırlı şekilde bulunan ve şirketi dış ilişkilerde üçüncü kişilere karşı temsil edebilen müdürlere de (TTK. 342. anlamında) ihtiyaç duyulabilir.

TTK. 545'e göre, "*Mukavelede aksine hüküm olmadıkça ticari mümessiller ile bütün işletmeyi idare selâhiyetini haiz olan ticari vekiller, ancak umumi heyet kararıyla tâyin olunabilir. Bununla beraber her müdür bunları azletmek selâhiyetine sahiptir.*" TTK. 545 hükmü, anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlere ticari mümessil atanabileceğini bildirmektedir. Anonim şirketlere ilişkin açıklamalarda TTK. 342 anlamında müdürün ticari mümessil olduğuna ilişkin vardığımız sonuca limited şirketlerde de varmamız mümkündür. Başka bir deyişle anonim şirketlere ilişkin hükümlerde ticari mümessil atanıp atanamayacağı hakkında herhangi bir düzenleme olmamasına rağmen, anonim şirketlere ticari mümessil

---

verilen elemanların seçimi, çalışma koşullarının tespiti, bu konuda talimat niteliğinde karar alınması gösterilebilir. Bunlar ve diğer örnekler için bkz. Domaniç, **Şerh II**, s. 720. TTK. 328 uyarınca müstahdemleri atama yetkisi yönetim kurulunda olmasına rağmen, yetkinin yönetim kurulunca müdürlere bırakılması da mümkündür. Arslanlı, **AŞ III**, s. 210.

²⁶⁰ Hatta özen borcu ve TTK. 331 uyarınca denetim görevinin gereği olarak müdürler yaptığı işleme karşı çıkmazlarsa sorumlulukları dahi söz konusu olabilir. Domaniç, **Şerh II**, s. 720.

atanabileceği ve TTK. 342 anlamında müdürün ticari mümessil olduğunu söyleyebiliriz. Limited şirketlerde ise ticari temsilci atanabileceğine ilişkin bir hüküm bulunmasına rağmen, ticari temsilcinin TTK. 342’de düzenlenen müdürler gibi şirketin günlük işlerini yürütebileceği söylenebilir.

Anonim ortaklıkta müdürler ortaklığın cari (günlük) işlerini²⁶¹ görürler. Müdürler ayrıca yönetim kurulu üyesi değilse, yönetim kurulunda oy hakları da yoktur. Görevlerini yönetim kurulunun gözetim ve talimatı altında yerine getirirler. Müdür tayini ortaklıkla müdür arasındaki bir sözleşmeye dayanır. Bu sözleşme kararlaştırılan özel şartlara göre hizmet veya vekalet olabilir²⁶². Ancak müdürlerle ortaklık arasındaki sözleşme daha çok hizmet sözleşmesinin niteliklerini taşır. Bu nedenle sözleşmedeki hükümlerden aksi sonuca varılamıyorsa bu sözleşmeyi hizmet sözleşmesi saymak gerekir²⁶³. Müdürlerin yönetim kurulu tarafından tayini halinde dahi sözleşme bağı müdürle yönetim kurulu arasında değil, müdürle anonim ortaklık arasında meydana gelir²⁶⁴.

Müdürler bir icra organı olduklarına ve kendilerine yönetim hakkı verilemeyeceğine göre, icra edecekleri faaliyetlerde buna dayanak olabilecek bir karar bulunmalıdır. Zaten müdürler yönetim kurulunun gözetim ve talimatı altında iş görürler. Temel bir idari karara dayanmayan işlere girişen veya talimat dışında hareket eden müdürler yaptıkları işlemlerden sorumludurlar. Yapılan işlem ise, konu içinde olmak şartı ile ortaklığı bağlar. Üçüncü kişi talimatın aşılmadığını veya idari kararın bulunup bulunmadığını araştırmak zorunda değildir. Meğer ki üçüncü

²⁶¹DOMANIÇ’e göre “TTK. 342. vd maddelerine tabi müdürlerin, TTK. m. 319/II uyarınca atanan (murahhas) müdürlerin yönetim yetkileri bakımından ayrıldıkları nokta birincilerin sadece yasa, anasözleşme ve genel kurul kararlarına değil, aynı zamanda yönetim kurulu kararlarına, emir ve direktiflerine de uymakla yükümlü olmalarıdır. TTK. 342’deki “şirket işlerinin icrası” ifadesini bu anlamda kabul etmek gerekir.” Bkz. Domaniç, a.g.e., s. 720.

²⁶² Eriş, AŞ, s. 333. Genel olarak ticari mümessil bakımından aynı yönde Oğuz İmregün, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, 3. Bası, İstanbul 1995, s. 148,

²⁶³ Arslanlı, AŞ III, s. 207, 209; Çamoğlu/Poroy/Tekinalp, s. 342; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**, Konya, s. 270; Eriş, AŞ, s. 328; Yargıtay 11. HD., 29.6.1982, 3015/3184 (Akev, a.g.e., s. 80 vd.); Arslan, a.g.e., s. 73.

²⁶⁴ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 162.

kişi yetkinin aşılmış olduğuna veya idari bir kararın bulunmadığını müsbet olarak bilsin²⁶⁵.

ÇAMOĞLU'na göre, 342. maddedeki müdürlerin yönetim kurulunun emir ve talimatı altında bulunmaları organ sıfatını kazanmalarına engel değildir. Kendilerine bağımsız bir çalışma alanı bırakılmış olduğu takdirde müstahdem olmaktan çıkıp, organ seviyesine yükselirler²⁶⁶.

TTK.'nın 342. maddesinden, ortaklık işlemlerinin icra aşamasına ilişkin kısmının genel kurul veya yönetim kurulu kararıyla, ya da ana sözleşmeyle "müdür"lere bırakılabileceği anlaşılmaktadır. Fakat, müdürlerin temsil yetkisinin kapsamı²⁶⁷ konusunda tam bir açıklık yoktur. Bazı yazarlar müdürlere icra işleminin gerektirdiği ölçüde temsil yetkisi verilebileceğini²⁶⁸, ya da yetkinin sınırlandırılmasının mümkün olduğunu²⁶⁹ söylemekle yetinirken, yazarların çoğu müdürleri ticari mümessil olarak nitelendirmektedir²⁷⁰. DOMANIÇ, müdürlerin TTK. m. 342 vd. da düzenlenen hususlar dışında ticari mümessil, ticari vekil, ya da

²⁶⁵ Çamoğlu, *Sorumluluk*, s. 165.

²⁶⁶ Çamoğlu, *Sorumluluk*, s. 33; Aynı görüşte, Öztan, *a.g.e.*, s. 74.

²⁶⁷ Müdürlerin mutlaka temsil yetkilerinin bulunması gerekir. Kasa memuru gibi ticari vekillerin bile ortaklığı (belirli ölçüde) temsil yetkileri vardır. Arkan, *Ticari İşletme*, s. 168; Feyzi N. Feyzioğlu, "Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller", *Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan*, İstanbul 1978 s. 432. Ticari vekillik de esasen az veya çok bir temsil yetkisini gerektirir. Bkz. Arkan, *Ticari İşletme*, s. 167

²⁶⁸ ÇAMOĞLU(Poroy/ Tekinalp), *a.g.e.*, s. 342; ancak yazarların sınırlı temsil yetkisiyle iç ilişkiyi mi yoksa dış ilişkiyi mi yoksa dış ilişkiyi mi kastettikleri, başka bir deyişle yetkinin dış ilişkide de hüküm ve sonuç doğurmak üzere sınırlandırılabilmesi konusunda olup olmadıkları anlaşılabilir. Kullanılan ifade dış ilişkiyi de kapsar görünmektedir. TEOMAN da mütalaa konusu olaydaki vekaletnamede, salt bazı işlemlerin icrası konusunda yetkiler tanınması ile kalınmadığını, önemli yetkiler öngörüldüğünü belirterek, bu durumda TTK. 342 anlamında bir müdürden söz edilemeyeceğini belirtmektedir Ömer Teoman, "Anonim Ortaklığın Temsili", *Hukuki Mütalaa, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukuki Mütalaa, Kitap 7*, 1995-1996, İstanbul, 1997 s. 88, (Temsil). Bu açıklamaları karşısında yazarın müdürün temsil yetkisini ticari mümessil ölçüsünde değil, oldukça dar kapsamlı gördüğü sonucuna varılabilir. Bkz. Türk, s. 78.

²⁶⁹ Orhan Nuri Çevik, *Anonim Şirketler*, Ankara, 1988, s. 609.

²⁷⁰ Arslanlı, *AŞ III*, s. 207; Pulaşlı, *a.g.e.*, s. 269; Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 59, dipnot 44; Çevik'e göre müdür, şirketi temsile yetkili, ancak idari alanda yetkileri daraltılmış ticari mümessil durumundadır., Çevik, *AŞ*, s. 606; aynı yönde Doğanay, *Şerh II*, s. 795; Eriş, *AŞ*, s. 328; hatta bazı yazarlara göre BK. 449 vd. da mümessillikle ilgili hükümler varken TTK. 342 vd. daki müdürlük müessesesini düzenlemeye gerek yoktur. Bu yönde Arslanlı, *AŞ III*, s. 207; İmregün, *AO*, s. 252. BİRSEL ise, müdürlerin hukuki statüleri bakımından ticari mümessiller yaklaştığını belirtmekle yetinmektedir. Mahmut Birsal, "Ticari Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur", *BATİDER, C. II, Sayı 1*, 1963, s. 7.

seyyar tüccar memuru durumunda olduklarını belirtmektedir²⁷¹. BİRSEL ise, müdürlerin temsil yetkisinin BK. 450 ve 451'e değil, TTK'nun 321. maddesine tabi olduğunu öne sürmüştür. Bu durumda yazara göre, müdürlerin ortaklığı temsilinde çift imza kuralı geçerlidir²⁷². Bir kısım yazarlar da müdürleri temsil yetkilerinin bulunmadığını öne sürmüşlerdir²⁷³. Buna göre, müdürlerinin yetkilerinin ticari, mümessile benzetilmesi, temsil yetkisi bakımından değil, sadece iç ve dış ilişkideki icra görevi yönündendir²⁷⁴.

Yargıtay, 342. maddede öngörülen ortaklık müdürlerinin ticari mümessil niteliği taşıdığı sonucuna varmıştır²⁷⁵. TÜRK'e göre, müdürün atanması ticaret siciline tescil edildiği için ticari temsilci olduğu kabul edilmelidir. Hukuk istemimize göre bir temsil yetkisi tescil ediliyorsa konu bakımından sınırlanması mümkün değildir. Bu nedenle dış ilişkilerde temsil yetkisinin icra işlerinin gerektirdiği ölçüde sınırlanma getirilmesi olanaklı değildir²⁷⁶. İlk bakışta müdürlerin yönetim yetkisinin olmaması nedeniyle ticari temsilciden farklı olduğu düşünülebilirse de, ticari temsilcinin yönetim yetkisinin bulunması şart değildir²⁷⁷.

Sonuç olarak, dış ilişki (temsil yetkisi) bakımından müdürlerin herhangi bir ticari mümessilden farkları yoktur. Varılan bu sonuç, ticari hayatın gereklerine de uygundur. Zira, her bir şirket müdürünün yetkilerinin kapsamının ayrı ayrı

²⁷¹ Domaniç, *Şerh II*, s. 715, 720 vd.

²⁷² Birsal, *a.g.e.*, s. 6-7.

²⁷³ Eriş, *AŞ.*, s. 328, dipnot 5. TEKİL'e göre ise, müdür atanmasına rağmen yönetim ve temsil yetkilerinin tamamen yönetim kuruluna ait olduğunu, müdüre sadece icra görevi verilebileceğini belirtmektedir. Tekil, (**2. Bası**), s. 205.

²⁷⁴ Türk, *a.g.e.*, s. 78.

²⁷⁵ Yargıtay 11. HD., 29.6.1982, 3015/3184 . Bkz. Akev, *a.g.e.*, s. 80 vd.; banka şube müdürleri ilgili olarak bkz. HGK., 29.5.1963, T/23-19 Arkan, *Ticari İşletme*, s. 164, dipnot 2, Feyzioğlu, *a.g.e.*, s. 418, dipnot 32.

²⁷⁶ Nitekim 11. HD.'nin 29.6.1982 tarihli kararında (E. 3015, K. 3184); müdürlerin temsil yetkilerinin kapsamının belirlenmesinde TTK. 321/II ve BK. 450-451. maddelerinin göz önünde tutulması gerektiği açıkça belirtilmiştir.karar göre şube işleri ve birlikte temsil dışındaki tüm sınırlamalar içi ilişkide geçerli olup müdürlerin şirkete karşı sorumluluklarında nazara alınmasında mümkün ise de, dış ilişkide bunların tescil ve ilan edilmiş olması iyiniyetli üçüncü kişilerin hukukunu etkilemez. Karar metni için bkz. Akev, 80 vd. bu yönde ayrıca Domaniç, *Şerh II*, s.715, 721; karş. Eriş, (**A.Ş.**), s. 328.

²⁷⁷ Feyzioğlu, ticari mümessillikte "yönetim kavramını", temsil yetkisinin kapsamını belirleme bakımından ele almaktadır. Buna göre örneğin işletmenin devri ya da rehni "yönetim kavramına girmez ve dolayısıyla ticari mümessilin bu konularda temsil yetkisi yoktur. Bkz. Feyzioğlu, *a.g.e.*, s. 415. Böylece "işleri idare" unsurunun dahi, temsil yetkisinin kapsamı dolayısıyla 449. maddeye konulduğu söylenebilir. Türk,*a.g.e.*, 20. dipnot.

araştırılması üçüncü kişilerden beklenemez²⁷⁸. Müdür, iç ilişkide kendine tanınan yönetim ve temsil yetkilerini aşıya bile ortaklık kural olarak müdür tarafından yapılan işlemle bağlanır. Anasözleşmede müdürün temsil yetkisini kısıtlayan hükümler bulunsa ve bunlar da ilan edilmiş bulunsa bile, BK. 450'ye aykırı olan bu kayıtların üçüncü şahıslara karşı öne sürülmesi mümkün değildir. Ancak üçüncü kişi, iç ilişkide temsil yetkisinin sınırlandığını biliyor ise ortaklık, müdür tarafından – yetkisi olmadan- yapılan sözleşmeyle bağlı değildir²⁷⁹.

Müdürler ticari mümessil atayarak temsil yetkilerini (müdürlük görevlerini) devredemezler²⁸⁰. Ancak bazı işlemler için başkalarını atayabilirler TTK. 345²⁸¹. Örneğin satın alma müdürü satın alınan malları teslim almak ya da ayıp ihbarında bulunmak üzere birini görevlendirebilir.

Müdürler ticari mümessil durumunda olduklarından temsil yetkilerinin sona ermesi de ticari mümessilde olduğu gibidir²⁸² (BK. 456).

ARSLANLI'ya göre 319. madde de murahhas müdürlük ve BK.'nda ticari temsilci düzenlenmişken, 342. maddedeki müdürlük kurumuna ihtiyaç yoktur. Nitekim limited şirketlerde TTK.'da ticari temsilcinin sadece tayin şekli düzenlenmekle yetinilmiştir(TTK. 545)²⁸³.

²⁷⁸ Salter Uçar, **Hukukumuzda Yönetim Kurulu ve Denetçiler İle Sorumluluk Halleri**, İstanbul 1994 , s. 113. Genel olarak ticari mümessillik bakımından aynı yönde; İhsan Ulusan, "İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist", **Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan**, İstanbul 1978, s. 631.

²⁷⁹ Örneğin ortağın iş gördüğü kurumlara sirküler veya diğer yollarla yazılı olarak müdürlerin temsil yetkilerinin sınırlandığını bildirilirse, bu durum üçüncü kişilerin iyiniyetini ortadan kaldırır. Çamoğlu/Poroy/Tekinalp, s. 302; Akev, **a.g.e.**, s. 91.

²⁸⁰ Bu konuda memur ve müstahdemleri atama yetkisini yönetim kuruluna veren TTK. 328'e dayanılmaktadır. Birsal, **a.g.e.**, s.7; Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 59. Müdür ticari temsilci olduğuna göre, ticari temsilcinin başka birinin ticari temsilci atayamayacağı kuralından hareketle de aynı sonuca varılmalıdır. Birsal, **a.g.e.**, s.7-8.

²⁸¹ Arslanlı, **AŞ III**, s. 209; Çevik, **A Ş**; Eriş, **AŞ**, s. 333.

²⁸² Arslanlı, **AŞ III**, s.210; İmregün, **AO**, s. 253; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. I**, 3. bası, Ankara 1990, s. 796

²⁸³ Arslanlı, **II-III**, s. 207.

VI) LİMİTED ŞİRKETLERDE TİCARİ TEMSİLCİLİK

A) TİCARİ TEMSİLCİLİK KAVRAMI

Borçlar Kanunu'nun 449. maddesinde ticari temsilcinin tanımını yapmıştır. Buna göre, "ticari mümessil, bir ticarethane veya fabrika veya ticari şekilde işletilen diğer bir müessese sahibi tarafından işlerini idare ve müessesenin imzasını kullanarak bilvekele imza vazetmek üzere sarih veya zımni kendisine mezuniyet verilen kimsedir."

Ticari temsilcilik bir işletmenin işletilebilmesi için, işletmenin amacına dahil hemen hemen tüm işlemlerin yapılmasına ilişkin olarak verilen, kapsamı kanunla belirlenen ve üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmayan bir temsil yetkisidir²⁸⁴.

Ticari temsilcinin kanunla tespit edilen yetkisinin kapsamı, kural olarak işletme sahibince üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz (BK. 451). Bu ticari temsilcinin en belirgin özelliğidir²⁸⁵.

Ticari temsilci, işletme sahibini temsile yetkili bir kişi olmanın yanısıra, aynı zamanda ticari işletmenin belirli yetkilere sahip yöneticisi niteliğini de taşır. Örneğin bir bankanın genel müdürü, hukuki bakımdan bankanın ticari temsilcisidir; ancak yönetim bakımdan da, yürütme organının bir parçasıdır. Nitekim, ticari mümessilliğin bu yönü, ticari temsilciyi tarif eden BK. 449/T'de "...işlerini idare..." ibaresiyle vurgulanmıştır²⁸⁶.

B) TİCARİ TEMSİLCİNİN GEREKLİLİĞİ

Çağımızın ekonomik koşulları ve ticari hayat, bir ticari işletmenin sorunlarını, ve işletmenin sahibi olan kişi (ya da kişilerin) sadece kendilerini ve yardımcı olmadan yürütmelerine genellikle imkan vermez. Öte yandan bir tüccar (ya da ticari işletme) ile ilişki kuran üçüncü kişiler, kendileriyle o işletme içinde ve işletme adına hukuki işlemler yapan kimsenin işletmenin gerçek sahibi olup olmadığını ya da işletme adına yaptığı o sözleşmeyi düzenlemeye yetkisi olup olmadığını araştırmak

²⁸⁴ Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 36; Sabih Arkan, *Ticari İşletme*, s. 156; Bahtiyar, *Ticari İşletme*, s. 122.

²⁸⁵ Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 35; Arkan, *Ticari İşletme*, s. 156,160; Bahtiyar, *Ticari İşletme*, s. 122-123.

²⁸⁶ Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 35.

istememezler veya ticari hayat buna imkan vermeyebilir. Üçüncü kişiler, ticari işletme ile kurdukları ilişkilerden, yaptıkları hukuki işlemlerden emin olmak isterler. Bu güven gereği, tüccar yardımcılarına, BK. 32-40'taki temsil hükümlerinden daha özel ve güven duygusunu yaratmaya daha elverişli hükümlerim konulması zorunlu kılınmıştır²⁸⁷.

C) TİCARİ MÜMESSİLLİN TAYİNİ

TTK. 539/II ve 545'e göre, şirket sözleşmesinde aksine hüküm olmadıkça, ticari temsilci tayinine genel kurul yetkilidir. Buradan anlaşılacağı üzere, ticari mümessil doğrudan şirket sözleşmesiyle tayin edilebileceği gibi, şirket sözleşmesinde kararlaştırılması şartıyla bu yetkinin şirketi idare ve temsile yetkili müdür(ler)e bırakılması da mümkündür. Limited şirketlerde şirket sözleşmesi ya da genel kurul kararıyla şirketin yönetim ve temsili ortak olmayan kişiye de (ortak olmayan müdür) bırakılabilir. Bu gibi kimselerin yetkileri konusunda, ortak olan müdürlere ilişkin hükümler (TTK. 540, 542) uygulanır. KIRCA'ya göre ortak olmayan müdür esas itibariyle BK. 449 vd. anlamında bir ticari mümessildir; ancak sıradan ticari mümessilden farklı olarak daha geniş yetkilere sahip olan "organ müdür" konumundadır. Bunların durumu anonim şirketlerdeki (murahhas) müdürünkine benzerdir²⁸⁸.

ARSLANLI/DOMANIÇ limited şirketlerde ortak olmayan müdürlerin, organ müdür niteliğinde olmayıp, tamamen BK. 450'de belirtilen yetkiye sahip ticari temsilci konumunda olduğunu²⁸⁹ bununla birlikte, anasözleşme ile yetkili kılınmamış olsa dahi, müdürün ticari tayininin, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı geçerli olduğunu, şirket sözleşmesinde aksine hüküm olmadıkça ticari temsilci tayini konusunda genel kurulun yetkili olacağını öngören TTK 539/II ve 545'nin, -diğer şirketlerde olduğu gibi- iç ilişkiyle ilgili olup, iyiniyetli üçüncü kişileri bağladığını ifade etmiştir²⁹⁰.

²⁸⁷ Feyzioğlu, a.g.e., s. 407. Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 36.

²⁸⁸ Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 60.

²⁸⁹ Arslanlı/Domaniç, a.g.e., s. 662 vd.

²⁹⁰ Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 61.

TTK'da anonim şirketlerde ticari mümessillerin kim tarafından tayin edileceğini düzenleyen özel bir hüküm yoktur. Kural olarak idare ve temsil yetkisini haiz yönetim kurulu, bu hususta da yetkili olacaktır (TTK. 317, 328).

D) TİCARİ TEMSİLCİLİK YETKİSİNİN KAPSAMI

Ticari temsilcinin sahip olduğu temsil yetkisinin kapsamı geniş şekilde çizilmiş ve ticari temsilcinin, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı işletmenin gayesine²⁹¹ dahil her türlü hukuki işlemi işletme sahibi adına yapmaya yetkili olduğu belirtilmiştir. BK. 450/II'de ise ticari temsilcinin özel yetki almadan yapamayacağı işler gösterilmiştir. Özel yetki almadan yapamayacağı işler, gayrimenkulleri devretmek ve gayri menkuller üzerinde üçüncü kişiler lehine aynı hak tesis etmektir.

Ticari temsilcinin temsil yetkisinin sınırlarını tayininde kullanılan gaye terimi yerine konu teriminin kullanılması gerekirdi. Böylece ticari temsilci işletmenin amacına ulaşabilmesi için faaliyet konusuna giren her türlü işlemi yapabilir. Örneğin ticari temsilci, işletmede çalışacak işçiler ile hizmet sözleşmeleri yapabilir, sözleşmeleri feshedebilir, hammadde satın alabilir, üretilen malların satımı konusunda sözleşme yapabilir. Ticari temsilci, işletmenin faaliyeti bakımından gerekli olan menkul, gayri menkul malların kiralanması için sözleşmeler yapabilir, işletmeye dahil olan gayrimenkulleri kiraya verebilir ve bu kira sözleşmelerini tapuya şerh ettirebilir. Ticari temsilci gayrimenkulleri satın almaya da yetkilidir. Ticari temsilci eğer gerekli görürse şube açabilir. Ticari temsilci ticari vekil atayabilir ama kendisi gibi bir ticari temsilci atayamaz. Ticari temsilci poliçe, bono ve çek düzenleyebilir. Ticari temsilcinin belirli şartlarda, bir başka kişinin borcu için kefalet verebileceğini de kabul etmek gerekir²⁹². Ticari temsilci işletme sahibini mahkemelerde temsil etmek yetkisine de sahiptir. Ticari temsilci, sulh, tahkim, davadan feragata da yetkili saymak gerekir²⁹³.

²⁹¹ Her ne kadar BK. 450/I'de gaye (amaç) tabiri kullanılmış ise de, bu konu biçiminde anlaşılmalıdır. Sonuç olarak, bir işletmenin ticari mümessilin temsil yetkisinin kapsamına girip girmediğini tespit için, şu hususların göz önünde bulundurulması gerekir: İşlem; işletmenin işletilmesine yönelik olmalıdır, işletmenin amacına dahil olmalıdır ve kanun tarafından yasaklanmamış olmalıdır. Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 108.

²⁹² Arkan, **Ticari İşletme**, s. 160; Birsnel, a.g.e., s. 3; Kırca, **Ticari Mümessil**, s. 112-113; Ulusan, a.g.e., s. 651.

²⁹³ Arkan, **Ticari İşletme**, s. 161.

E) TİCARİ TEMSİLCİLİK YETKİSİNİN SINIRLANDIRILMASI

İşletme sahibinin iradesiyle, ticari temsilcinin temsil yetkisinin sınırlandırılmasına sadece iki halde izin verilmiştir. BK. 451 uyarınca ticari temsilcinin temsil yetkisi, sadece şube işleriyle ya da birlikte temsil kaydıyla sınırlandırılabilir.

1) ŞUBE İŞLERİYLE SINIRLANDIRMA

Ticari temsilcinin temsil yetkisi, yönetmekle görevlendirildiği şubenin işleriyle sınırlandırılabilir (BK. 451/I). Böyle bir sınırlandırma getirilmişse ticari mümessil başka şubelerde veya merkezde işletme sahibi adına herhangi bir işlem yapamaz. Şube işleriyle sınırlandırma yer itibariyle getirilen bir sınırlandırmadır. Kanun burada sadece şube işleriyle sınırlandırmaya izin verdiği için, ticari mümessilin bu yetkisinin, şube sayılmayan satış mahalli, irtibat bürosu gibi işyerleri için sınırlandırılabilmesi mümkün değildir²⁹⁴.

Şubenin temsiliyle görevlendirilen ticari mümessilin yetkisi, şubeyi ilgilendiren bütün işlemleri kapsadığından; iç ilişkide bu yetkiye konulan bir sınırlandırmanın (örneğin belli bir limite kadar olan işlemleri yapabilme gibi), iyiniyetli üçüncü kişilere herhangi bir etkisi olmayacaktır²⁹⁵ (BK. 451/III).

2) BİRLİKTE TEMSİL KAYDIYLA SINIRLAMA

İşletme sahibi, aynı işletme için birden fazla ticari mümessil atayabilir. Böyle hallerde, atanan her ticari mümessil, kural olarak tek başına işletme sahibi adına işlem yapmaya yetkili sayılır²⁹⁶. İşletme sahibi, atadığı ticari temsilcilerin karşılıklı olarak birbirlerini denetleyebilmelerini sağlamak ve böylece temsil yetkisinin kötüye kullanılması tehlikesinin en aza indirebilmek amacıyla²⁹⁷, ticari temsilcilerin işlem

²⁹⁴ Arkan, *Ticari İşletme*, s. 162-163.

²⁹⁵ Kırcı, *Ticari Mümessillik*, s. 153.

²⁹⁶ Bir ticari işletme için birden fazla ticari mümessil tayin edilmiş olup da bunların birlikte mi, yoksa tek başına mı temsil yetkisini haiz olduklarında kuşkuya düşüldüğü takdirde, her birinin ayrı ayrı temsile yetkili oldukları kabul edilmelidir. Çünkü, tek başına temsil yetkisi kural, birlikte temsil ise ona istisna teşkil eder. Buna karşılık, anonim ve limited şirketlerde birlikte temsil (çift imza) kuraldır (TTK. 321/III, TTK.542/I). Fezyioğlu, *a.g.e.*, s. 421-422.

²⁹⁷ Birlikte temsil yetkisine sahip ticari mümessillerin, tayinlerindeki amaca uygun olarak kapsamı oldukça geniş kontrol yükümleri ortaya çıkabilir. Kontrol yükümü, hizmet sözleşmesinde genellikle ya hiç düzenlenmemekte ya da çok yüzeysel bir biçimde düzenlenmektedir. Bu konu sözleşmeyle

yaparken birlikte hareket etmesi şartını getirebilir²⁹⁸. Ancak birlikte hareket etme koşulu, işlemin aynı anda imzalanması anlamına gelmez. Bir ticari mümessil tarafından yapılan işlemin sonradan ikinci ticari temsilci tarafından imzalanmasıyla da, BK. 451/II'nin gereği yerine getirilmiş olur²⁹⁹.

Kanunda açıkça izin verilmiş olan birlikte temsil ve şube işleri ile sınırlı temsil dışında kalan bu tür sınırlandırmalar, ticaret siciline tescil ve ilan edilemediklerinden; bunların, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesi de mümkün olmayacaktır³⁰⁰. Hatta, yanlışlıkla yapılacak böyle bir tescil ve ilan da, üçüncü kişilerin iyiniyetini bertaraf etmez. Ancak işletme sahibi, böyle bir sınırlandırmanın üçüncü kişi tarafından bilindiğini ya da bilinmesi gerektiğini ispat ederek (MK. 3/II), kendisini, yapılan işlemle bağlı olmaktan kurtarabilir. Örneğin işletme sahibi, sınırlandırma keyfiyetini ilgili üçüncü kişiye sirküler göndermek

---

düzenlenmemişse şu esas geçerli olur: Birlikte temsil yetkisine sahip ticari mümessilin atacağı imza, sırf işlemden haberdar olduğu anlamına gelmez; ticari mümessil, bu imzasıyla işletme sahibine karşı bir sorumluluk da üstlenmektedir. Bu sebeple ticari mümessil, yapılan işlemin işletme sahibinin yararına olup olmadığını araştırmalıdır. Bu esas, birlikte temsil yetkisine sahip ticari mümessillerin, işletme içinde farklı bölümlerin bağımsız idarecileri olmaları; yani işlemi imzalayan diğer ticari mümessilin, kendi alanı dışında gerçekleşen işlemlere iştirak etmesi hali içinde geçerlidir. Bundan başka, işletmenin organizasyon biçimi ve işlem hacmine göre, birlikte temsil yetkisine sahip ticari mümessillere, kendi aralarında daha geniş kontrol, birbirini uyarma yükümlülükleri de yüklenebilir. Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 143

²⁹⁸ KIRCA'ya göre, birlikte temsil yetkisine sahip olan ticari temsilci, gecikmesinde tehlike bulunan hallerde işletme sahibini tek başına temsil etmeye yetkili olmalıdır. Bu husus, işletme sahibinin çıkarlarının korunmasına hizmet eder. Nitekim Yargıtay Ticaret Dairesi de, 26.11.1968 tarih ve E. 2058, K. 6301 sayılı kararında, kollektif şirkette, TTK. 163/II'den hareketle, birlikte temsil yetkisine sahip ortağın, gecikmesinde tehlike bulunan hallerde şirketi tek başına temsil edebileceğine hükmetmiştir. Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 146.

²⁹⁹ Arkan, **Ticari İşletme**, s. 163. Aynı görüşte Feyzioglu; BK. 451/II'deki koşullarla birlikte ticari temsilci tayin edilenler birlikte hareket etmek zorundadırlar ama, işleme hepsi de katılmak kaydıyla, iradelerini aynı zamanda açıklamak zorunluluğunda değildirler. Bu takdirde işlem katılması gereken temsilcinin iradesini açıkladığı anda hükümlerini doğurur. Esasen BK. 451/II'de de birlikte temsil durumunda olan birden fazla temsilcinin birlikte hareketinden değil, sadece birlikte imza etmelerinden söz edilmektedir. Genel temsil durumunda da aynı çözüm tarzı geçerlidir. Bu itibarla, birlikte temsil şartının gerçekleşmesi için işleme katılması gereken ticari temsilcilerden birinin işleme sonradan vereceği icazetle dahi işleme geçerlik kazanabilir. Bu icazetin zımnen verilmesi de mümkündür. TTK. 23/III'deki teyit mektubu buna örnektir. Bu fıkra hükmüne göre "şifahen, telefon ya da telgrafla yapılan mukavelelerin veya beyanların içeriğini teyit eden yazıyı alan kimse (konumuzda birlikte temsilcilerden işleme katılmayan ya da katılmayanları) aldığı tarihten itibaren 8 gün içinde itirazda bulunmamışsa teyit mektubunun yapılan mukaveleye veya beyanlara uygun olduğunu kabul etmiş sayılır. Böyle bir teyit mektubunu alan ve onu 8 gün içinde reddetmeyen ve cevapsız bırakan işleme katılmamış ticari temsilcinin de işleme zımnen icazet verdiği, TTK. 23/III kıyasen uygulanarak söylenebilir. Feyzioglu, **a.g.e.**, s. 422

³⁰⁰ Bu tür sınırlandırmalar, üçüncü kişi iyiniyetli olduğu sürece sadece işletme sahibi ile ticari temsilci arasındaki iç ilişkide dikkate alınabilir. Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 155

suretiyle duyurduğunu ve bu sirkülerin üçüncü kişinin eline geçtiğini ispat edebilirse, söz konusu sınırlandırmayı üçüncü kişiye karşı ileri sürebilecektir.

Eğer birlikte ticari mümessillik ticaret siciline tescil edilmişse, üçüncü kişi, ticari mümessilin birlikte temsil yetkisine sahip olduğunu bilmediğini ileri süremez (TTK. 39/I). Bununla birlikte, bazı hallerde müvekkilin birlikte temsil yetkisinin varlığını ileri sürerek sözleşmeden doğan borçlarını ifadan kaçınması, hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilebilir³⁰¹.

Temsil yetkisinin işlemlerin türü bakımından sınırlandırılması düşünülebilir. Ticari mümessilin, işletmenin faaliyet sahasına giren işlemlerden sadece bazıları için yetkilendirmesi halinde, bu tür bir sınırlandırma gündeme gelir. Örneğin, ticari mümessilin sadece alım ya da satım işlemleri için yetkili kılınması; yetkinin kapsamını tayinde olağan ya da olağanüstü işlemler arasında ayırım yapılması hallerinde, işlemlerin türü bakımından sınırlandırma söz konusudur. İşletme sahibinin önemli gördüğü bazı işlemleri yapma yetkisini kendisinde saklı tutması, diğer işlemlerin yapılmasını ise ticari mümessile bırakmış olması halinde de böyle bir sınırlandırma vardır.

Yetki miktar yönünden de yani işlemin ekonomik değeri bakımından da sınırlandırılabilir. Örneğin, ticari mümessile yüz milyar lirayı aşamayan çekleri ciro ve imza yetkisi tanınmış olabilir. Kanun ancak şube işleri ve birlikte temsil kaydıyla sınırlamalara izin verdiği için bunun dışında yapılan sınırlamalar bu arada miktar yönünden yapılan sınırlamalarda geçersizdir. Miktar yönünden yapılan sınırlama ancak iç ilişki bakımından geçerli olabilir. Aynı şekilde temsil yetkisinin işlerin türü

---

³⁰¹İsviçre’de bir Kanton Mahkemesinin bu hususla ilgili olarak verdiği karar özetle şöyledir: Birlikte temsilin ticaret siciline tescil edilmesi nedeniyle ticari mümessilin tek başına işlem yapma yetkisinin bulunmadığının ileri sürülmesi iyiniyet kurallarıyla bağdaşmıyorsa, ticaret sicilinin müspet etkisiyle ilgili kurala istisna getirilebilir. Zira MK. 2, herkesin haklarını kullanırken ve yükümlülüklerini ifa ederken iyiniyet kurallarına uygun hareket etmesi gerektiğini hükme bağlamıştır. Somut olayda, şirketle sözleşme yapan üçüncü kişi, şirketle sürekli ilişkisi olan biridir. Aynı zamanda, birlikte temsil yetkisine sahip olmakla beraber tek başına hareket eden ticari mümessil, şirketin söz konusu üçüncü kişiyle olan ilişkilerinde daima tek başına hareket etmiş ve şirket buna hiçbir zaman itiraz etmemiştir. Bu sebeple, şirketin üçüncü kişiye karşı ticari mümessilin yetkisiz hareket ettiğini ileri sürerek yükümlülüklerini ifadan kaçınması objektif iyiniyet kurallarıyla bağdaşmaz. Kırca, **Ticari Mümessillik**, s. 142.

bakımında örneğin sadece alım veya sadece satım işlemleri bakımından sınırlanması da geçerli olmaz³⁰².

Ticari mümessilin yetkisine dahil olmayan, bir başka ifadeyle işletmenin konusuna girmeyen işlemlerin yapılmış olması halinde, yetkisiz temsile ilişkin hükümler uygulanır; işletme sahibi icazet vermediği takdirde yapılan işlemlerle bağlanmaz (BK. 38). Bir ticaret şirketinin sahip olduğu işletmeye ticari mümessil tayin edilmesi halinde, yetkisiz temsil özellik gösterir. Bilindiği gibi, ticaret şirketlerinin hak ehliyeti, şirket sözleşmesinde yazılı işletme konusu ile sınırlıdır (TTK. 137). İşletme konusuna girmeyen bir işlem şirketi bağlamaz, hatta şirket bakımından yok hükmündedir. Dolayısıyla şirketin böyle bir işleme icazet vermesi de mümkün değildir³⁰³.

F) TİCARİ TEMSİLCİNİN YETKİSİNİ KULLANMA TARZI

Eğer yazılı şekilde yapılması gereken bir işlem söz konusu ise ticari temsilcinin yetkisi, imza atarken, imzasının yanında kullandığı ibarelerden anlaşılacaktır. BK. 449/I'de ticari temsilcinin tanımı yapılırken "... ve işletmenin imzasını kullanarak vekaleten imza vaz'etmek üzere" kendisine... yetki verilen kimsedir" denilmektedir. Yasadaki bu ifade ilk okuyuşta yanıltıcı olabilir. Hiçbir ticari temsilci, hiçbir zaman işletmenin imzasını kullanamaz. Kullandıkları imza kendi imzalarıdır; ancak bunu atarken, işlemi işletmeyi temsilen yaptıklarını ve sözleşmeyi bu sıfatla imzaladıklarını belirtir bir ifade kullanmaları gerekir. Nitekim yasada yanlış anlaşılmaya müsait olan bu ifade, Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 34/I maddesinde daha doğru bir şekilde düzenlenmiştir. Ticari temsilciler, kendilerinin bu sıfatlarını belirten bir sözü ve kendi isimlerini unvana ekleyerek imza atarlar. O halde 449/I'deki "işletmenin imzasını kullanarak" deyiminin işletmenin ünvanını kullanarak şeklinde anlaşılması gerekir. Batı ülkelerinde bu konuda yerleşmiş olan usul şöyledir: ticari temsilci, bu sıfatını "per procura" teriminin baş harfleri olan "p.p." rumuzunu ticaret unvanına ekleyerek kendi imzasını atar³⁰⁴.

³⁰² Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 154.

³⁰³ Kırca, *Ticari Mümessillik*, s. 167.

³⁰⁴ Feyzioğlu, *a.g.e.*, s. 426.

Kaldı ki ticari temsilcinin imza şekli hakkında TST. m. 34/I de yer alan hüküm emredici nitelikte değildir. Temsilcinin bu hükme uymaması ve kendi sıfatını belirten bir sözü kullanmadan kendi imzasını atmış olması işlemin temsil edeni bağlamayacağı sonucunu doğurmaz. Hal ve durumdan imzanın, temsil olunanı bağlamak üzere atıldığı anlaşılıyorsa (işlemde firmanın başlıklı kullanılmasından böyle bir sonuç çıkabilir), ticari temsilcinin imzaladığı sözleşmenin hükümleri yine temsil edilenle diğer taraf arasında geçerli olur³⁰⁵.

G) MURAHHAS ÜYE, MÜDÜR VE TİCARİ TEMSİLCİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

TTK. 342 müdürleri gibi, TTK. 319/II uyarınca atanan murahhas müdürlerin de ticari temsilci statüsünde oldukları belirtilmişse de³⁰⁶, vurgulamak gerekir ki, bunların temsil yetkileri ticari temsilciden daha geniştir. Murahhasların temsil yetkisi TTK. m. 321 hükmüne tabidir³⁰⁷. Öğretide bu farkın önem taşımadığı, sadece murahhas müdürün ticari temsilciden farklı olarak (BK. 450/II), ortaklığa ait taşınmazları satmak, ya da bunlar üzerinde sınırlı bir ayni hak kurmakla da yetkili olduğu belirtilmektedir³⁰⁸. Ancak başka farklar da tespit edilebilir. Gerçekten, murahhas müdürün aksine ortaklık müdürü ticari temsilci atayamaz³⁰⁹. Diğer taraftan murahhas müdür, ortaklık işletmesinin varlığı ve temel yapısı ile bazı işlemlerde temsil yetkisine sahiptir. Örneğin işletmeyi rehnedebilir. Oysa bu ticari temsilcinin /müdürün temsil yetkisinin kapsamına girmez³¹⁰.

³⁰⁵ Bu nedenle DOMANIÇ'in (vekaleten imzayı) ticari temsilciliğin üçüncü unsuru olarak ifade edilişi (bak. Domaniç Şerh I, s. 220) FEYZİOĞLU'na göre "vekil sıfatını mutlaka açıklayarak imza etmesi şeklinde anlaşılmalıdır. Temsilcinin imzayı bu niyetle atması ve onun temsilcilik sıfatının hal ve durumdan anlaşılabilir olması da yeterlidir. Feyzioğlu, a.g.e., s. 426.

³⁰⁶ Yargıtay 11. HD. 29.6.1982. 3015/3184 (Akev, a.g.e., 80 vd.); ÇAMOĞLU/POROY/TEKİNALP, s. 302;; Kırca, Ticari Mümessillik , s.59.

³⁰⁷ Domaniç, Şerh II, s. 715; Kırca, Ticari Mümessillik, s. 59.

³⁰⁸ Akev, a.g.e., s. 83; Karş., Arslanlı; AŞ III, s. 195; Turgut Kalpsüz ise Banka Ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsünün II. Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumunda yaptığı bir konuşmada; TTK. 321'in yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkisinin kapsamını tam olarak belirlemediğini, burada da BK. 450-451'deki esasların geçerli olduğunu, dolayısıyla taşınmazları devir ve ayni hakla sınırlamanın da yönetim kurulu üyelerinin temsil yetkilerinin temsil yetkisinin kapsamı dışında kaldığını belirtmektedir. Akev, a.g.e., Tartışmalar, Sempozyum II, s. 95.

³⁰⁹ Kırca, Ticari Mümessillik, s. 59; ayrıca bkz. Türk,a.g.e., s. 90.

³¹⁰ Arkan, Ticari İşletme, s. 161.

Murahhas müdürlerle diğer ortaklık müdürleri arasında temsile ilişkin bu husus dışında şüphesiz en önemli fark, murahhas müdürlere temsil yetkisiyle birlikte yönetim yetkilerinin de devredilmesidir³¹¹. Bunlar devredilmeyen yetkiler dışında yönetim kuruluna ait bütün yetkileri yönetim kurulunun emir ve talimatlarıyla bağlı olmaksızın, sorumluluk kendilerine ait olmak üzere (TTK. 336/II) kullanırlar³¹². Bu nedenle murahhas müdür TTK. 342 vd. daki müdürden farklı olarak “organ müdür” niteliğindedir³¹³.

Bir diğer fark da bu ikisinin atama koşullarında ortaya çıkmaktadır. Murahhas müdür ancak anasözleşmede hüküm bulunması halinde ve anasözleşmeye göre ya yönetim kurulu tarafından atanır (TTK. 319/II) ve ancak genel kurul tarafından azledilebilir³¹⁴. Buna aykırı bir hükmün anasözleşmeye konulması mümkün değildir. Atamadan sonra yönetim kurulunun murahhasları azli, onlara etki ve müdahalesi söz konusu olamaz³¹⁵. Oysa anasözleşmede hüküm bulunmasa bile ticari temsilci atanması bir yönetim kurulu kararına dayanmakta olup yetki her zaman geri alınabilir.

İMREGÜN’e göre, TTK. 342’de düzenlenen müdürler, 319’da düzenlenen murahhas müdürlerden farklıdır. TTK. 319’da öngörülen müdürler, anasözleşme gereğince, yönetim kurulunun sahip olduğu yetkilerle donatılabilen ve ancak genel kurul tarafından azli mümkün olan organ müdür niteliğinde kişilerdir. TTK 342’de düzenlenen müdürler ise, yönetim kurulunun emri altında, yönetim ve denetiminde ortaklığın işlerinin çeviren ve nitelikleri itibarıyla BK. 449. vd’da düzenlenen ticari temsilci niteliğinde bulunan müdürlerdir. Bu nedenle BK. 449 vd. daki ticari mümessillik kurumu varken, ayrıca TTK. 342 vd. daki müdürlük kurumunu düzenlemeye gerek yoktur³¹⁶.

³¹¹ Arslan, a.g.e., s. 66; Arslanlı, AŞ III, s. 128,135.

³¹² Arslan, a.g.e., s.78; Arslanlı, AŞ III, s. 206; Doğanay, a.g.e., s. 794; Pulaşlı, a.g.e., s.270.

³¹³ Yargıtay 11. HD. 29.6.1982, 3015/3184. Akev,a.g.e., s. 80 vd. Arslan, a.g.e., s. 75; Çamoğlu, Sorumluluk, s. 171; Domaniç, Şerh II, s.715; İmregün, AO, s. 252; Kırca, Ticari Mümessillik, s.59, Pulaşlı, a.g.e., s. 269.

³¹⁴ Arslan, a.g.e., s. 68, 76, 79; Arslanlı, AŞ III, s. 123;; İmregün, AO, s. 218.

³¹⁵ Arslan,a.g.e., s. 69.

³¹⁶ İmregün, AO, s. 252; Domaniç, Şerh II, s. 715.

ARSLANLI'ya göre, TTK. 342'nin düzenlediği müdüre sadece şirket işlemlerinin icraya ilişkin kısmı verilir. Bu kişi yönetim kurulunun icra organıdır. İdare hakları ve temsil yetkisi yönetim kurulundadır. Cari (günlük) işler dışında müdüre yönetim hakkı verilemez. Bu sebeple TTK. 342'de düzenlenen müdürün yönetim görevleri ticari temsilcinin yönetim görevlerinden daha dardır. Ticari temsilci işletmenin birlikte getirdiği yönetim işlemlerini ifa yetkisine sahip olmasına rağmen, bu yetki müdüre verilmemiştir. Yalnız dış ilişkilerde müdür de ticari temsilci gibi şirketi temsile yetkilidir. TTK. iç ilişkilerde yönetim hakkını sınırlamakla birlikte, temsil yetkisi bakımından dış ilişkide ticari temsilcilikten farklı bir durum söz konusu değildir³¹⁷.

Eğer bir kişiye verilen temsil yetkisi, ticari temsilci sayılmasını gerektirecek derecede geniş değilse, bu kişi ticari vekil, ya da BK. m. 32 vd. anlamında temsilci sayılmamalıdır. Buna karşılık, kendisine ortaklığı sınırlı ölçüde temsil yetkisi verilen bir kişi ticari temsilci gibi hareket ediyor, örneğin özel yetkisi olmadığı halde kambiyo senetleri düzenliyor ve ortaklık tarafından açık veya zımni olarak devamlı şekilde buna icazet veriliyorsa bu kişinin üstü kapalı biçimde ticari mümessillik/ortaklık müdürü olarak atandığının kabulü gerekir³¹⁸.

VII) TİCARİ VEKİL

BK. 453/I'e göre ticari vekil, ticari temsilci sıfatın sahip olmaksızın bir ticari işletme sahibi tarafından işletmenin bütün işleri veya belirli bazı işlemleri için temsile memur edilen kimsedir. Böylece denilebilir ki; ticari vekile, işletmenin ya tüm işlerinin idaresi yada bazı işlemlerin yapılması konusunda temsil yetkisi verilebilir. İşletmenin tüm işlerinin ticari vekile verilmesi durumunda genel yetkili ticari vekilden, bazı işlemlerin ticari vekile verilmesi durumunda ise sınırlı (özel) yetkili ticari vekilden sözedilir. Örneğin fabrika müdürü, genel yetkili ticari vekil; otel resepsiyonunda çalışan kişi ile işletmenin satın alma işlerine bakan görevlisi ise özel yetkili ticari vekil konumundadır³¹⁹.

³¹⁷ Arslanlı, AŞ III, s. 206-207.

³¹⁸ Arkan, Ticari İşletme, s. 159; Feyzioğlu, a.g.e., s. 414; Reha Poroy/Hamdi Yasaman, Ticari İşletme Hukuku, 8. Bası, İstanbul 1998, s. 172.

³¹⁹ Arkan, Ticari İşletme, s. 167.

Ticari vekiller tacir veya ticari temsilci tarafından atanır. Ticari vekillerin tayini şekle tabi değildir. Yazılı veya sözlü, açık veya zımni tayin mümkündür. Ticari vekillerin ticaret siciline kaydı ve ilanı da gerekmez ve buna rağmen tecil ve ilan yapılmışsa bir netice doğurmaz.

Genel yetkili ticari vekil, işletmenin sadece olağan (mutad) işleriyle sınırlı temsil yetkisine sahiptir (BK. 453/II). Olağan işlerin neler olduğu belirlenirken, bir yandan işletmenin niteliği, iş hacmi, bulunduğu yerde geçerli olan ticari görüşler, diğer yandan yapılması sözkonusu olan işlemlerin tür ve değeri dikkate alınır. Böyle bu işlemlerin, o işletme bakımından devamlı olarak yapılan işlemlerden olup olmadığı saptanır. Örneğin, bir fabrika müdürü için işletmede çalışacak işçilerle hizmet sözleşmesi yapmak, hammadde alımı konusunda sipariş vermek, bunların bedellerini ödemek, üretilen mallarla ilgili satım sözleşmesi yapmak olağan işlerden sayılır³²⁰.

BK. 453/II'de, ticari vekilin özel yetki verilmedikçe yapamayacağı bazı işler gösterilmiştir. Bunlar tacir adına ödünç alma, kambiyo taahhütlerinde bulunma ve davacı ve davlı olarak mahkemelerde taciri temsil etmektir. BK. 453/II'de gösterilmemekle birlikte, ticari temsilci tarafından dahi özel yetki alınmadıkça yapılmayan işletmeye dahil gayrimenkulleri temlik etmek ya da bunlar üzerinde üçüncü kişiler lehine sınırlı aynı haklar kurmak şeklindeki işlemlerin, ticari vekil tarafından da yapılamayacağını kabul etmek gerekir³²¹.

Genel yetkili ticari vekilin temsil yetkisi, üçüncü kişilere duyurulmak kaydıyla sınırlandırılabilir. Bu sınırlandırmalar ticaret siciline tescil ve ilan edilemeyeceğinden, bunların üçüncü kişilere mektup, sirküler gönderilmesi yoluyla duyurulmuş olması gerekir.

Belli bir işin ya da işlemin ifasıyla görevlendirilen sınırlı (özel) yetkili ticari vekillerin sahip oldukları temsil yetkisinin kapsamı ise, kendilerine bırakılmış olan iş yada işlemin niteliğine göre belirlenir. Örneğin satış mağazalarında görevli memur ve müstahdemler, o mağazanın olağan satış işlemlerinin hepsini yapmaya yetkili sayılırlar (BK. 453/III). Dolayısıyla satış mağazası memur ve müstahdemleri,

³²⁰ Arkan, *Ticari İşletme*, s. 168; Feyzioğlu, a.g.e., s. 433; Bahtiyar, *Ticari İşletme*, s. 125.

³²¹ Arkan, *Ticari İşletme*, s. 168.

yaptıkları satım sözleşmeleriyle ilgili olarak bedeli tahsil etmek, fatura makbuz vermek, ihtar ve ihbarları yapmak ve kabul etmek hususunda da yetki sahibidirler.

VIII) SEYYAR TÛCCAR MEMURU

Bir tür ticari vekil konumunda olan seyyar tûccar memuru, ticari işletmenin merkezinin dışındaki yerlerde tacir adına işlem yapma yetkisine sahip kişidir³²². Seyyar tûccar memuru ile tacir arasındaki ilişki devamlı niteliktedir. Tek bir sözleşmenin yapılması için atanan kişi, seyyar tûccar konumunda olamaz. Seyyar tûccar memurları, işletmenin faaliyet çevresini genişletmek, merkez dışındaki yerlere de yaymak amacıyla atanır. faaliyetini yaygınlaştırmak isteyen tacir, şube açmak yoluna gidebileceği gibi, eğer o yerdeki iş hacmi uygun değilse sabit bir büro (şube) kurmak yerine seyyar tûccar memurlarının hizmetinden yararlanmayı tercih eder.

Seyyar tûccar memurlarının atanması, kural olarak herhangi bir şekle tabi değildir. Ancak seyyar tûccar memuru, işletme merkezinin dışındaki yerlerde faaliyet göstereceğinden seyyar tûccar memuru ile tacir arasındaki ilişkinin o yerlerdeki müşterilere açıklanması gerekir. Bu da seyyar tûccar memuruna gereğinde işlem yapacağı üçüncü kişilere ibraz edilmek üzere bir yetki belgesi verilmesini zorunlu kılar. Seyyar tûccar memurları işletme merkezi dışındaki yerlerde tacir adına sözleşme yapmak ve yaptıkları satım sözleşmesiyle ilgili olarak bedeli tahsil etmek, bedelin ödenmesi hususunda alıcıya süre tanımak gibi yetkilere sahiptirler (BK. 454/I). Buna karşılık, seyyar tûccar memurları, kendileri tarafından yapılmamış olan satım sözleşmelerinden kaynaklanan bedelleri tahsil edemezler. Bunlar, kendileri tarafından yapılan satım sözleşmeleri dolayısıyla ödenmesi gereken bedellerden indirim yapma yetkisine sahip değillerdir.

Seyyar tûccar memurları bizzat yapmış oldukları sözleşmelerle ilgili ihtar ve ihbarları tacir adına kabul etmeye yetkilidirler. Ancak seyyar tûccar memuru, işlemin yapılmasından sonra müşterilerinin bulunduğu yerden ayrılmışsa müşterinin, bu ihtar ve ihbarları bizzat tacire yöneltmesi gerekir³²³.

³²² Her ne kadar BK. 454/I'de seyyar tûccar memurunun, "müessese için merkezinin haricindeki mahallerde muamele icra etmek" üzere atanacağından söz edilmişse de, maddedeki "müessese" tabirini "ticari iletme" olarak anlamak gerekir. zira tûccar memuru, ticari vekilin özel bir türü olduğundan, ticari vekil gibi ancak ticari işletme için atanabilir. Arkan, **Ticari İşletme**, s. 169.

³²³ Arkan, **Ticari İşletme**, s. 170.

Seyyar t ccar memurunun BK. 454/I/I'e sahip olduğu temsil yetkisinin iyiniyetli üçüncü kişilere sınırlandırılması mümkün değildir (BK. 454/II).

Seyyar t ccar memurları, ancak işletme merkezinin dışındaki yerlerde işlem yapabileceğinden (BK. 454/I), işletme merkezi dışındaki yer ibaresinin açıklığa kavuŐturulması gerekir. Bir fikre göre, bu ibare, işletme merkezinin bulunduğu Őehrin dışındaki yerleri ifade eder³²⁴. Diğer bir fikre göre ise, işletme merkezinin dışındaki yer ibaresi, aynı Őehir içinde merkezin bulunduğu mahal dışında kalan yerleri de kapsar. İkinci fikre üstünlük tanımak uygun olur. Merkezi büyükŐehir belediye sınırları içinde bulunan bir ticari işletme için, bu belediye sınırları dışındaki bir yerde faaliyet göstermek üzere –bu yer aynı belediye sınırları içinde kalsa bile- seyyar t ccar memuru atanabileceğine de, hiç kuŐku duymamak gerekir³²⁵.

---

³²⁴ Feyzioğlu, a.g.e., s. 437.

³²⁵ örneğin merkezi Ankara-Kızılay'da bulunan bir işletme, Kızılcacahamam'da işlem yapmak üzere seyyar t ccar memuru atayabilir. Arkan, **Ticari işletme**, s. 171.

SONUÇ

Türk Ticaret Kanunu'nun limited şirketleri düzenleyen hükümleri, İsviçre Borçlar Kanunu'ndan iktibas edilmiştir. Buna karşılık, ortakların sorumluluğunu düzenleyen kısımlar, limited şirketlerin ilk kez ortaya çıktığı Alman Kanunu'ndan alınmıştır. Yine bazı hükümler aynen alınmayarak değiştirilmiş, adaptasyon yapılmıştır.

Şirketin varlıklarını devam ettirmesi, büyümesi, gelişmesi ve hatta ekonomiye katkılarının olması, iyi bir organizasyonla yönetilmelerine (ve temsil edilmelerine) bağlıdır.

TTK. limited şirketlerde anasözleşme veya ortakların alabileceği bir kararla aksi kararlaştırılmadığı sürece birlikte yönetim ilkesinin uygulanmasını kabul etmiştir(TTK. 540). Birlikte yönetim ilkesi, yönetim ve temsil işlemlerinin, tüm ortakların oybirliği ile yöneteceği anlamına gelmektedir. Birlikte yönetim ilkesi, limited şirketlerde, şirketin işleyişini ve şirketin amacına ulaşmasını engelleyecek niteliktedir. Şahıs şirketlerinde dahi uygulama alanı olmayan birlikte yönetim ilkesinin de lege feranda değiştirilmesi gerekmektedir.

Birlikte yönetim ilkesi yerine, yönetim hakkının bölünerek müdürler arasında paylaşılması daha doğrudur. Böylece bütün ortakların bütün işleri yapmasından farklı olarak yönetim yetkisinin bölünmesi sonucunda yöneticiler kendi alanlarında uzmanlaşma olanağını yakalamış olurlar. Ayrıca şirketin karar alma sürecinde, her defasında bütün müdürlerin toplanması sonucunda ortaya çıkacak zaman kaybı da önlenmiş olur.

Yönetim ve temsil yetkisinin bölünmesinden, paylaşılmasından farklı olarak yönetim ve temsil yetkisi ortaklardan birkaçına veya ortak olmayan kimselere de bırakılabilir. Limited şirketlerin çok sayıda ortağı olmadığı ve büyük işletmelere sahip olmadığı için, yönetim yetkisinin profesyonel ve uzman yöneticilere ihtiyaç duyulmayabilir. Buna rağmen, şirketin iktisadi geleceği ve rasyonel ve verimli bir yönetim için ihtisaslaşmış yöneticiler gereklidir.

TTK. 542, limited şirketin temsil yetkisinin genişlik ve kapsamı hakkında anonim şirketlere ilişkin 321. maddeye yollama yapmıştır. TTK. 321'e göre temsil yetkisi olanlar, şirketin amaç ve konusuna dahil olan her türlü iş ve işlemleri şirket adına yapmaya yetkilidirler. Şirketin ehliyetinin işletme konusu ile sınırlandırılması şirketi değişik şekillerde etkileyebilir. Şirketin temsilcilerinin yetkisinin bu şekilde sınırlandırılması, temsilcilerin işletme konusu dışında yapabilecekleri işlemlerle şirkete zarar verme ve onun varlığını sona erdirmelerini engelleyebilir. Yine şirketin işletme konusu dışında yapacağı işlem yapamayacağı için şirket eline geçen fırsatları kaçırabilir ve şirket bundan zarar görebilir.

İşletme konusunun sınırları tesbit edilirken katı ve dar bir yorumdan sakınılmalı, işletme konusu geniş yorumlanmalıdır. İşletme konusunu doğrudan gerçekleştirebilecek faaliyetlerle birlikte dolaylı olarak işletme konusuna hizmet eden fiillerde konu içinde sayılmalıdır.

Şirketin temsil yetkisinin işletme amacı ve konusuyla sınırlandırılması de lege feranda kaldırılmalı, üçüncü kişilerin çıkarlarına üstünlük tanınmalıdır. Nitekim Avrupa Birliği Hukuku da temsil yetkisinin konu ve amaçla sınırlandırılmasını yasaklamıştır.

Temsil yetkisinin sınırlandırılması iyiniyetli üçüncü kişilere karşı sınırlandırılmaz. Ortak imza ve şube işleriyle sınırlama bu kuralın istisnalarıdır.

Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerde yönetim ve temsil görevi bir hak ve bir yükümlülük niteliğindedir.

Limited şirketlerde müdürler yönetim ve temsil işlemleri yerine getirirken, basiretli bir tacir gibi özenle hareket etmekle yükümlüdürler.

Limited şirketlerin yönetim ve temsil yetkisi düzenlenirken anonim şirketlerde olduğu gibi murahhaslardan söz edilmemiş, devamlı olarak müdürlerden söz edilmiştir. Murahhaslardan bahsedilmemesine ve yönetim yetkilerinde anonim şirketlere atıf yapılmamasına rağmen, limited şirketlerdeki müdürlerin anonim şirketlerdeki gibi anasözleşmeyle atanmak şartıyla yönetim alanında aynen murahhaslar gibi geniş yetkilere sahip olabilecekleri söylenebilir.

Yönetim ve temsil yetkilerinin tamamen müdürlere (murahhaslara) devredilmesi durumunda yürütme organında kalan tek yetki gözetim olmalıdır. Ancak bu şekilde Murahhaslık kendisinden beklenen amacı gerçekleştirecektir.

TTK.'da anonim şirketlerde olduğu gibi (TTK. 342) ayrı bir düzenleme olmamasına rağmen, şirketin günlük işlerini yönetmek üzere yönetim yetkileri olmayan ve ya sınırlı şekilde bulunan müdürler atanabilir. Sadece günlük işleri yürütmekle görevli müdürlerin ticari mümessil niteliğinde olduğu kabul edilmektedir.

TTK. 545'te anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça ticari mümessil ve ticari vekillerin genel kurul tarafından atanabileceği düzenlemiştir. Anonim şirketlerden farklı olarak limited şirketlerin ticari mümessil atayabileceği açıkça düzenlenmiştir.

AB üyesi ülkelerde olduğu gibi çeşitli nedenlerle, limited ortaklığın tercih edilmesi durumunda hatta bazı anonim ortaklıkların limited ortaklığa geçmesiyle birlikte limited ortaklık ve bunun sonucu olarak limited ortaklığın yönetimi giderek önem kazanacaktır.

KAYNAKÇA

- AKEV Sahir Talat** :Temsil Yetkisinin Sınırlandırılması, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985, Ankara.
- AKÜNAL Teoman** :Türk Medeni Hukukunda Tüzel Kişiler, İstanbul, 1995.
- AKYAZAN Sıtkı** :Türk Ticaret Kanununun 137. Maddesinin Anlam ve Kapsamı Üzerinde Bir İnceleme, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 1974, Cilt VII, Sayı 4, (137. Madde).
- ANSAY Tuğrul** :Çağdaş Anonim Şirketlerin Sorunları Ve Türk Anonim Şirketleri, Ankara, 1970, (Çağdaş AŞ).
- ANSAY Tuğrul** :Yargıtay Uygulamasında Anonim Şirketler Hukuku; Ankara, 1981, (Şirketler).
- ANSAY Tuğrul** :Anonim Şirketler ve Tatbikat, BATİDER 1968, C. IV, (Tatbikat).
- ANSAY Tuğrul** :Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985, Anonim Şirketlerde Kefil Olma Ehliyeti, Ankara: Olgaç Matbaası, 1985, (Kefil Olma Ehliyeti).
- ANSAY Tuğrul** :Anonim Şirketlerde Ehliyet Meselesi, I. Banka Ve Ticaret Hukuku Haftası, Ankara 1960, (Ehliyet).
- ANSAY Tuğrul** :Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1975, (AŞ).
- ARKAN Sabih** :Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1998, (Ticari İşletme).
- ARSLAN İbrahim** :Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Konya 1994.

- ARSLANLI Halil** :Kollektif ve Komandit Şirketler, İkinci Baskı, İstanbul 1960, **(KŞ)**.
- ARSLANLI Halil** :Türk Hukukunda Devletçiliğin Anonim Şirketlerin Ehliyeti Üzerine Tesiri, İstanbul 1942, **(Ehliyet)**.
- ARSLANLI Halil** :Limited Şirketin Teşkilatı TTK. m. 536, 537, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978, **(Teşkilat)**.
- ARSLANLI Halil** :Anonim Şirketler I-II, İstanbul, 1960, **(AŞ I)**.
- ARSLANLI Halil** :Anonim Şirketler, II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul, 1960, **(AŞ III)**.
- ARSLANLI Halil** :Ticaret Şirketlerinde Kanuni Mümessillere Tanınan Temsil Ehliyetinin Hududu, VII İHFM, İstanbul 1941, 505-506, **(Temsil Ehliyeti)**.
- ARSLANLI Halil** :Ticaret Kanunu Şerhi, İkinci Kitap, Yedinci Fasl, Limited Şirketler, (Madde 503-556) Birinci Kısım (Madde 503-517), İstanbul, 1962, **(LŞ)**.
- ARSLANLI Halil/**
- DOMANIÇ Hayri** :Ticaret Kanunu Şerhi C. III, İstanbul, 1989.
- AYDIN Nurhan** :Aile Şirketleri Ve Aile Şirketlerinin Yönetim Ve Organizasyon Sorunları, Eskişehir Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt III, Haziran 1985, Sayı:1.
- AYHAN Rıza** :Limited Şirketlerde Ortakların Sorumluluğu, İstanbul 1992.
- BAHTİYAR Mehmet** :Anonim Ortaklıkta Kayıtlı Sermaye Sistemi ve Sermaye Artırımı, İstanbul 1996, **(Kayıtlı Sermaye)**.

- BAHTİYAR Mehmet** :Anonim Şirket Anasözleşmesi, İstanbul 2001, **(Anasözleşme)**.
- BAHTİYAR Mehmet** :Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2003, **(Ticari İşletme)**.
- BAHTİYAR Mehmet/**
- BİÇER Levent** :Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK. 273 Değişikliği, Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,
- BAŞTUĞ İrfan** :Şirketler Hukukunun Temel İlkeleri, İzmir1974.
- BERKİ Şakir** :Hakiki ve Hükmi Şahısların Teberru Ehliyeti, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi,Aralık 1973, Cilt VII,Sayı 2.
- BİRSEL Mahmut** :“Ticari Mümessil Tarifinde Şahsi Unsur” Batider, C. II, Sayı 1, 1963.
- ÇAĞA Barbaros** :Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri, BATİDER, Haziran 1974, Cilt VII, Sayı 3, s. 581-602.
- ÇAMOĞLU Ersin** :Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 1972, **(Sorumluluk)**.
- ÇAMOĞLU Ersin** :Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklıklarda Gelişmeler, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin 50. Yıl Armağanı, Cumhuriyet Döneminde Hukuk, **(Cumhuriyet Döneminde Limited Ortaklık)**.
- ÇAMOĞLU Ersin** :Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Toplantılarına İlişkin Bazı Sorunlar, İktisat Ve Maliye, Nisan 1976, Cilt:XXIII, Sayı: 1, **(Yönetim Kurulu)**.
- ÇAMOĞLU Ersin** :Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Özen Borcu, İmran Öktem'e Armağan, Ankara 1970, **(Özen Borcu)**.

- ÇEVİK Orhan Nuri** :Anonim Şirketler, Ankara, 1988, (AŞ).
- ÇEVİK Orhan Nuri** : Limited Şirketler Hukuku Ve Uygulaması, Ankara 2003, (LŞ).
- DOĞANAY İsmail** :Türk Ticaret Kanunu Şerhi C.1,Ankara 1981,(Şerh I).
- DOMANIÇ Hayri** :Anonim Şirket Ana Mukavelelerine Yazılması Gerekli ve Mümkün Unsurlar, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan , İstanbul 1978, (Ana Mukavele).
- DOMANIÇ Hayri** :Anonim Şirketlerin Kuruluşundan Doğan Hukuki Mesuliyet, İstanbul, 1964, (Mesuliyet).
- DOMANIÇ Hayri** :Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul 1988, (Şerh II).
- ERİŞ Gönen** :Açıklamalı-İçtihatlı- Türk Ticaret Kanunu, C. 1-2, Ticari İşletme ve Şirketler,Ankara 2004,(Şirketler 1-2).
- ERİŞ Gönen** :Anonim Şirketler Hukuku, Ankara 1995, (AŞ).
- ERMAN Eyüp Sabri** :Limited Şirketlerde Teşkilat, Yönetim ve Sorumluluk, Yargıtay Dergisi, 1975, sayı 4.
- ESENER Turhan** :Selahiyete Müstenit Temsil, Ankara, 1961.
- FEYZİOĞLU Feyzi N.** :“Ticari Mümessiller ve Diğer Ticari Vekiller”, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978.
- FRANKO Nisim** :Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985, Ticaret Şirketlerinin Kefil Olma Ehliyeti, Ankara: Olgaç Matbaası, 1985, (Kefil Olma Ehliyeti).
- FRANKO Nisim** :Anonim Şirketlerde Murahhas Azanın Hukuki Durumu, Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XVII 9-10 Haziran 2000,(Murahhas Aza).

- HELVACI Mehmet** :Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 1995.
- HİRŞ Ernst Eduard** :Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 1948.
- İMREGÜN Oğuz** :Anonim Ortaklıklar, 4. Bası, İstanbul 1989, **(AO)**.
- İMREGÜN Oğuz** :Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Şirketlerinin Ehliyeti ve Temsili, II. Banka ve Ticaret Hukuku Haftası, Ankara 1961, **(Ehliyet)**.
- İMREGÜN Oğuz** :Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri, 3. Bası, İstanbul 1995, **(Genel İlkeler)**.
- İZMİRLİ Yadigar** :Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Organ Niteliğini Kaybetmesi Ve Hukuki Sonuçları, Ankara 2001.
- KAPLAN İbrahim** :“Banka İdare Meclisi Üyeleri ve Müdürlerinin Hukuki Sorumluluğu” Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XI, Bildiriler ve Tartışmalar, Ankara 1994.
- KARAYALÇIN Yaşar** :Ticaret Hukuku II, Şirketler Hukuku, 2. Bası, Ankara 1973, **(Şirketler II)**.
- KARAYALÇIN Yaşar** :Anonim Şirketin Ehliyeti Ve Yönetim Kurulu Üyesi, Özel Hukukta Meseleler ve Görüşler <<Hukuki Mütalaalar>> (1975-1983) II, Ankara, **(Ehliyet)**.
- KENDİGELEN Abuzer** :Sanayi Ve Ticaret Bakanlığının İç Ticaret 1995/I Sayılı “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ”inin Hukuki Açından Değerlendirilmesi, İHFM. 1995-96, C. LV, S. I-2, **(Tebliğ Değerlendirmesi)**.

- KENDİGELEN Abuzer** :Anonim Ortaklık- Genel Hükümler ve Kuruluş, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul 1997, **(Kuruluş)**.
- KIRCA İsmail** :Adi Şirketin Temsili İle İlgili İki Sorun, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 2000, Cilt XX, Sayı 4, **(Adi Şirket)**.
- KIRCA İsmail** :Ticaret Şirketlerinde Temsil Yetkisine Getirilen Ve Tescili Caiz Olmayan Sınırlandırmaların Üçüncü Kişilere Etkisi, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Haziran 1994, Cilt XVII, sayı 3, Ankara, **(Temsil Yetkisi)**.
- KIRCA İsmail** : Tüzel Kişiliğin Kurulmasından Önce Anonim Şirket Adına Yapılan İşlemler, BATİDER, Aralık 1998, Cilt XIX, Sayı 4, **(İşlemler)**.
- KIRCA İsmail** :Ticari Mümessillik, Ankara 1996, **(Ticari Mümessillik)**.
- KUNTALP Erden** :Ticaret Hukuku Ve Yargıtay Kararları Sempozyumu II, 11-12 Ocak 1985, Ticaret Ortaklarının Ehliyeti, Ankara: Olgaç Matbaası, 1985.
- MİMAROĞLU Sait Kemal** :Ticaret Hukuku, Birinci Cilt, İşletme Hukuku, Ankara 1970, **(İşletme)**.
- MİMAROĞLU Sait Kemal** :Ticaret Hukuku, C.2, Ticaret Ortaklıkları Hukuku, Ankara 1972, **(Ortaklıklar)**.
- MOROĞLU Erdoğan** :Özellikle Anonim Ve Limited Ortaklıklarda Oy Sözleşmeleri, Ankara 1996, **(Oy Sözleşmeleri)**.
- MOROĞLU Erdoğan** :Notlu-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu Ve İlgili Mevzuat, 7. Bası, İstanbul 2001, **(Kanun)**.
- POROY/TEKİNALP/ÇAMOĞLU** :Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul, 1997.

POROY Reha /TEKİNALP Ünal/

Gülören Tekinalp :Ortaklıklar Hukukunda Organların Sorumluluğu, Anonim, Limited, Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Ortaklıklar İle Kooperatiflerde, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, Cilt: XLV-XLVII, Sayılar: 1-4, İstanbul 1982.

POROY Reha /

YASAMAN Hamdi :Ticari İşletme Hukuku, 8. Bası, İstanbul 1998.

PULAŞLI Hasan :Şirketler Hukuku, Konya 1995.

OĞUZMAN Kemal/

ÖZ Turgut :Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1995.

OĞUZMAN Kemal/ SELİÇİ Özer /

OKTAY Saibe :Kişiler Hukuku, İstanbul 1999.

ÖÇAL Akar :Limited Şirket Sermayesine İlişkin Bazı Düşünceler, İktisat Ve Maliye, Nisan 1972, Cilt:XIX, Sayı:1, (Sermaye).

ÖZSUNAY Ergun :Medeni Hukukumuzda Tüzel Kişiler, 5.Bası İstanbul 1982.

ÖZTAN Bilge :Medeni Hukuk Tüzel Kişilerinde Organ Kavramı Ve Organın Fiillerinden Doğan Sorumluluk, Ankara 1970.

REİSOĞLU Seza :Türk Kefalet Hukuku, Ankara 1964.

Von STEIGER F.

(Çev. ÇAĞA Tahir) :İsviçre'de Anonim Şirketler Hukuku, İstanbul 1968.

SUNGURBEY İsmet :Medeni Hukuk Sorunları, Dördüncü Cilt, Anonim Ortakların Bağışlama Yapma Yeteneği, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1980, (Bağış).

- SUNGURBEY İsmet** :Medeni Hukuk Sorunları, Dördüncü Cilt, Anonim Ortaklığın Hak Yeteneksizliğinden İleri Gelen Hukuki İmkansızlık Ve Kanuna Aykırılık Nedenleriyle Mutlak Butlan Kesin Olup Sonradan Düzeltilemez, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1980, (**Hak Yeteneksizliği**).
- SOMER Mehmet** :Sermaye Piyasası Kanunu Hükümlerinin Türk Ticaret Kanununun Tedrici Kuruluş Sistemi Üzerindeki Etkileri, İstanbul 1990.
- TEKİL Fahiman** :Anonim Şirketlerde Yetki Sorunları, Erdoğan Moroğlu 65. Yaş Armağanı. (**Yetki Sorunları**).
- TEKİL Fahiman** : Şirketler Hukuku, İkinci Cilt, Anonim Şirketler, İstanbul, 1998. (**A.Ş.**).
- TEKİL Fahiman** :Şirketler Hukuku Birinci Cilt Genel Bilgiler-Adi Şirket-Kollektif Ve Komandit Şirketler İkinci Bası, İstanbul 1976, (**Genel Bilgiler**).
- TEKİNALP Ünal** :Tip Sorunu Açısından Holding Kavramı ve İşletme Konusu Üzerine Düşünceler, İkt. Mal. 1974, C., S.12.
- TEKİNALP Ünal** :Ticaret Ortaklıklarının İşletme Konuları İle İlgili Olmayan Ortaklıklara Katılıp Katılamayacakları Sorunu, İktisat Ve Maliye, Nisan 1981, Cilt: XXVIII, Sayı:1, (**Katılma**).
- TEKİNALP Ünal** :Ultra Vires, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul, 1997, (**Ultra Vires**).
- TEKİNALP Ünal** :Limited Ortaklık, 40. Yılında Türk Ticaret Kanunu, İstanbul, 1997, (**Limited Ortaklık**).
- TEKİNALP Ünal** :Anonim Ortaklıkların Yönetim Kurullarında Tüzel Kişilerin Temsili, Ankara 1965, (**Temsil**).
- TEKİNAY/AKMAN/**
- BURCUOĞLU/ALTOP** :Tekinay Borçlar Hukuku, 7.Bası, İstanbul 1993.

- TEOMAN Ömer** :Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulu Üyelerinin Genel Kurul Toplantılarına Bizzat Katılmak Yükümü Var mıdır?, İktisat Ve Maliye, Mayıs 1979, Cilt:XXVI, Sayı:2, **(Genel Kurul)**.
- TEOMAN Ömer** :Anonim Ortaklığın Temsili, Hukuki Mütalaa, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukuki Mütalaaalar, Kitap 7, 1995-1996, İstanbul, 1997, **(Temsil)**.
- TÜRK Ahmet** :Müdürlerin Temsil ve Yönetim Yetkileri Bakımından Hukuki Durumu ve Anonim Ortaklığa Ticari Mümessil Atanıp Atanamayacağı Sorunu, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, Aralık 2000, Cilt XX, Sayı 4.
- UÇAR Salter** :Hukukumuzda Yönetim Kurulu Ve Denetçiler İle Sorumluluk Halleri, İstanbul 1994.
- ULUSAN İhsan** :“İsviçre Hukukuyla Karşılaştırmalı Olarak Alman Hukukunda Prokurist”, Halil Arslanlı'nın Anısına Armağan, İstanbul 1978.
- ÜLGEN Hüseyin** :Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıkların Kuruluştan Sonra Malvarlığı Değeri Devir Alması, İstanbul 1969.
- ÜNAL Mustafa** :Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması, Batider, Haziran 1982, Cilt XI, Sayı 3.
- YANLI Veliye** :İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda “İşbölümü İlkesi” Ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, Prof. Dr. Türkan Rado'ya Armağan, Cilt:LV, Sayı:3, Yıl: 1997, İstanbul 1997.

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında İzmit'te doğdum. İlk ve ortaöğrenimimi İzmit İpraş 50. Yıl Lisesi'nde tamamladım. Liseyi Samsun-Ladik Anadolu Öğretmen Lisesi ve Sakarya-Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okudum. Üniversite sınavına ilk defa girişimde, 1994 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nü kazandım. İki sene sonra üniversite sınavına yeniden girdim ve 1996 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazandım. Ankara'da lisede hazırlık sınıfında öğrendiğim İngilizce'yi geliştirmek için TÖMER'de ve Amerikan Kültür Derneği'nde kurslara devam ettim.

2000 yılında hukuk fakültesinden mezun oldum. Daha sonra Kocaeli Barosunda avukatlık stajımı tamamladım.

2002 yılında Kocaeli Üniversitesi İİBF'nde Ticaret Hukuku Anabilimdalında araştırma görevlisi oldum. Halen araştırma görevlisi olarak çalışıyorum.